

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์ งานวิจัย

HA 131636

การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

นางสาวหฤทัย น้อมระวี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวหฤทัย น้อมระวี แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศาสนาของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคคุณทรง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอังกา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

รองอธิการบดี รักษาการแทน

คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรค้ำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน- 4 ต.ค. 2565 ปี.....

ชื่อเรื่อง : การจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัย : นางสาวหทัย น้อมระวี

ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอาคา

ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นผลานสู่ความพอเพียงประกอบด้วยขั้นมีเหตุผล ขั้นพอประมาณ ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน และขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการเพาะปลูก และดูแลต้นไม้ ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน 2) หลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: เกษตรกรน้อย, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, เด็กปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : Organizing Young Farmer Activities in Accordance with the Philosophy of The Sufficiency Economy to Enhancing Environmental Preservation Behavior of Early Childhood

Author : Miss Haluethai Nomrawee

Degree : Master of Education (Early Childhood Education)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors : Dr.Runglawan Laumka

Year : 2022

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) to study the environmental preservation behavior of early childhood when undertaking organizing young farmer activities in accordance with the philosophy of the sufficiency 2) to compare the environmental preservation behavior of early childhood before and after the organizing young farmer activities in accordance with the philosophy of the sufficiency. The target group used in this research were early childhood of kindergarten grade 3 in the 1st semester of academic year 2021. All the 8 preschoolers obtained by selective selection are studying at Muang Kaset Wisai school, in Kaset Wisai district, under the supervision of the Office of Primary Education Area 2 in Roi Et. The tools used in this research were: Plans for organizing small farmers activities according to the philosophy of sufficiency economy and behavior assessment form for preserving nature and environment of early childhood for use in pre-school and after-class testing The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and percentage.

The research results revealed that that 1) the organization of activities under the Sufficiency Economy Philosophy consisted of 3 steps: preparation stage; The integration stage to sufficiency consists of a rational stage, a moderation stage, an immunity stage, and a learning reflection stage. Encourage early childhood children to take care of nature and the environment in 6 aspects, namely, participation in environmental responsibility in schools, and the cost-effective use of materials and utensils. In the field of art work that uses materials or utensils that have been used, reused, or processed and reused. Cultivation and care of trees animal husbandry and discussions about news and events

related to nature and the environment in daily life 2) After the Little Farmer Activities under the Sufficiency Economy Philosophy, early childhood children had higher behaviors of taking care of nature and the environment than before the activities.

Keywords: Young Farmer, Philosophy of the Sufficiency Economy, Nature and Environment, Early Childhood

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาในการให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และให้ความรู้เป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอาคา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคุณทรง และรองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พัชราภรณ์ พุทธิกุล นางสุนันทา ยอดรัก อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ จันทรประทักษ์ อาจารย์ ดร.รติกร แสงห้าว และคุณครูกนกวรรณ กุมผัน ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และคณาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และบุคลากรโรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ในการทดลอง และเก็บรวบรวม ข้อมูล และขอขอบใจเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและ เก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งที่เป็นกำลังใจสำคัญ และให้การ สนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น สาขาการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 1 ทุกคน ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และคอยเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมี จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

นางสาวทฤทัย น้อมระวี

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 สมมติฐานการศึกษา	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
ตอนที่ 1 แนวคิดและความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	8
ตอนที่ 2 แนวคิดและความสำคัญของกิจกรรมเกษตรกรรมน้อม	34
ตอนที่ 3 แนวคิดและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย	40
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	60
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	61
3.1 กลุ่มเป้าหมาย	61
3.2 เครื่องมือวิจัย	61
3.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	71
บทที่ 4 ผลการวิจัย	73
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	73
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนผลการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	100

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
5.1 สรุป	110
5.2 อภิปรายผล	111
5.3 ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	123
ภาคผนวก ข หนังสือขอแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	125
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	131
ภาคผนวก ง แผนการจัดกิจกรรม และคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อย ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแล รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคู่มือแบบสังเกตพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	136
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการวิจัย	211
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	217
ประวัติผู้วิจัย	218

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	กำหนดแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 63
3.2	แบบประเมินพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย 66
3.3	แบบแผนการทดลอง 69
4.1	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 75
4.2	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ที่ 1-8 77
4.3	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 1 85
4.4	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 2 87
4.5	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 3 89
4.6	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 4 91
4.7	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 5 93
4.8	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 6 95
4.9	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 7 96
4.10	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 8 98
4.11	ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 1-8 101
ค.1	ดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 133
ค.2	ดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 134
ค.3	การตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 135

ภาพที่	หน้า
4.20 เด็กปฐมวัยสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามบุคคลภายในโรงเรียน	104
4.21 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่	105
4.22 ครูใช้สถานการณ์จำลองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการแสดงบทบาทสมมติ	105
4.23 เด็กปฐมวัยสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ	106
4.24 เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	106
4.25 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัด รู้คุณค่า	107
4.26 เด็กปฐมวัยนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่	107
4.27 เด็กปฐมวัยเพาะปลูกและดูแลต้นไม้	108
4.28 เด็กปฐมวัยดูแลให้อาหารสัตว์ในโรงเรียน	108
4.29 เด็กปฐมวัยสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	109
จ.1 นักเรียนสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน	212
จ.2 นักเรียนสำรวจสิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	212
จ.3 เด็กปฐมวัยสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามบุคคลภายในโรงเรียน	213
จ.4 เด็กปฐมวัยสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามบุคคลภายในโรงเรียน	213
จ.5 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่	214
จ.6 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่	214
จ.7 ครูใช้สถานการณ์จำลองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการแสดงบทบาทสมมติ	215
จ.8 ครูใช้สถานการณ์จำลองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการแสดงบทบาทสมมติ	215
จ.9 เด็กปฐมวัยสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ	216
จ.10 เด็กปฐมวัยสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ	217

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมโลกมีแนวโน้มถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมกลับเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดการขาดแคลนน้ำ เกิดอุทกภัย และภัยธรรมชาติที่รุนแรงสร้างความเสียหายต่อระบบการเพาะปลูก ทำให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรของโลกลดลง อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงด้านอาหารสำหรับประเทศไทยความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อไปยังการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงด้านอาหารทั้งระดับประเทศและระดับครัวเรือน ในขณะเดียวกัน ภาคเกษตรก็เป็นแหล่งรายได้หลักของเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยที่ต้องประสบความสูญเสียจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ส่งผลซ้ำเติมต่อปัญหาความยากจน และเกิดปัญหาการแปรปรวนของภูมิอากาศโลก ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น มลพิษทางสิ่งแวดล้อม และเกิดโรคระบาดจากสัตว์สู่คน ขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อดำรงชีวิต และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565, น. 29)

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมในอนาคตมีมากมายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านมลพิษทางอากาศรุนแรง ที่มีมากยิ่งขึ้นในปี ค.ศ.2050 ส่งผลให้อัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร อันเกิดจากฝุ่นละอองในอากาศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมากกว่า 2 เท่าของจำนวนประชากร ณ ปัจจุบัน ด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั่วโลก คาดว่าจะลดลงอีกร้อยละ 10 ในปี ค.ศ. 2050 โดยความสูญเสียที่สำคัญนี้จะเกิดขึ้นทั่วโลกทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาตอนใต้ โดยพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ทั่วโลกคาดว่าจะลดลง การบุกรุกที่ดินทางธรรมชาติมีมากยิ่งขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558, น. 18)

ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนับวันวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อประชากรในประเทศ รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลเสียต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และก่อให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน น้ำ และทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งปัญหามลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านมลพิษ ทางน้ำ มลพิษทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือนและโรคระบาด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพแก่ประชากรทุกภาคส่วน ทั้งหมดนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564, น. 9)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติในท้องถิ่น หรือภายในประเทศมีแนวโน้มถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น การทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการดำรงอยู่และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ของมนุษย์ อีกทั้ง ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศกำลังเสื่อมโทรม และกลายเป็นจุดอ่อนในการรักษาพื้นฐานของการผลิต บริการ และการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืน มีการใช้ ทรัพยากรทางธรรมชาติจำนวนมาก เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการกร่อนสลาย อย่างต่อเนื่อง ป่าไม้ลดลง และความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหา สิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้นพร้อมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการทำให้กลายเป็นสังคมเมือง ดังนั้น ประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้แก่ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุน การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม เพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค พัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างเพิ่มมากขึ้น ต้องเร่งเตรียม ความพร้อมในลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยง (สำนักงานสภาพ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 9)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน น้ำ และทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งปัญหามลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ เสียง และความสิ้นสະเทือน ล้วนแล้วสาเหตุของปัญหา ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ส่วนใหญ่เกิดจาก “มนุษย์” ฉะนั้นการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ต้องแก้ไข ที่ “มนุษย์” ซึ่งในปัจจุบัน ประชาชนในสังคมเกิดการตื่นตัวในวิกฤตการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้เข้าความใจเกิดความตระหนัก และมีพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ สูงสุด มีการจัดการดูแลรักษา ฟื้นฟู และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เยาวชน เข้ามามีบทบาทและมีพลังในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนได้ดี ปัจจุบันมีเยาวชนทั้งในโรงเรียน และในชุมชนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก เยาวชนที่ได้ เข้าร่วมกิจกรรมดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เยาวชนได้รับการฝึกฝน หล่อหลอมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่ การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม เยาวชนซึ่งกำลังเติบโตเป็นกำลัง ของสังคม ก็จะเป็นคนที่มีคุณภาพและมีบทบาทสำคัญในการดูแลรักษา ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในอนาคต เยาวชนเป็นความหวัง ที่สำคัญในการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ยกย่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นผู้นำด้านสันติภาพและทรงเป็นแบบอย่างในการผลักดัน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งขณะนี้ องค์การสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO)

ได้นำไปบรรจุในแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชาติสมาชิกลงไปปฏิบัติภายในปี 2573 (UNESCO, 2018) คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูผู้คุมชุนตนเองโดยให้มีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเองได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง แนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และ คุณธรรม โดยมีเป้าหมายคือความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (รุ่งลาวัลย์ ละอาคา, 2561, น. 4-19)

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณา รับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาจะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง (ประวิติ พันผาสุข, 2562)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้น ความเป็นไทย และความหลากหลายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กสู่อนาคต อย่างไรก็ตาม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี ฆราวาส และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลในครอบครัวและชุมชนของแต่ละที่ด้วย โดยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ในการจัดการศึกษาต้องมีการคำนึงถึงทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐกิจ สถานะ เพศ วัย ความต้องการพิเศษที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยสามารถพัฒนาให้เด็กมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบด้าน โดยผู้สอนและสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอัตลักษณ์ การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดกิจกรรมและโครงการที่สร้างความเชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรม ความเป็นไทยและความหลากหลาย และที่สำคัญคือการนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตมาบูรณาการในการจัดกิจกรรม โดยเน้นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มีการศึกษาวิจัยที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำรวย สุขชัย (2554) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งงานวิจัยเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้เด็กได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการสื่อความหมาย และทักษะการลงความเห็น โดยจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ ร่างกายของฉัน ธรรมชาติให้สีสันท ผักและขยะที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก ภายใต้กรอบแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล เกิดปลั่ง (2554) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยซึ่งงานวิจัยได้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย เกิดการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตามวิธีที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตโดยให้มีวิธีคิดอย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณมีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งมีความรู้และคุณธรรม ในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยั่งยืน และงานวิจัยของ พัชรภรณ์ พุทธิกุล (2558) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมตามความสงสัย ความสนใจและการค้นพบสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็กปฐมวัย มุ่งสร้างให้เด็กมีจิตสำนึกในการปกป้อง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กมีความสนใจและเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมและตัวเด็ก ตลอดจนชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การสร้างพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และต้องเริ่มในวัยต้นของชีวิตคือเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เนื่องจากเด็กในวัยนี้จึงเป็นวัยที่เหมาะสมในการสร้างพฤติกรรมให้เด็กมีสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะนอกจากจะช่วยยับยั้งปัญหาที่กำลังดำเนินอยู่แล้วยังเป็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของเด็ก ซึ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมตามสถานการณ์ได้ดี และจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่สำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, 2553, น. 3) พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก 3 ด้านคือ ด้านที่ 1 การลดการใช้เป็นการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้น้อยเท่าที่จำเป็น ด้านที่ 2 การนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านที่ 3 การแปรสภาพแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อนำไปสู่การปลูกฝังความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกแบบมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าของสิ่งแวดล้อมรอบตัว การมีจิตสาธารณะที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และการมีจิตใจที่อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาลจนแสดงออกเป็นพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น จึงควรเป็นสิ่งที่เด็กคิด และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ภายใต้ความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (เขาวนาตร อินทร์สำเภา, 2552)

จากความสำคัญข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังให้เด็กปฐมวัย ที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการในการจัดกิจกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และเพื่อให้เด็กเติบโตไปอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเด็กปฐมวัย และปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรู้จักใช้และรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 คน

1.4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.4.3 เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังให้เด็กปฐมวัย เกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 3 แผน รวม 40 แผน ได้แก่ หน่วยอนุรักษ์โรงเรียน หน่วยอนุรักษ์บ้าน หน่วยพลังงานน้ำ หน่วยอาหารที่มีประโยชน์ หน่วยของเล่นของใช้ หน่วยรักษ์สัตว์ หน่วยพืชผักธรรมชาติ หน่วยเรื่องมหัศจรรย์ของดิน

1.4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน (วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์) วันละ 30 นาที ในช่วงเวลา 09.30-10.00 น. การทดลองทั้งสิ้น 40 ครั้ง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมกรดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัย ที่สะท้อนพฤติกรรมกรดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2) ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า 3) ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ 4) ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ 5) ด้านการเลี้ยงสัตว์ และ 6) ด้านการสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน โดยประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดกิจกรรมกรเกษตรกรน้อยโดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการจัดเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอน การสำรวจทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อรับรู้ถึงสภาพสิ่งแวดล้อม อภิปราย สรุปสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเลือกประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เด็กปฐมวัยสนใจศึกษาและแก้ปัญหา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการชี้แนะให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีมารยาทในการพูด การแสดงออกตามความเหมาะสมของสถานการณ์

2. ขั้นผสานสู่ความพอเพียง เป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่สะท้อนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม ผ่านการปฏิบัติโดยให้เด็กเรียนรู้ตามหลัก 3 ห่วง ซึ่งประกอบด้วย การมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกัน โดยมีการดำเนินกิจกรรม ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ชั้นมีเหตุผล เป็นขั้นตอนสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต สํารวจ การสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ หรือการสืบค้นอินเทอร์เน็ต การกระตุ้นให้เด็กฝึกฝนทักษะ การสืบค้น การคิด การหาสาเหตุ เหตุปัจจัย โทษ หรือประโยชน์ โดยการลงมือปฏิบัติ และหาความรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและผู้อื่น กระตุ้นให้เด็ก มีความรอบคอบในการตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ ที่เข้าใจง่าย ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 ชั้นพอประมาณ เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ปฏิบัติตามแนวทางการแก้ปัญหาที่เด็กได้เลือกแนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำสู่การจัดกิจกรรม โดยเด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เน้นให้เด็กเรียนรู้การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า และสามารถ นำวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช่แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้

2.3 ชั้นสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติ โดยการวางแผน ค้นคว้า สํารวจ ทดลอง พิสูจน์แนวทางแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความพร้อมโดยไม่ประมาท ประเมินความเสี่ยง การป้องกันดูแลตนเองไม่ให้เกิดความเดือดร้อน หรือเกิดความเสียหาย ต่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทดลอง พิสูจน์ ค้นคว้า โดยครูเป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ

3. ชั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นขั้นทบทวนกระบวนการทำกิจกรรมทั้งหมด โดยการลำดับ เหตุการณ์ การสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยเด็กสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ นำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ ซึ่งมีครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอ ผลการจัดกิจกรรม

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมกราดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ผ่านการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.6.2 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ผู้บริหาร และสถานศึกษา ในการนำวิธีการจัดกิจกรรม เกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะ ด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย

1.6.3 เป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง ในการนำกิจกรรมไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและ ทักษะการเรียนรู้ของบุตรหลาน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 2 แนวคิดและความสำคัญของกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย

ตอนที่ 3 แนวคิดและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดและความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของคนไทยในสังคม โดยยึดเส้นทางสายกลาง ไม่ยึดวัตถุนิยม ดำรงชีวิตตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ยึดหลักวิถีไทย รู้จักประมาณในการบริโภค ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักผลดีใช้เอง มีจิตใจที่อดทนและเข้มแข็ง เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านการศึกษา ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านวัฒนธรรม (บุญฤทธิ์ บุญยงค์มณีนรัตน์, 2554)

1. ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีนักวิชาการนิยามไว้ ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2553) กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและประโยชน์หนึ่งที่ทรงอธิบายไว้ว่า คำหัวใจก็คือคำว่าพอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่าน จึงมีหลัก 3 ประการ และ 2 เงื่อนไข

หลักที่ 1 ทำอะไรด้วยเหตุผล จะทำอะไรต้องใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทางใช้ปัญญาเป็นตัวนำ จึงจะอยู่รอด พอมีพอกิน

หลักที่ 2 ทำอะไรให้ทำพอประมาณ มีการตรวจสอบศักยภาพของตัวเองก่อน มีขีดความสามารถ ควบคุมได้หรือไม่ แล้วจึงทำในระดับพอดี ยึดทางสายกลางตามอัตถภาพ

หลักที่ 3 สร้างภูมิคุ้มกัน ต้องสร้างภูมิคุ้มกันอยู่ตลอดเวลา อีกนัยยะหนึ่ง ภูมิคุ้มกันคือ การบริหารความเสี่ยง

เงื่อนไขของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การใช้ความรู้คู่ คุณธรรม พระองค์ทรงมีรับสั่งว่า “คนนั้นต้องตั้งอยู่ในคุณธรรม ต้องมีจริยธรรม คือ ไม่โกง อยู่กันอย่างประสานสามัคคี รู้รัก สามัคคี” เมื่อเศรษฐกิจพอเพียงทำได้ทั้งในระดับประเทศ จนถึงปัจเจกบุคคล ดังนั้น ถ้าจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จะมีอะไรที่พอเพียงและพอดี จึงคิดว่า ความพอดีควรจะมี 6 ประการ

1. อย่าไปดูคนอื่น เริ่มต้นจากตัวเราก่อน สิ่งแรกจิตใจของเราต้องพอดีก่อน อย่าโลภมาก กำหนดความสุขอย่างเรียบง่าย

2. ความพอดีด้านสังคม เรากับบุคคลรอบข้าง จะเป็นในบ้านหรือที่ทำงานต้อง เอื้ออารีต่อกัน สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เมื่อทุกคนฐานะไม่เหมือนกัน จึงต้องจัดการตัวเองให้อยู่ในขนาดเศรษฐกิจของตัวเองที่พึงมีพึงได้ ต้องปรับตัว อย่าอยู่เกินตัว

4. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ต้องเรียนรู้ใช้อย่างระมัดระวัง อย่างรอบคอบ

5. ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้ในด้านที่ให้ประโยชน์แก่ตัวเอง ไม่ใช่เทคโนโลยีแบบแฟชั่น ฟุ่มเฟือยโดยไร้เหตุผล

6. ความพอดีด้านบ้านเมือง เคารพในกฎ ระเบียบ วัฒนธรรม ขนบประเพณีในสังคม หากยึดและเข้าใจนำไปปฏิบัติ เชื่อว่าชีวิตจะต้องเกิดความสุข ทุกสิ่งทุกอย่างของมนุษย์ไม่เหมือนกัน อย่าไปแข่ง ไปไขว่คว้า โดยลืมที่จะพัฒนาตนเอง ขอให้พอใจในสิ่งที่มีอยู่และสิ่งที่เป็นอยู่ปฏิบัติได้ เช่นนี้ ก็จะมีความสุข

เกษม วัฒนชัย (2550) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนสำหรับทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้ให้คำจำกัดความเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิคณะหนึ่งติดตามพระราชดำรัสและพระราชกระแสอย่างใกล้ชิด และนำมาเรียบเรียงก่อนนำขึ้นกราบบังคมทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต นำออกเผยแพร่ มีใจความว่า ปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลสรารุช (2553) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตน ทั้งนี้ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวัง ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตอดทน มีความเพียร มีสติ และปัญญา และวิธีการของศาสตร์พระราชา คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาทั้งคน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เข้าใจ หมายถึง การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว การใช้และแสวงหา ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์และการวิจัย การทดลองใช้จนได้ผลจริงก่อน เข้าถึง หมายถึง การระเบิดจากข้างใน เข้าใจกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา และสร้างปัญญาสังคม พัฒนา หมายถึง การพัฒนาที่เริ่มต้นด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองได้ และมีต้นแบบในการเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชน ได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้

บุญฤทธิ์ บุญยงค์มณีนรัตน์ (2554) กล่าวว่า การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน จะต้อง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วย ความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก ภายนอกได้เป็นอย่างดี

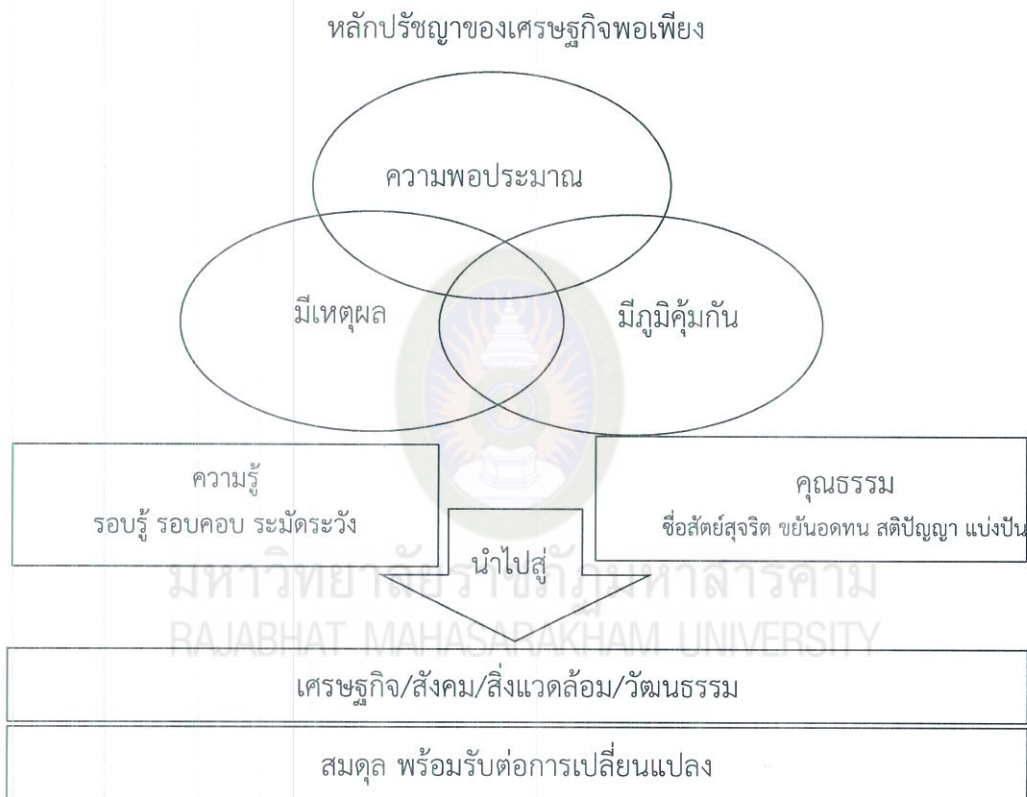
สำรวย สุขชัย (2554) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวคิดที่สามารถ นำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน และเกิดความสมดุลในด้านต่าง ๆ โดยมีหลักการพื้นฐานคือการเป็นอยู่อย่างพอเพียงตามสภาวะของตนเองที่เป็นอยู่ มีเหตุผลผลในการใช้ชีวิต บนความไม่ประมาท และในขณะเดียวกันก็ต้องมีความรู้สำหรับนำไปพัฒนาตนเองและสังคม ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ รู้จักการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ และนำมาใช้ให้เกิด ความก้าวหน้าทั้งด้านอาชีพการงานที่ปฏิบัติให้มีความมั่นคงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

ทิตินา ขนมนน (2558) ให้ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ท่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม โดยมีเป้าหมายคือ ความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

มูลนิธิชัยพัฒนา (2560) ได้นิยามความหมายเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาชี้ถึง แนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะ การพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูอู่ชุมชนตนเองโดยให้มี ความเหมาะสม เพียงพอกับ ความต้องการของตนเองได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจน ใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

มูลนิธิชัยพัฒนา (2560) ได้อธิบายว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง

ว่าหมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูอุ้มชูตนเองโดยให้มีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเองได้ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องทำการผลิตอาหาร ถักทอเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายด้วยตนเอง แต่หมายถึงในหมู่บ้านจะต้องมีความพอเพียงในระดับหนึ่ง ได้อธิบายถึงแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นที่มาของนิยาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันบนเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2560).

จากภาพที่ 2.1 สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้อธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลก ยุคโลกาภิวัตน์ โดยความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ

มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สมเดช ตองอบ และสหภาพ ชมชื่น (2561) กล่าวว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

2. ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

อุดมพร อมรธรรม (2549) ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาด ก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาดแทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่ที่สำคัญยิ่ง คือการลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปอย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

สรุปได้ว่า ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน มุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภค ในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้อ อาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

3. องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมราชทัณฑ์ (2550) กล่าวถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ จึงประกอบด้วยหลักการ หลักวิชาและหลักธรรมหลายประการ อาทิ

1. เป็นปรัชญาการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ
2. เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
3. จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี
4. ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน
5. จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน
6. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของคนไทย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร และระดับประเทศได้ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง การดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณ ทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ หารายได้ด้วยช่องทางสุจริต หารายได้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และผิดเคืองจนเกินไป

2. ความมีเหตุผล การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ่วงถ่วง โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ อีกทั้งการมีเหตุผลคือการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง ในโลกที่ไม่มีอะไรแน่นอน ทั้งสภาพลม ฟ้า อากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือแม้แต่ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ ที่มีผลต่อการลงทุน เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง และตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ เช่น เตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยง ในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน กล่าวถึงการดำรงชีวิตตามหลักการทั้งสามข้อนั้น จำเป็นต้องมีเงื่อนไขการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

3.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

3.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากที่กล่าวไปข้างต้น พอสรุปความหมายเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ว่า เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งต้องอาศัยความรู้และความมีคุณธรรม

จรัญ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลย์สรารุช (2553) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตกซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจทุนนิยมหรือเศรษฐกิจ ธุรกิจ เพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม และมิติด้านวัฒนธรรม

1. มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่อัตภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

2. มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอคือ พอดีพอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มียอดในสิ่งที่ได้ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคงโดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

สุเมธ ตันติเวชกุล (2559) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงกล่าวโดยสรุปคือการหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการคือ

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ตั้งนั้น จึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจ อีกเหิมต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ให้พยายามต่อไป

2. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่น ได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพียงกันไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายาม ที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่และให้มีการประสานสัมพันธ์กันให้ดีเพื่อให้งานทั้งหมดเกื้อหนุน สนับสนุนกัน”

3. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติคือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่น สามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งยังผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

4. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีควรส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลอง ทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

5. พึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ หมายถึงสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

3. มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมี ความเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาใจเอาเปรียบกัน การมุ่งทำร้ายกัน

4. มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิต (way of life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติสินค้านำเข้าเงินผ่อนทำให้ต้องมีหนี้สิน จำนวนหนี้สินได้เพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ บางคนไม่มีเงินชำระหนี้สินก็ต้องหาทางออก โดยการฆ่าตัวตาย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560 กล่าวถึง)ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อมุ่งสู่เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติ อย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบ ภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาส และมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม

รุ่งลาวัลย์ ละอาคา (2561) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ส่วนที่ 3 ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้ และไกล

ส่วนที่ 4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ส่วนที่ 5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะเสนอเป็นหลักของการปฏิบัติกว้าง ๆ เป็นแบบองค์รวมประกอบด้วย การกระทำที่มีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้ 2 เงื่อนไข คือเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีเป้าหมายมุ่งให้เกิดการดำเนินชีวิตทางสายกลาง เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคม ให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนการกระทำที่มีเหตุผลนั้น เน้นการกระทำหรือบริหารจัดการที่สมเหตุผล เกิดประโยชน์สูงสุดกระทำอย่างรอบครอบ การกระทำ เป็นไปอย่างพอประมาณ คือ พอเหมาะพอดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

4. ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) กล่าวถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการมุ่งให้เกิดการนำไปใช้เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น โดยการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องกำหนดแนวทางหรือ ยุทธวิธีในการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน ดังนี้

1. เชื่อมโยงกลุ่ม หรือบุคคลที่มีการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้าง แกนเครือข่ายในการสานต่อองค์ความรู้และรวมพลังเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมให้ไปในทิศทาง เดียวกันนำไปสู่การสร้างกระแสเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มย่อย (Many Small Movements) ที่มีความหลากหลาย ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างพื้นฐานของการขับเคลื่อนต่อไป

2. ร่วมมือระหว่างแกนเครือข่าย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมี ส่วนร่วม เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการถอดบทเรียนเศรษฐกิจพอเพียงจากกิจกรรมตัวอย่างที่เป็น รูปธรรม ทุกสาขาอาชีพ ทุกระดับ ทั้งนี้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและหลายหลายจะเป็นเครื่องมือที่มีพลัง ในการสื่อความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมได้

3. พัฒนาแนวคิดให้ชัดเจน โดยการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่มีหลัก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทาง

4. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มี ประสบการณ์ที่จะผ่านกระบวนการ ได้ไตร่ตรองและเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อตระหนักถึงประโยชน์ ที่จะได้รับจากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่พลังศรัทธาและ ฉันทามติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมอีกต่อหนึ่ง

5. การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ประมวลองค์ความรู้และบทเรียนต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในทุกกลุ่มเป้าหมาย

6. ขยายผลในภาคส่วนต่าง ๆ ในหลายมิติ ให้เกิดพลังเครือข่ายที่มีแรงมากเพียงพอ (Momentum) ที่จะทำให้กระแสเศรษฐกิจพอเพียงขยายต่อไปเรื่อย ๆ จนเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละพื้นที่อย่างกว้างขวาง

7. ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิต โดยน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นปรัชญานำทางชีวิต รวมทั้งเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบและโครงสร้างของสังคมและยึดหลักการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงในที่สุด

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้ และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จักและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง

ปรัชญา พลพุดินันท์ (2560) กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอน ให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์ สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผล และเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยง ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ โดยครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2553) กล่าวว่า iva การขับเคลื่อนนโยบายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน สู่สถานศึกษาพอเพียง ดำเนินการเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความตระหนัก โรงเรียนได้เตรียมความพร้อม และสร้างการรับรู้ให้กับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยให้ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญในนโยบาย และสิ่งที่จะปฏิบัติ มาบูรณาการในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายแผนปฏิบัติการของโรงเรียนประชุมชี้แจงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหาร และจัดการศึกษาแก่บุคลากรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทราบและจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และรายงานต่อผู้เกี่ยวข้อง

2. การสร้างความมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาที่มีในโรงเรียนและมีการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบสอดคล้อง และเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ให้สอดคล้อง ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานและจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบและรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องทราบ

3. การพัฒนาบุคลากร สร้างความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ จัดกิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรในโรงเรียน สนับสนุนแหล่งเรียนรู้และสารสนเทศเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ มีการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบและรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องทราบ

4. ดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ดำเนินงานเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรสถานศึกษา และมีคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูให้นักเรียนจัดทำโครงงานตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อตั้งชุมนุมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหลากหลายให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ครูดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับสภาพจริง และครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์และนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนในรูปแบบของการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนเพื่อให้การบริการแก่ผู้สนใจ ชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนโดยมีบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นแกนในการดำเนินงานร่วมกันและจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องทราบ

5. การตรวจสอบ ปรับปรุง ประเมินผล การตรวจสอบการดำเนินงานโรงเรียนได้จัดทำ เกณฑ์และตัวบ่งชี้ในการวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนา นิเทศ ติดตามและประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้นำปัญหาและอุปสรรค ที่ได้มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจัดให้มี การรายงานผล การดำเนินการอย่างเป็นระบบและรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องทราบ

สรุปได้ว่า ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา จะต้องมุ่งพัฒนา ที่ตัว ครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วน หนึ่งของหลักสูตร ต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึง ความเชื่อมโยงในมิติ ต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ จึงจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

5. ปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 34-40) ได้กล่าวว่า จุดแข็งของสังคมไทยที่สามารถนำมา เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) ทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม หมายถึง ทุนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น และทุนทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น นวัตกรรม เทคโนโลยี เป็นต้น และ 2) ทุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม ที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถรับรู้ได้ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความรู้ในสังคม ความสามานสามัคคี ความไว้วางใจความเป็นชุมชน เป็นต้น

กระบวนการขับเคลื่อนทุนทางสังคมเริ่มจากปัญหาชุมชน โดยทั่วไปแล้วคนในชุมชน จะกระตือรือร้นรวมกลุ่มกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และปัญหานั้นส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของคน ส่วนใหญ่ในชุมชน การสร้างสำนึกร่วมกันในการร่วมมือกันแก้ปัญหาเกิดขึ้นอย่างธรรมชาติ นำมาซึ่ง กระบวนการของการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน เพื่อสร้างและปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน เมื่อการรวมกลุ่มประสบความสำเร็จชุมชนจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหา เช่นเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และร่วมมือกันสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน รวมทั้ง นำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาต่อไปด้วย

การสร้างกิจกรรมในการขับเคลื่อนสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเผยแพร่ เอกสารพระราชดำรัส จัดทำสื่อเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การศึกษาดูงาน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้โครงการตามพระราชดำริทั่วประเทศ เป็นต้น

2. ปัจจัยการรวมกลุ่มและชุมชนเข้มแข็ง

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม ผู้นำจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการที่จะนำพา สมาชิกกลุ่มให้รู้จักร่วมกันคิด เรียนรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแผนแม่บทชุมชนอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะมีต่อกลุ่มเป็นหลักในการตัดสินใจ เมื่อแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่งแล้ว

ต้องขยายออกไปสู่การสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น กลุ่มในเครือข่ายต้องร่วมใจกันทำงาน มีความสุจริตใจเป็นที่ตั้งจะเป็นส่วนเสริมให้การสร้างเครือข่ายเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลในการปฏิบัติอย่างแท้จริง

การสร้างกิจกรรมการขับเคลื่อน คือการสร้างผู้นำ มีการติดตามและประเมินผลสรุปบทเรียนอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญคือมีสถานที่ในการทำงาน มีแหล่งเงินทุนและมีหลักสูตรที่จะเรียนรู้

3. ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ในแต่ละชุมชนย่อมมีทรัพยากรที่แตกต่างหลากหลาย ต้องมีกระบวนการสร้างจิตสำนึกชุมชนในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สร้างองค์ความรู้ทำความเข้าใจในศักยภาพของทรัพยากรของชุมชนและประเทศ กำหนดข้อบังคับให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและร่วมกันเผื่อระวังไม่ให้มีการทำลายทรัพยากร อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรให้มีใช้อย่างยั่งยืน สรุปบทเรียนผลของความสำเร็จและความล้มเหลวจากการพัฒนาที่ผ่านมาของสังคมไทย โดยเฉพาะผลจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติโดยไม่คำนึงถึงอนาคต

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ชั้นแล้ว ชุมชนยังต้องเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการนำผลของการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ให้สามารถอยู่รอดได้ด้วยการเตรียมพร้อม สร้างภูมิคุ้มกันสังคมให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การรู้จักเลือกสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างผลกระทบในแง่บวกและสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบในแง่ลบ ดังนี้

3.1 เพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชน เพื่อให้รู้จักตนเอง มีศักยภาพการเรียนรู้ รู้จักทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเองในระดับที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนมีอยู่ให้สามารถทำความเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดปัญญา ความรู้ คือรู้เขารู้เราทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและระดับโลก เพื่อจะผลักดันให้เกิดการเตรียมความพร้อมและรู้จักใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ ได้เป็นอย่างดี

3.2 สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี การสนับสนุนในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับการจัดการชีวิตตนเอง จัดการภายในครอบครัว จัดการในชุมชนและวิสาหกิจระดับต่าง ๆ โดยอาจเริ่มจากการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส การจัดทำบัญชีที่ดี การมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายและการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการจำหน่าย รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วย

3.3 ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นองค์รวมเพื่อความสมดุลและยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและมุ่งรักษาความสมดุลของการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทุนทั้งสามด้านอย่างเท่าเทียมกัน ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางทรัพยากร โดยแต่ละท้องถิ่นแม้จะมีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ต่างกันไปตามลักษณะ สาเหตุและบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่ก็สามารถสร้างเครือข่ายแห่งความร่วมมือ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ ร่วมกัน รวมทั้งเชื่อมโยงผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและผลประโยชน์ระดับชาติเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ในโลกกว้าง

ของตนเองหรือจากการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นตัวนำ ไม่ได้ใช้เงินตราเป็นตัวตั้ง

6. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 37) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัยมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 7 ในเรื่องการรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และความเป็นไทย ตัวบ่งชี้ที่ 1 ในเรื่องการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่让孩子มีสภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายใน และสิ่งแวดล้อม และภายนอกห้องเรียน
2. การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า
3. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่
4. การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้
5. การเลี้ยงสัตว์
6. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

6.1 จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

6.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

6.3 จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

6.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

6.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก สอดคล้องกับบริบท สังคม และวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

6.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทาง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัย ให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้น ในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

6.9 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัย ในชั้นเรียน

6.10 จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อ แหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

7. การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา ผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระ ของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำ ไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัด บรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร สถานศึกษา ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. การจัดระบบบริหารจัดการสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการจัดระบบ การบริหาร จัดการภายในสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา

5. สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ จัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยติดตามและ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนติดตามและประเมินความเหมาะสมของ การดำเนินการ ในกระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ

และสภาพแวดล้อม การจัดระบบการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาและการจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการทั้งการรายงานภายใน และรายงานต่อสาธารณชนและหน่วยงานต้นสังกัด

เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์ (2553) กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในแผนและทิศทางในการพัฒนาประเทศ จนได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา เริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ได้อัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 เพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ดังนั้นช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำ ความรู้และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ในขณะเดียวกันมุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุขภาพที่ดี ควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้กล่าวถึง การพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกลมเกลียวสร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

การปลูกฝังค่านิยมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนจะเป็นผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสมดุลพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

สรุปได้ว่าการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา หมายถึงการจัดการศึกษาที่เน้นให้เด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในการดำเนินในวิถีประจำวันตามวัยของตนเอง

8. เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษา

ปรียานุช พิบูลสรารุช และคณะ (2553, น. 18) ได้กล่าวว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวงการศึกษา เป็นเสมือนหนึ่งการให้เครื่องมือแก่ครูและนักเรียนเพื่อไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือการรู้จักคิดวิเคราะห์" ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่วงการศึกษาต้องสร้างคนให้สามารถคิดวิเคราะห์ คิดได้ ด้วยการนำมาออกแบบการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนเข้าใจในหลักคิดและทดลองปฏิบัติ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การจัดการจัดการเรียนการสอน โดยให้ทุกกลุ่มสาระ นำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการเรียนการสอนตามความเหมาะสมและวิธีการของครูผู้สอนที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีวิธีการสอนดังนี้

1. ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง
2. ฝึกนักเรียนให้วิเคราะห์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ
3. ให้นำผลการวิเคราะห์ลงสู่การปฏิบัติ กระทั่งนักเรียนเกิดความตระหนักเห็นประโยชน์ของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตตนเอง

4. นักเรียนมีวิถีชีวิตบนความพอเพียงทั้งนี้การจัดการศึกษาต้องสร้างหลักคิดอย่างถูกต้องให้เกิดกับตัวเด็ก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนอยู่ที่การจัดการศึกษา หัวใจจึงอยู่ที่การไปสู่เป้าหมายในตัวเด็ก เพื่อให้เด็กคิดเป็น คิดได้ และอยู่ดีมีสุขนำไปสู่ชีวิตที่มีความอุดมสมบูรณ์ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาควรนำมาเชื่อมโยงกันหลาย ๆ ส่วน ดังนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตร โดยบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยการปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาให้สอดคล้องตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 การจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน การเรียนเน้นกิจกรรมการทดลอง และการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาทั้งในรูปแบบของการทำโครงการ โครงการ และอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่ม และนำมาวัดประเมินผลผู้เรียนทั้งด้านความรู้ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้กล่าวถึง การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงานผลิตภาพแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่อง ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนวนไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีดังนี้

1. การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

2. การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัย เป็นคนดี มีสุขภาพที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม

3. การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสม ในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับ ความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละ ช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนา ทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะ ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์

4. การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่ม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตอย่างสำคัญ

5. การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบ การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษา สู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคีหรือ สหกิจศึกษา ให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญ กับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

6. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพ และการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ในการดูแลสุขภาพการพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การใช้มาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมและส่งเสริมอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสีย ต่อสุขภาพ การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ ที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

9. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์ (2552) ได้กล่าวถึงหลักการพึ่งตนเอง ต้องมีความพอดี 5 ประการ

1. ความพอดีด้านจิตใจ ต้องเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร และนึกถึง ประโยชน์ส่วนรวม

2. ความพอดีด้านสังคม ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง

3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด รอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และใช้ทรัพยากรในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคง อยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

4. ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง เพื่อสอดคล้องและเป็นประโยชน์ ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพื่อรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่าง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้เกิดความ “พอ” ทั้งนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว มีคุณธรรมแฝงอยู่หลายประการ ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติตนตามคุณธรรม เหล่านี้ จะเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และเมื่อดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงได้ย่อมเกิด ความสันติสุขในชีวิต ซึ่งทศนา แคมมณี (2546) ได้วิเคราะห์แนวคิด ซึ่งมีแนวคิดหลักที่สำคัญ ๆ อยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นอิสระภาพ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงาน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการได้รับความร่วมมือ
6. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ในการใช้ทฤษฎี

จากแนวคิดทั้ง 6 ประการข้างต้นนั้น เมื่อนำมาประมวลและพิจารณาร่วมกัน จะเห็นได้ว่า มีสาระสำคัญหลัก อยู่ 4 ประการ ซึ่งสาระสำคัญดังกล่าวนี้ กลายเป็นกระบวนการที่จำเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมต่างๆ ในชีวิต

1. การพึ่งตนเอง คุณสมบัติประการแรกที่มนุษย์ทุกคนควรจะทำคือ การพึ่งตนเอง ได้แก่ การไม่มุ่งที่จะพึ่งพาคนอื่น ก่อนที่จะลงมือพึ่งตนเอง หรือการรอคอยแต่จะให้ ผู้อื่นมาช่วยโดย ตนเองไม่ยอมทำอะไร การที่บุคคลจะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบในตนเอง หาก ขาดความรู้สึกรับผิดชอบแล้วก็จะขาดจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง บุคคลที่สามารถพึ่งตนเองได้จะมีชีวิต ที่อิสระไม่ตกอยู่ในอำนาจ หรือถูกบีบบังคับโดยผู้อื่น การพึ่งตนเองกับชีวิตที่เป็นอิสระภาพจึงเป็นข้อคู่ กันโดยปริยาย

2. การทำงานและการแก้ปัญหา เมื่อบุคคลเกิดจิตสำนึกมีความรับผิดชอบในตนเอง และพร้อมที่จะพึ่งตนเองแล้ว บุคคลนั้นก็จะต้องลงมือกระทำการอันจะช่วยให้ตนเองได้ในสิ่งที่ต้องการ การทำงานหรือการลงมือปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในอันดับต่อมา บุคคลใดจะสามารถ ประกอบกิจการงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้ จะต้องมีความขยัน อดทน ไม่ท้อถอย สามารถที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นยังจะต้องมีทักษะ การบริหารจัดการกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อบุคคลมีการลงมือปฏิบัติ ขยายไปสู่การรวมกลุ่ม และได้รับความร่วมมือจากชุมชนหรือคนอื่นมากขึ้นผลประโยชน์ที่ได้รับ ก็จะเพิ่มพูนขึ้น

ประโยชน์ของการแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล มีดังนี้

1. เป็นการตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผลได้มากที่สุด
2. ช่วยลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดในการทำงาน
3. ช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือสมาชิกภายในกลุ่ม

4. ช่วยให้สามารถตัดสินใจในการทำงานได้ทันเวลา
5. ช่วยพัฒนาระบบกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ดียิ่งขึ้น
6. ช่วยให้ค้นพบทางเลือกหรือทางออกสำหรับปัญหาได้ดีที่สุด
7. ช่วยประหยัดและลดการสูญเสียทรัพยากรที่ใช้ในการทำงาน เพราะได้มีการจัดสรร

การใช้ทรัพยากรเป็นอย่างดี

ดุซงึน นรศาสตร์ (2561) กล่าวถึง ลำดับขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา ปัญหาที่เกิดขึ้นจากทำงาน อาจเกิดขึ้นได้หลาย ๆ รูปแบบ แตกต่างกันไป ดังนั้นการแก้ปัญหาในแต่ละงานก็ย่อมแตกต่างกันออกไป โดยมีลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา ๗ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกต วิธีการศึกษาโดยอาศัยการเฝ้าคอยดูสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นจากการทดลองและความพยายามค้นหาผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ การกำหนดรายละเอียดของปัญหา คือ การทำความเข้าใจกับปัญหา เพื่อแยกข้อมูลว่ามีปัญหาอะไร สิ่งที่ต้องการแก้ไขมีอะไรบ้าง

ขั้นที่ 3 การสร้างทางเลือก เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว มองเห็นสิ่งที่ต้องการคืออะไร แล้วดำเนินการคิดค้นหาวิธีการทำงานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพว่ามีทางเลือกอะไรบ้าง

ขั้นที่ 4 การประเมินทางเลือก เมื่อสร้างทางเลือกที่หลากหลายได้หลายวิธีแล้วก็สรุปหรือประเมินว่าวิธีใดเหมาะสมหรือดีที่สุดที่จะใช้ทำงาน สร้างหรือผลิตชิ้นงานและการซ่อมแซมปรับปรุงแก้ไขชิ้นงานได้เป็นอย่างดี สามารถตัดสินใจแล้วว่าทำงานชนิดใด หรือเรื่องใด

ขั้นที่ 5 การวางแผนเพื่อการทำงาน กำหนดกรอบแนวความคิดในการทำงาน การวางแผน การแบ่งภาระงานและลำดับขั้นตอนการทำงานได้อย่างเหมาะสม ตามทักษะกระบวนการงานอาชีพ

ขั้นที่ 6 การลงมือปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานตามแผนการทำงานหรือปฏิทินการปฏิบัติงานที่ได้วางไว้อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามทักษะกระบวนการงานอาชีพด้วยความปลอดภัย

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน นำเสนอผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากการทำงานตามทักษะกระบวนการงานอาชีพ ประเมินว่ามีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับใด เป็นไปตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่และนำไปปรับปรุงแก้ไขในการทำงานครั้งต่อไป

3. การแสวงหาความรู้และข้อมูล ในการทำงานใด ๆ ให้ได้ผล การแสวงหาข้อมูลและความรู้เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการปฏิบัติโดยขาดความรู้ อาจทำให้เสียเวลาและทรัพยากรมาก และอาจไม่ประสบผลสำเร็จ การศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานไม่ว่าจากผู้รู้หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ จะช่วยให้การทำงานของบุคคลก้าวหน้าและได้ผลมากขึ้นหรือพูดง่าย ๆ ว่า ทฤษฎีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติ และในขณะเดียวกันการปฏิบัติก็ส่งผลทำให้ทฤษฎีหรือข้อความรู้ขยายตัวออกไป ดังนั้น การปฏิบัติตนและทฤษฎีหรือข้อความรู้จึงเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และส่งผลต่อกันและกันเสมอ

4. การพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต เมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบที่จะพึ่งตนเองและลงมือทำงานโดยอาศัยความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และหากมีปัญหาเกิดขึ้น ก็สามารถที่จะศึกษาหาวิธีการที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ การปฏิบัติก็จะบังเกิดผล บุคคลก็จะเกิดการพัฒนาทั้งทางด้าน

คุณภาพชีวิต และคุณสมบัติส่วนตัว ผลที่เกิดจากการทำงาน นอกจากจะสามารถนำไปใช้เลี้ยงชีวิตแล้ว บุคคลยังเกิดความชำนาญจากการลงมือกระทำ และมีความรู้เพิ่มพูนมากขึ้น ทั้งจากประสบการณ์การทำงานและการศึกษาหาความรู้ขณะทำงาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยช่วยให้บุคคลนั้นสามารถคิดและทำในสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้นและดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่าบุคคลเกิดการพัฒนาขึ้นตนเองและคุณภาพชีวิตจากการพึ่งตนเอง การทำงาน และการแสวงหาความรู้มาใช้ในการทำงาน

10. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

กัลยา จินดารัตน์ พาร์ม (2554) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ในด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษา กระบวนการพึ่งพาตนเอง จะสามารถส่งเสริมคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ได้แก่ การรู้จักพึ่งพาตนเอง การดำรงชีวิตอย่างมีอิสรภาพ ความสามารถในการบริหารจัดการ ความสามารถในการทำงานและแก้ปัญหาความสามารถในการแสวงหาและการศึกษาข้อมูลความรู้ และนำไปใช้ในการปฏิบัติ

2. การประยุกต์ใช้ด้านพัฒนาการศึกษา ทฤษฎีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เกิดความพอเพียงในการเลี้ยงตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ การศึกษาจึงน่าจะทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้สามารถพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน และการใช้ชีวิตประจำวันได้ตั้งนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการศึกษาควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและปัญหาในการดำรงชีวิต โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีพัฒนาการเรื่องนั้น ๆ การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ดำเนินการมาอย่างมีลักษณะแยกกับการกระทำและกิจกรรมประจำวัน ผู้เรียนจึงไม่สามารถที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ดี แต่ปัจจุบันการศึกษามีลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น จึงนำไปสู่การสร้างรากฐานที่แน่นหนาในการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ในขั้นสูง ๆ ขึ้นไป

3. การประยุกต์ใช้ด้านการจัดการเรียนการสอน ในอดีตที่ผ่านมา การสอนเชิงประจักษ์ โดยทั่วไปคือ ครูมักจะมุ่งให้ข้อมูลและข้อความรู้แก่ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่การวัดแลประเมินผลเน้นที่ความรู้ความจำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมุ่งจดจำความรู้เป็นสำคัญพฤติกรรมการสอนของครู ไม่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญา ปัญหาพฤติกรรม การสอนของครูได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ และมีความพยายามแก้ปัญหาโดยตลอด แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จในระดับที่ต้องการจนกระทั่งปัจจุบันการศึกษาทุกระดับ ได้กำหนดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูผู้เกี่ยวข้องพึงให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจัง การจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

3.1 ควรจัดการเรียนการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายหลัก ซึ่งได้แก่กระบวนการพึ่งพาตนเอง

3.2 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง

3.3 ควรจัดการเรียนการสอน ให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กัน ไปอย่างสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริงและส่งเสริม การนำความรู้ไปประยุกต์ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้มากเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญ ในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

3.4 ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และวิถีชีวิตของครูและบุคลากร ในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และเยาวชน (2554) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจสภาพแวดล้อม สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ของสถานศึกษาหรือชุมชนตลอดจนความยาก-ง่าย ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ตามวัยเด็ก โดยมีข้อควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ครูควรจัดกิจกรรม ทั้งในด้านการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน การใช้วัสดุ อุปกรณ์ประกอบกิจกรรม โดยมีการประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสภาพเศรษฐกิจ ของสถานศึกษาและชุมชน

2. ครูควรจัดกิจกรรมตามความสนใจให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ใกล้ตัวของเด็ก เช่น การดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพในชุมชน

3. ครูควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับศาสนาและวัฒนธรรมเหมาะสมกับวัยของเด็ก จากการเล่น การเรียนรู้ การใช้ภาษา การแต่งกาย มารยาท การปฏิบัติตนให้ถูกกาลเทศะและ ตามหลักคำสอนของศาสนาที่นับถือ

4. ครูควรวิเคราะห์หลักสูตร และกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ ของเด็ก โดยศึกษาพัฒนาการตามวัย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และธรรมชาติการเรียนรู้ ของเด็ก ครูจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ของเด็ก ดังนั้นโครงการสนับสนุนการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และเยาวชน (2554) ได้ให้ความหมายของ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการปลูกฝังวิถีคิด อุปนิสัย และพฤติกรรมของเด็กตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้า ไปพร้อมกับความสมดุล มีความพอประมาณทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมศาสนา วัฒนธรรม และภูมิสังคมของสถานศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็นของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับความคิด วิถีชีวิตของคนในชุมชน มีความสมเหตุสมผล มีหลักคิด หลักปฏิบัติ ของกิจกรรมสอดคล้องกับหลักวิชาที่เกี่ยวข้อง มีการแสดงถึง ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีการวางแผน ยืดหยุ่น มีข้อเสนอทางเลือก หากมีการเปลี่ยนแปลงมีการจัดองค์ความรู้รอบคอบ ระมัดระวัง มีการพัฒนาทักษะ ความมีระเบียบ มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวที ส่งเสริมความรู้ คู่คุณธรรม ความขยันอดทน สนใจใฝ่รู้ แบ่งปันทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีสติปัญญาสามารถ แยกถูกผิด ควรไม่ควรซึ่งเด็กมีโอกาสปฏิบัติ และครูเป็นผู้นำหรือสนับสนุนที่สามารถขยายผล การเรียนรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกสู่ชุมชนได้

จิตรลัดดา พันธุ์เครือ (2560) ได้กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการจัดกิจกรรมที่ผสมผสานหรือบูรณาการในทุกกิจกรรมเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง คุณครูมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกันทำให้เด็กเด็กได้รับความรู้ ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้รับรู้และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสุขสนุกสนาน ทำให้เด็กค่อยๆซึมซับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และกล้าแสดงออกในด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เกิดความรู้สึกรักและมีความอนุรักษ์ในการรักษาธรรมชาติ มีความภาคภูมิใจ รักในบ้านเกิดของตน กิจกรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ประกอบกับการที่ครูได้จัดสภาพแวดล้อม กระตุ้นและชี้แนะเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง เมื่อเด็กปฐมวัยทำกิจกรรมทุกครั้งจึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้เผชิญกับปัญหาและได้ฝึกประสบการณ์การแก้ปัญหาโดยเด็กมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือกระทำและคิดด้วยตัวเด็กเอง ครูสนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหาในแต่ละกิจกรรมโดยการทำซ้ำๆ ตามความพอใจจะช่วยให้เด็กปฐมวัยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์นไคค์ ในเรื่องของกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ว่า การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำบ่อยๆ ก็ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้องให้เด็กได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติหรือทำแบบฝึกหัดบ่อยๆ จนทำได้อย่างคล่องแคล่วและมีแรงจูงใจ มีความสนใจเข้าถึงเป้าหมายและคุณค่าของสิ่งที่ทำทั้งนี้เพราะเด็กปฐมวัยต้องการได้รับการฝึกฝนให้เกิดทักษะซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคงระหว่างการเรียนรู้และการตอบสนองที่ถูกต้อง ย่อมนำมาซึ่งความสมบูรณ์แห่งการเรียนรู้เพราะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการให้เด็กได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

รุ่งลาวัลย์ ละอาคา (2561) กล่าวถึงการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยครอบคลุมสาระการเรียนรู้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) สาระที่ควรเรียนรู้ และ 2) ประสบการณ์สำคัญ ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ครูสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในทุกสาระที่ควรเรียนรู้ได้ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ควรให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัย การเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ควรให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในชุมชน เช่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ หรือบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ในส่วนของสถานที่เน้นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์เรียนรู้ของชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ สถานที่ราชการ ร้านค้า ตลาดโรงสีข้าวชุมชน ฯลฯ ในส่วนของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก มุ่งให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่แวดล้อมเด็ก เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ของใช้รอบตัว การที่เด็กได้เรียนรู้จากตัวเองแล้วค่อย ๆ เรียนรู้สิ่งรอบตัว โดยให้เด็กเห็นเหตุปัจจัยที่อยู่รายรอบ ฝึกการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เห็นเหตุผลของการเรียนรู้ ฝึกแก้ปัญหาเรียนรู้อย่าง เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เด็กเรียนรู้เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นับเป็นการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ควรนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประสบการณ์สำคัญด้านสติปัญญา โดยนำหลักการคิดหรือทักษะกระบวนการคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามองค์ประกอบ ทั้ง 5 ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข คือ ความรู้และคุณธรรม มาเป็นกระบวนการฝึกให้เด็ก คิดและลงมือปฏิบัติ ให้เห็นความเป็นเหตุเป็นผล รู้จักประมาณตน ใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นหลัก ในการคิดเชิงตรรกะเหตุผลคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา พิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว เมื่อเด็กได้ฝึกฝนกระบวนการคิดตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้เด็กสามารถแก้ปัญหาและปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมกับวัย

2. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในกิจกรรมประจำวัน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งและเกมการศึกษา โดยการดำเนินกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมุ่งให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างสม่ำเสมอ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การสำรวจการสังเกต การจำแนก การจัดประเภท การสรุปและลงความเห็นข้อมูล การทดลอง การสืบเสาะ การสืบสอบ การฝึกแก้ปัญหา ฯลฯ นอกจากนี้จัดกิจกรรมเน้นการฝึกให้เด็กเกิดทักษะการคิดและทักษะการปฏิบัติตามหลักต่าง ๆ ของปรัชญา ได้แก่ การคิดอย่างพอประมาณ การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดอย่างไม่ประมาทพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การศึกษาหาความรู้และการใช้ความรู้ การใช้คุณธรรมกำกับกับการกระทำ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมถึงมีการประเมินว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร เช่น สังเกตพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ของเด็กขณะที่อยู่โรงเรียน หรือการปฏิบัติตนเมื่ออยู่บ้านว่ามีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใดและจะหล่อหลอมให้เกิดเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของเด็กได้อย่างไร เมื่อปฏิบัติครบตามกระบวนการแล้ว ย่อมส่งผลให้เด็กปฐมวัยซึมซับทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ จนสามารถหล่อหลอมเป็นคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การจัดสื่อและสภาพแวดล้อมทางกายภาพนอกจากจะยึดหลักการจัดที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัยแล้ว ต้องยึดหลักการคิด ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันประกอบด้วย การคิดอย่างพอประมาณ คือ มีความพอดี ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนทรัพยากร งบประมาณ หรือบุคคลแวดล้อม การคิดอย่างมีเหตุผล คือ การเลือกใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอย่างรอบคอบโดยพิจารณาจาก เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การคิดอย่างไม่ประมาทพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดประสิทธิภาพ ปลอดภัยและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยได้อย่างแท้จริง อีกทั้งส่งผลให้เกิดความสมดุล และยั่งยืนของการพัฒนาทั้ง 4 มิติ ได้แก่ วัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

4. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน ควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในการดำเนินชีวิต โดยมีหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกัน เช่น การจัดการขยะ การใช้น้ำใช้ไฟ หรือทรัพยากรต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า เน้นวิธีการอนุรักษ์ คือ การลดปริมาณการใช้ที่ไม่จำเป็น การใช้อย่างคุ้มค่าที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือการเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำมาแปรรูปแล้วใช้ได้ใหม่ การที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้การใช้ทรัพยากรจากสิ่งของเครื่องใช้ในการอุปโภคบริโภคอย่างเห็นคุณค่า ย่อมเป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พอเพียง ในส่วนของการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันควรมุ่งเน้นให้เด็กพึ่งตนเอง เช่น การอาบน้ำ แต่งตัว การดูแลความสะอาดของตนเอง หลังอุจจาระหรือปัสสาวะ การล้างมือ การรับประทานอาหาร การจัดเก็บของเล่น ของใช้ การให้เวลาและโอกาสเด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนจะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้

สรุปได้ว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องพัฒนาผ่านการจัดการศึกษาที่เหมาะสม โดยในทุกองค์ประกอบของการจัดการศึกษาต้องนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินการ จึงจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืนได้ ปรับใช้ทั้งในส่วนของสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนซึ่งสถานศึกษาเป็นตัวกลางในการผสมผสานและขับเคลื่อน โดยมีครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองผู้นำชุมชน เป็นสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ที่สะท้อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน

จตุพร สุขสิงห์ (2563) ได้กล่าวว่า เป้าหมายการสอนเด็กปฐมวัยมีจุดเน้นหรือมาตรฐานหลักอยู่ที่การพัฒนาทางร่างกาย การเคลื่อนไหว การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้แข็งแรงว่องไว รวมถึงพัฒนาสมอง เพื่อให้มีพัฒนาการทางด้านความคิดความเข้าใจตามวัย พัฒนาจิตใจ เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือแบ่งปันทำงานเป็นกลุ่มได้ รู้จักมีน้ำใจ และรู้จักให้อภัย ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรักความเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์ รู้แพ้รู้ชนะ มากกว่าเน้นเรื่องวิชาการ การจัดกิจกรรมโดยเน้นให้เด็กปฏิบัติอยู่ในกิจวัตรประจำวันของเด็กโดยเน้นในเรื่อง “เหตุผล” เนื่องจากเด็กเล็กส่วนใหญ่มักมีคำถามที่ผู้ใหญ่คาดไม่ถึงอยู่เสมอ อาทิ เหตุผลในการเข้าห้องน้ำ ล้างมือก่อนทานอาหาร หลังทานอาหาร การปิดสวิตซ์ไฟ ทำไมต้องทานข้าวให้หมดงาน ดังนั้นพฤติกรรมของเด็กๆ เหล่านี้ จึงเป็นปัจจัยในการใช้ “เหตุผล” เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการบ่มเพาะนิสัยของเด็กให้มีความพอเพียง

จากแนวทางการจัดกิจกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมโดยเน้นให้เด็กปฏิบัติอยู่ในกิจวัตรประจำวันของเด็กโดยเน้นในเรื่อง “เหตุผล” การสอนในการแยกแยะเรื่อง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ความรู้ คุณธรรม อาจยังไม่เหมาะสมเพราะนักเรียนอาจเล็เกินไป แต่วิธีการดังกล่าวที่เล่ามาข้างต้น คือ การสอดแทรกในกิจวัตรให้เกิดความเหมาะสมและความพอประมาณตามช่วงวัยของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ เน้นย้ำ โดยสังเกตว่าในแต่ละพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก มีเหตุผลในการกระทำหรือไม่ นอกจากนี้ครูต้องประเมินอารมณ์ และวิธีการแก้ไขปัญหาของเด็กในเวลานั้น ๆ ด้วย อีกทั้งควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้จัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กในชุมชนนั้น ๆ

ตอนที่ 2 แนวคิดและความสำคัญของกิจกรรมเกษตรกรน้อย

การจัดกิจกรรมการเกษตรเป็นกิจกรรมหนึ่งที่น่านำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการร่วมมือในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตทางสังคมเศรษฐกิจ โภชนาการ ตลอดจนปลูกฝังให้เด็กมีความรักในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดความภาคภูมิใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเกษตร เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ และตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

1. ความหมายของการเกษตรและนักเกษตรกร

ความหมายของการเกษตรและนักเกษตรกร ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

จรัญ จันทลักษณ์ (2546) ได้กล่าวว่า การเกษตรแบบยั่งยืนจึงถือเป็นหลักการเป็นแนวทางไม่ใช่วิธีการ แต่หลักการหรือแนวทางนี้จะเป็นตัวกำหนด วิธีการ หรือ เทคนิค รวมทั้งนโยบาย ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และขยายความกว้างไปถึงคน การศึกษา คุณธรรม คำสอนทางศาสนาและวิถีชีวิต ภายใต้หลักการของการเกษตรแบบยั่งยืนได้เกิดวิธีการหรือเทคนิคขึ้นมากมายได้แก่

1. วิธีการที่เป็นกลุ่มระบบฟาร์ม เช่น วนเกษตร เกษตรกรรมธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น
2. วิธีการที่เป็นกลุ่มเทคนิคเกษตร เช่น ปุ๋ยชีวภาพ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ก๊าซชีวภาพ การใช้แรงงานสัตว์ในไร่นา การใช้วัสดุพลอยได้และเศษพืชในไร่นาเป็นอาหารสัตว์ การใช้ขี้เถ้าแมลงจากสมุนไพรร เป็นต้น

ธิดารัตน์ โชคสุชาติ (2550) ได้ให้ความหมายคำว่าเกษตรกรไว้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การเกษตรแบบยั่งยืน คำว่า ความยั่งยืนที่ผ่านมานั้นมีความหมายได้หลายมุมมอง เช่น ตามความเข้าใจทั่ว ๆ ไป นั้นความยั่งยืนจะหมายถึงความสามารถที่จะคงอยู่เป็น ระยะเวลา ยาวนานหรืออาจจะหมายถึงความสามารถในการฟื้นฟูตัวเองให้กลับมาเริ่มต้นใหม่ได้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมแล้วความยั่งยืนอาจจะหมายถึง การไม่ทำลายหรือไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมหรือในอีกแง่หนึ่งก็คือการพัฒนาที่พิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมหรือในทางเศรษฐศาสตร์นั้นการพัฒนาการเกษตรจะมีความยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีอัตราการเจริญเติบโตเท่าเดิมอย่างต่อเนื่องหรือมีความเจริญเติบโตโดยไม่มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ในการกำหนดความหมายของคำว่ายั่งยืนนั้นมีปัญหาอยู่ว่าอะไรคือสิ่งที่ควรคงอยู่และควรคงอยู่เป็นเวลานานเท่าใด นอกจากนั้นการคงอยู่ดังกล่าวทำให้ใครได้และใครเสีย การหาตัวบ่งชี้ที่จะตอบปัญหาเหล่านี้ อาจจะเป็นเรื่องยากเพราะอาจจะมีปัจจัยอื่นๆที่สังคมเป็นตัวกำหนด อย่างไรก็ตามถ้าเป็นเรื่องชี้ชัดลงไปและมองเห็นแนวโน้มอย่างชัดเจนแล้วก็อาจจะบอกได้ว่า สิ่งนั้นมีความยั่งยืนหรือไม่ เช่น ดินที่เสื่อมความอุดมสมบูรณ์ของหน้าดินจะไม่ยั่งยืนเมื่อเปรียบเทียบกับดินที่ไม่มีภาวะดังกล่าว การทำลายพืชหรือสัตว์ที่เป็นตัว ควบคุมศัตรูพืชจะถือว่าไม่ยั่งยืนเมื่อเปรียบเทียบกับ การไม่กิจกรรมดังกล่าวหรือการปลูกต้นไม้ย่อมถือว่ายั่งยืนสำหรับสังคม ในขณะที่การตัดต้นไม้ให้ผลในทางตรงกันข้าม

การรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อดำเนินการในกิจกรรมใด ๆ ย่อมถือว่ายั่งยืนเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานต่างคนต่างทำ เป็นต้น

2. แนวคิดการเกษตรแบบยั่งยืน ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการนิยามความหมายของการเกษตรแบบยั่งยืนไว้เป็นจำนวนมากนอกจากนี้ยังใช้ชื่อเรียกหลากหลายทั้งในและต่างประเทศ เช่น ระบบเกษตรกรรมทางเลือก ระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน การเกษตรที่ยั่งยืน การเกษตรแบบชีวภาพ การเกษตรฟื้นฟู ระบบเศรษฐกิจ เกษตรกรรมที่ยั่งยืน เป็นต้น แม้จะมีชื่อเรียกที่ต่างกันแต่เป้าหมายสุดท้ายของระบบเกษตรกรรมนี้ จะไม่ต่างกัน คือ มุ่งสร้างผลผลิตที่แอบอิงสมดุลของสภาพแวดล้อมในไร่นาในระยะยาวโดยมีลักษณะดังนี้

2.1 มีการใช้กระบวนการทางธรรมชาติ เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน และการใช้ระบบการกำจัดศัตรูพืชที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น นก เป็ด หรือปลา เพื่อการผลิตทางการเกษตร

2.2 ลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและปัจจัยการผลิตที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่อีกไม่ได้ อันมีผลต่อการเกิดมลภาวะ และทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยแก่เกษตรกร แรงงานการเกษตรและผู้บริโภค และจะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนผันแปรให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.3 มุ่งไปสู่การใช้ทรัพยากร สร้างโอกาส และการพัฒนาการเกษตรในแนวทางที่จะสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม

2.4 ใช้กระบวนการควบคุมและกำจัดศัตรูพืชที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

2.5 มุ่งใช้แนวทางปฏิบัติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคิดค้นแนวทางใหม่ที่นักวิทยาศาสตร์ยังขาดความรู้หรือกระบวนการที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรอย่างกว้างขวาง

2.6 มุ่งให้เกษตรกรและชุมชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้

2.7 ทำการผลิตทางการเกษตรในระดับที่ผสมผสานกลมกลืนกับข้อจำกัดของธรรมชาติเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

2.8 มุ่งทำการผลิตที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและกำไร โดยเน้นการบริหารจัดการไร่นาตลอดจนอนุรักษ์ดินน้ำพลังงานและทรัพยากรชีวภาพ

ความหมายของการเกษตรแบบยั่งยืนสามารถพิจารณาได้คือ ความหมายเชิงระบบ หมายถึง ส่วนประกอบหรือองค์ประกอบย่อยของการเกษตรทั้งหมดที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำสิ่งเหล่านี้มาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการและกำหนดระดับความพอเพียงและสมดุลให้กับเกษตรกรผู้ผลิตและทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นปัจจัยการผลิตให้สามารถเกื้อกูลกันได้ทั้งพืช คนและสัตว์ ทั้งนี้ต้องมีการจัดการที่ดีกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเอื้ออำนวยในการดำรงชีวิตให้ยั่งยืนโดยได้รับผลตอบแทนทางปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตร อีกทั้งยังรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถดำรงอยู่ในระยะเวลายาวนาน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2553) ได้อธิบายคำว่า เกษตรกร (อ่านว่า กะ-เสด-ตระ-กอน) มาจากคำภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ เกษตร (อ่านว่า กเส-ตระ) แปลว่า ที่ดิน ที่นา กับ กร (อ่านว่า กะ-ระ) แปลว่า ผู้กระทำ ผู้สร้าง เกษตรกร จึงมีความหมายตรง ๆ ว่า ผู้ทำงานในที่ดินหรือที่นา หมายถึง ผู้ที่อาศัยที่ดินที่นา เพื่อเพาะปลูกพืชผล เลี้ยงสัตว์ ต่อมาขยายความรวมไปถึงผู้ที่ใช้แหล่งน้ำ

ทำประมงด้วย เกษตรกรเป็นคำรวมที่ใช้เรียก ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ชาวประมง และผู้เลี้ยงสัตว์ เพื่อการค้า เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าวเป็นภูมิปัญญาของเกษตรกรไทย เกษตรกรรวมกลุ่มกันแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและแก้ปัญหาผลผลิตล้นจนราคาตกต่ำ เขาเติบโตขึ้น ในครอบครัวเกษตรกรที่ยากจน จึงเข้าใจความทุกข์ยากของชาวนาได้เป็นอย่างดี

ทัศนีย์ การเร็ว (2554) กล่าวว่า การเกษตร หมายถึง วิธีการยังชีพอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์รวมถึงการพัฒนาและนำผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ ไปใช้ประโยชน์ การเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติในอันที่จะผลิตพืชและสัตว์ให้ได้ตาม ความต้องการของมนุษย์ โดยอาศัยการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน มีมนุษย์เป็นผู้ควบคุม ดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนโดย พืช ในที่นี้หมายถึง พืชสวน พืชไร่ ป่าไม้ ส่วน สัตว์ หมายถึง สัตว์บก สัตว์น้ำ ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า ดังนั้น หากกล่าวโดยรวม การเกษตรจึงมีขอบเขตควบคุม การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และการประมง

บ้านเกษตรพอเพียงดอทคอม (2562) กล่าวว่า การเกษตรเป็นอาชีพหลักของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบ อาชีพเกษตรกรรม ทำให้การเกษตรมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนา ประเทศเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศมาจากสินค้าเกษตร เป็นสำคัญ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนเกษตรกร โดย การแลกเปลี่ยน เยาวชนเกษตรกรกับประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจวบจนปัจจุบัน เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ยังให้เยาวชนเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้รับโอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ซึ่งสามารถ นำบท เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการดำเนินอาชีพเกษตรกรของตนเอง ครอบครัวและชุมชน

จากแนวคิดของกรมส่งเสริมการเกษตรกิจกรรมนักเกษตรกรน้อยเป็นหนึ่งในกิจกรรม สอดคล้อง กับกิจกรรมในระดับประเทศโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านการเกษตร ซึ่งถือว่าเป็น อาชีพหลักของประชาชนไทยอีกทั้งเด็กสามารถนำกิจกรรมเหล่านี้เพื่อนำไปพัฒนาพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเกษตรน้อย หมายถึง การจัดกิจกรรม การเกษตรน้อยโดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นผลานสู่ความพอเพียงประกอบด้วยขั้นมีเหตุผล ขั้นพอประมาณ ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน และขั้นสะท้อน ผลการเรียนรู้ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และใช้ทักษะหลายด้าน คือ กระบวนการสังเกต กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการทดลอง การปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการจัดเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้ค้นคว้า ได้สำรวจ และเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัติจริง

2. ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมเกษตรกรน้อย

มีผู้กล่าวว่า การเกษตรก่อให้เกิดปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์การบริโภค การทำเครื่องนุ่งห่ม การทำที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เช่น สมุนไพรต่าง ๆ เป็นรากฐานที่ทำให้เกิดอาชีพ

อื่น ๆ นอกจากนั้นรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศได้มาจากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ดังนั้น กรมวิชาการ (2536, น. 3) ระบุถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเกษตรไว้ว่า

1. ทำให้สุขภาพแข็งแรง เพราะได้ออกกำลังกายสำหรับงานการปลูกพืช เช่น การเตรียมดิน การรดน้ำการใส่ปุ๋ย
2. เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
3. ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในครอบครัวเช่น ใช้พืชผักมาประกอบอาหารในครอบครัว

ไม่ต้องซื้อ

4. มีพืชที่มั่นใจว่าปลอดสารพิษไว้บริโภคในครอบครัว
5. ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการปลูกพืชอื่นๆ
6. ได้รับความเพลิดเพลินและเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

นิตยา บรรณประสิทธิ์ (2538) ระบุไว้ว่า

1. เด็กเข้าใจธรรมชาติเห็นความสัมพันธ์กลมกลืนของชีวิตในธรรมชาติ
2. เป็นประสบการณ์ที่สร้างเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กเป็นผู้มีความสนใจกว้างขวางเข้าใจพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งชีวิตของตนเอง
3. เป็นแหล่งความรู้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของมนุษย์
4. เด็กเกิดความซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติเข้าใจแนวทางการสังเกตเปรียบเทียบพืชและดอกไม้ต่าง ๆ

5. เด็กได้ศึกษาการเจริญเติบโตของพืช ภูมิใจในความสามารถของตนเอง

จากข้อความข้างต้น การจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อย มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ที่ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เด็กสามารถเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ ในการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ และการวัด การคาดคะเน เด็กจะมีความรู้และประสบการณ์ผ่านใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าที่มุ่งเน้นให้ เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. บทบาทครูในการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อย

กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัยจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับบทบาทของครูที่มีให้กับกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทราบบทบาทของครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมและส่งเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537) กำหนดบทบาทครูในการส่งเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

1. การตั้งใจฟังเมื่อเด็กพูด สนใจต่อคำถามของเด็กชมเชยยกย่องผลงานของเด็ก ไม่เปรียบเทียบเด็กกับคนที่มีความสามารถมากกว่า และให้โอกาสเด็กเล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระและสร้างสรรค์

2. ควรมีบุคลิกภาพที่ดีพูดจาสุภาพ มีระเบียบ สะอาด ไม่ลำเอียง
3. สนทนากับเด็กให้เด็กเล่าเรื่องส่งเสริมให้เล่นบทบาทสมมติ
4. พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่
5. มีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นอย่างดี

6. จัดวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้เด็กอย่างเหมาะสมและดึงดูดความสนใจ
7. ครูควรนำสิ่งที่ เด็กควรรู้อาสาสู่ห้องเรียน
8. ทดสอบพัฒนาการของเด็กอยู่เสมอถ้าพบสิ่งที่ผิดปกติก็ให้จัดกิจกรรมมาแก้ไข
9. พัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมให้ทันสมัยอยู่เสมอ
10. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
11. จัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่ไม่มีความโน้มเอียงไปในเพศใดเพศหนึ่ง
12. เป็นผู้สังเกตในการทำกิจกรรมของเด็ก
13. เป็นผู้ให้คำแนะนำและประเมินผลในกิจกรรมนั้น ๆ
14. รู้จักการดัดแปลงกิจกรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย
15. เป็นผู้จัดและเก็บอุปกรณ์ในระยะแรก ๆ
16. เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กสนใจกิจกรรมอยู่เสมอ
17. เป็นผู้สาธิตในการทำกิจกรรมที่ถูกต้องให้กับเด็ก

นิตยา บรรณประสิทธิ์ (2538) กล่าวว่า กิจกรรมการเกษตร เป็นกิจกรรมพื้นฐานของการเรียนรู้ที่ต้องอาศัย การสังเกต การเปรียบเทียบ การวัด การจำแนกและการหาความสัมพันธ์ระหว่างมิติกับเวลา ซึ่งทักษะ เหล่านี้เป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาเคมี ฟิสิกส์ที่ต้องเรียนรู้ต่อไป

นอกจากนี้ นิตยา ประพฤติกิจ (2539, น. 212) กล่าวถึงบทบาทครูว่าก่อนที่จะครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กรู้จักค้นสำรวจ การตั้งคำถาม ตัวครูเองจะต้องเป็นคนที่มีความคิดอยากจะเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อ การอยากรู้อยากเห็นแลซักถาม เป็นคนชวนช่วยหาความรู้และสามารถพูดให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ๆ จะต้องไม่เป็นคนที่คิดว่าตนเองมีความรู้และจนกับคำถาม แต่จะต้องพยายามหาคำตอบให้ได้ไม่ว่าจะเป็นการตอบขณะที่ อยู่กับเด็กหรือไม่ก็ตาม ครูควรพูดอภิปรายผลการทดลองร่วมกับเด็ก ในขณะทำกิจกรรม ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ภาษา เช่น การคาดคะเน การอภิปรายการทดลอง และการประเมินผล ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะและประสบการณ์ความสนใจและความเข้าใจผิด ๆ ของเด็ก ดังนั้นการจัดกิจกรรมควรปลูกฝังให้เด็กมีความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องปัจจุบันหรือเรื่องที่เด็กรู้จักมาแล้วการจัดกิจกรรมจะต้องจัดให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เนื้อหาสัมพันธ์กันมีความถูกต้องอธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ และจัดซ้ำ ๆ ให้เด็กได้ใช้กระทำโดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการที่ เหมาะสม เด็กต้องการประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์แมลง ต้นไม้และเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีชีวิต เช่น หิน ดิน น้ำ แสงอาทิตย์ และลม สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ ครูในการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย มุ่งส่งเสริมประสบการณ์ ให้กับเด็กและคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญโดยจัดกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดยผู้วิจัยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมกรอนุรักษสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด

ชนิษฐา จินาภักดิ์ (2542) กล่าวถึง บทบาทครูในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. การจัดห้องเรียนให้เหมาะสมสะดวกแก่การที่เด็กจะลงมือปฏิบัติการด้วยตนเอง (Learning by Doing) ให้มากที่สุด หรืออย่างน้อยควรจัดให้มีที่ว่างกว้าง และเพียงพอต่อการทดลอง การสาธิตและกิจกรรมของครูและเด็ก
2. สร้างบรรยากาศที่ดีให้กับห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อเด็กจะได้มีความอบอุ่น มั่นใจรักและอยากมาโรงเรียน
3. จัดเตรียมสถานที่ออกกำลังกาย หรือสถานที่เล่นนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กเกิดทักษะ ในการเคลื่อนไหว เช่น สนามเด็กเล่นควรมีสถานที่ว่างพอให้เด็กเล่น ประมาณ 75 ถึง ตารางฟุต ต่อเด็ก 1 คน
4. เตรียมการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ โดยการศึกษาการจัดประสบการณ์ จากแนวการจัดประสบการณ์
5. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ครุมีหน้าที่จัดหาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เด็กได้ สำรวจ ตั้งคำถาม และค้นหาคำตอบ โดยครูสะสมจากเศษวัสดุเหลือใช้หรือสอบถามจากผู้ปกครอง เด็กนอกจากนั้นครูยังมีบทบาทในการสำรวจและเก็บรักษาอุปกรณ์เมื่อสิ้นสุดการเรียน
6. การเสริมแรงเมื่อเด็กตอบคำถามได้ หรือเมื่อเด็กประสบความสำเร็จด้วยคำขมนั้น ๆ ซึ่งคำขมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคำที่ซ้ำกัน เช่น ดีมาก ถูกต้องแล้ว ยอดเยี่ยม ใช่แล้ว แจ๋ว เก่ง หรือ ใช้ทำทาง เช่น ยิ้ม พยักหน้า ปรบมือชูหัวแม่มือ เป็นต้น
7. การใช้คำถามของครูมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดประสบการณ์ เพราะช่วยส่งเสริม ให้เด็กได้คิดและเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กจะได้ผลดีขึ้น ครูผู้สอนต้องมี ทักษะในการใช้ คำถามที่ดีครูควรทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นกับคำถามของครูและควรใช้เวลาเด็กในการตอบ คำถาม ด้วย
8. มุมวิทยาศาสตร์ ครูสามารถจัดมุมวิทยาศาสตร์ขึ้นเป็นมุมกิจกรรมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนได้โดยเลือกมุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน และมุมใดมุมหนึ่งของโรงเรียน
9. ปลุกพืชสวนครัวและดอกไม้ครูควรพาเด็กไปยังแปลงสวนครัวของโรงเรียน เพื่อให้ เด็กได้ปลุกพืชสวนครัวหรือดอกไม้ที่ใช้ระยะเวลาในการเจริญเติบโตสั้น ๆ เพื่อให้เด็กได้สังเกต การเจริญเติบโตของพืชและได้สัมผัสกับธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็กเช่น ดิน ทราย น้ำ และยังได้ เรียนรู้พืช ต้องการอาหารและแสงแดด
10. มุมสัตว์เลี้ยง ครูสามารถจัดมุมสัตว์เลี้ยงไว้ในห้องเรียนได้โดยนำอ่างเลี้ยงปลา กรงกระต่าย กรงนก มาตั้งไว้ในมุมวิทยาศาสตร์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ สิ่งที่ควรคำนึงถึงสำหรับครูคือ ไม่ควรนำสัตว์เลี้ยงที่เป็นอันตรายมาจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เพราะ เด็กยังมีประสบการณ์ไม่กว้างพอที่รู้ว่าสัตว์บางชนิดเป็นอันตราย
11. กิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ เช่น การเล่นน้ำ ครูสามารถจัดได้ โดยหาอ่างน้ำ พลาสติกใหญ่พร้อมใส่น้ำให้เต็ม นำภาชนะที่มีขนาดต่าง ๆ หลากรูปทรงมาให้เด็กได้ใช้ตวงถ่ายเท จาก ภาชนะหนึ่งไปสู่อีกภาชนะหนึ่ง หรือปล่อยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ โดยครูดูแล อย่างใกล้ชิด

4. ประโยชน์ของกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย

กรมวิชาการ (2535, น. 3) กล่าวถึง ประโยชน์ของการเกษตรไว้ว่า

1. ทำให้สุขภาพแข็งแรง เพราะได้ออกกำลังกายสำหรับงานการปลูกพืช เช่น การเตรียมดิน การรดน้ำ การใส่ปุ๋ย

ไม่ต้องซื้อ

2. เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
3. ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ใช้พืชผักมาประกอบอาหารในครอบครัว
4. มีพืชที่มั่นใจว่าปลอดสารพิษไว้บริโภคในครอบครัว
5. ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการปลูกพืชนั้น ๆ
6. ได้รับความเพลิดเพลินและเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การปลูก ไม้ดอกไม้ประดับ

นิตยา บรรณประสิทธิ์ (2538) ได้กล่าวว่า

1. เด็กเข้าใจธรรมชาติ เห็นความสัมพันธ์ กลมกลืนของชีวิตในธรรมชาติ
2. เป็นประสบการณ์ที่สร้างเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กเป็นผู้มีความสนใจกว้างขวาง เข้าใจพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งชีวิตของตนเอง
3. เป็นแหล่งความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการของมนุษย์
4. เด็กเกิดความซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติ เข้าใจแนวทางการสังเกต เปรียบเทียบพืชและดอกไม้ต่าง ๆ
5. เด็กได้ศึกษาการเจริญเติบโตของพืช ภูมิใจในความสามารถของตนเอง

จากที่กล่าวมาการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และใช้ทักษะหลายด้าน คือ กระบวนการสังเกต กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการทดลอง การปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการจัดเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้ค้นคว้า ได้สำรวจ และเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

ตอนที่ 3 แนวคิดและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

แนวคิดและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุนทรี สมคำ (2558) กล่าวว่า การป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม เราทุกคนจึงต้องปรับพฤติกรรมการใช้ทรัพยากร การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนควรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเงื่อนไขข้อจำกัดของธรรมชาติ โดยให้การศึกษากับมนุษย์ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการที่สามารถแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้อย่างถาวรและเกิดผลได้ในระยะยาว สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก จึงกำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) กล่าวว่า ปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิตและบริการ รวมทั้งการดำรงชีพที่ยั่งยืน ฐานทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมากก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ทรัพยากรน้ำยังมีส่วนที่ไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการ และมีความเสี่ยงในการขาดแคลนในอนาคต เกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นจากการเข้าถึงและการจัดสรรการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและห่วงโซ่การผลิตภายในประเทศ

1. ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม (2552, น. 1-3) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า คือ สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งให้ประโยชน์และโทษ เห็นและไม่เห็นด้วยตาเปล่า เป็นรูปธรรมและนามธรรม และสิ่งที่เป็นพิษและไม่เป็นพิษจากนิยามและความหมายของคำว่า สิ่งแวดล้อม ที่นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราและเราต้องเผชิญอยู่ทุกวันสามารถแบ่งได้เป็น สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อมนุษย์ทั้งทางตรง และทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

พิชา คำสนองศรี (2552) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ เป็นต้น ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ในการดำเนินชีวิตได้อย่างประหยัด เกิดประโยชน์คุ้มค่า และสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด

พรสวรรค์ ดิษยบุตร (2549) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องมองเห็นได้ และนามธรรม มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลาย อีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและเป็นวัฏจักรที่ เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

พัฒนชิตา สิริภัทรศรีเสมอ (2555) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นอันมาก เช่น มนุษย์ที่มีชีวิตอาศัยอยู่ภายใต้สภาพภูมิอากาศ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และการเมืองต่างกัน ย่อมจะมีอุปนิสัยแนวความคิดและแบบแผนในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไปด้วยความแตกต่างในด้านความเป็นอยู่หรือแนวคิดก็ตามล้วนสืบเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะทางปัจจัยสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้นเป็นตัวกำหนดแต่ผลนั้นเกิด จากการกระทำร่วมกันของปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่มีต่อมนุษย์เรา อย่างไรก็ตาม สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ฝ่ายเดียวในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัจจุบันมนุษย์มีอิทธิพลทำให้สิ่งแวดล้อมต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าที่ใดที่มนุษย์เข้าถึง

สิ่งแวดล้อมที่นั่นก็จะต้องดัดแปลงแก้ไขไปด้วยเสมอ จนบางครั้งการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของมนุษย์กลายเป็นผลร้ายทำลายตัวมนุษย์เอง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์นั้นต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดการกระทำใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมมีผลสนองตอบต่อมนุษย์ด้วยเสมอ

ณัฐวรรณ สุนทรวิโรทธิโชติ (2556) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมไว้ว่า สิ่งแวดล้อมครอบคลุมความหมายของทรัพยากรธรรมชาติด้วย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีความสัมพันธ์กับมนุษย์โดยช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์อย่างมาก ขณะเดียวกัน มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางอย่างลดน้อยลง ซึ่งถ้าหากไม่มีการควบคุมดูแลหรืออนุรักษ์อย่างได้ผลแล้ว ก็จะเป็นผลเสียแก่มนุษย์และสังคมได้

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ว่า สิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องมองเห็นได้ และไม่สามารถจับต้องหรือมองเห็นได้ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการศึกษาที่เน้นความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับมนุษย์โดยช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์อย่างมาก ขณะเดียวกัน มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางอย่างลดน้อยลง

2. หลักการส่งเสริมพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ณัฐพร สาทิสกุล (2557; อ้างถึงใน Patmer and Neal, 1994) ได้กล่าวถึง หลักการของการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมที่นำมาประยุกต์ใช้กับเด็กวัยอนุบาล เพื่อให้เด็กวัยอนุบาลมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลักการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการขององค์กรทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและสิ่งแวดล้อมภายใต้การดำเนินการของ UNESCO UNICEF ในเรื่องหลักการในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใน 4 ด้าน ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักและความรู้สึกที่ดีต่อธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมและชีวิต คือ ซึ่งเป็นเป็นการสร้างความตระหนักและความรู้สึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาลวัยที่สามารถรับรู้และสร้างพฤติกรรมให้เด็กมีสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กควบคู่ไปด้วยกัน เด็กที่อยู่ในวัย 3-6 ปี มีพัฒนาการด้านคุณค่า หรือทัศนคติ หรือมีการรับรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของตน สามารถรับรู้ถึงความสำเร็จ เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สามารถแยกแยะความผิดถูกอย่างชัดเจนได้ เริ่มยอมรับว่าต้องทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แต่ยังไม่ค่อยเข้าใจเหตุผลมากนัก ซึ่งการทำให้เด็กเกิดความตระหนักและความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การให้เด็กพูดความรู้สึกและความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การทบทวนแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นต้น แล้วนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การปลูกฝังความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กวัยอนุบาลนั้นสามารถสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในชีวิตประจำวันได้ตลอดเวลา เพื่อเป็นการฝึกให้มีความเข้าใจระบบของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมตามความสามารถในการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรแต่ละชนิด และผลกระทบจากการทำลายทรัพยากร การฝึกนิสัยให้รักความสะอาด

ไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด การฝึกตนเองให้เป็นคนรักธรรมชาติ รักต้นไม้ และเมตตาต่อสัตว์ การให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทุกโอกาสที่สามารถทำได้

2. การสร้างความรู้ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ควรเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายต่อเด็กวัยนี้ ซึ่งเนื้อหาสาระที่เด็กวัยนี้ควรเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ความรู้ทางกายภาพ: การค้นพบ เป็นความรู้ที่เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการสัมผัส การเป่า การตี การมอง การดม การฟัง และการเขียน

2.2 ความรู้ทางด้านตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์: การประดิษฐ์ เป็นการกระทำของเด็กที่มีต่อวัตถุจากการค้นพบของเด็ก ซึ่งเด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาเองได้

2.3 ความรู้ทางด้านสังคม: ความรู้ที่ไม่มีรูปแบบ เป็นความรู้ที่เด็กสร้างขึ้นมาจากตนเองจากประสบการณ์และจากการสั่งสอนของพ่อ แม่ ครู และผู้ใหญ่ ดังนั้นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เด็กวัยนี้ควรเรียนรู้คือ ความรู้ที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กที่เขารู้จักและคุ้นเคย เช่น อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ พืช สัตว์ คน และการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งความรู้ทางด้านสังคมที่ควรเสริมสร้างให้เด็กมีดังนี้

2.3.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่

2.3.1.1 สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีกำเนิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เช่น น้ำ อากาศ ต้นไม้ สัตว์ หิน ดิน กรวด หวาย เป็นต้น สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ เด็ก ๆ จะรู้จักและคุ้นเคย

2.3.1.2 สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์กระทำขึ้นมา เช่น ไฟฟ้า ขยะ สารพิษต่าง ๆ เป็นต้น

2.3.2 สภาพการณ์ของมนุษย์ เป็นความรู้ที่让孩子เข้าใจว่าเป็นผลจากการกระทำของเด็กในการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น เด็ก ๆ ทิ้งขยะลงแม่น้ำทำให้น้ำสกปรกเด็ก ๆ ปล่อยน้ำทิ้งไว้ทำให้น้ำเสีย เป็นต้น

2.3.3 การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เป็นความรู้ที่让孩子รู้จักการรักษาหวงแหนและเกิดความรักในสิ่งแวดล้อม เพื่อเด็กจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและเรียนรู้วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2.3.4 ปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ มลพิษสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศและสุขภาพอนามัย เช่น น้ำเสีย อากาศเสีย การร่อยหรอของป่าไม้ สัตว์ป่า หิน ดิน กรวด หวาย การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง สารพิษปนเปื้อนในอาหาร และการเกิดโรคต่าง ๆ เป็นต้น

3. การสร้างเจตคติ และความรู้สึกที่ดี เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กในการป้องกันและการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ซึ่งเจตคติ คือ ความคิดเห็น ความเชื่อของมนุษย์ที่เกิดจากกระบวนการสอนการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของพ่อแม่กับบุคคลใกล้ชิดโดยเฉพาะครูผู้ให้ความรู้เพื่อให้เด็กสนใจ และเกิดความรู้สึกที่ดี เด็กวัยนี้มีความผูกพันกับพ่อแม่และครู ดังนั้นพ่อแม่และครูจึงเป็นบุคคลสำคัญมากในการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติและมีความสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การรู้จักแยกแยะ การตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

และเอื้อประโยชน์ต่อชีวิตของมวลมนุษย์ ซึ่งการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมจะเป็นผล เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่ทำตนเป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม โดยการฝึกเด็กได้ลงมือปฏิบัติ

4. การสร้างทักษะ และการมีส่วนร่วม จากพื้นฐานความคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ ทำให้เห็นว่าเด็กวัยอนุบาลเป็นวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการทำที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยผู้ใหญ่จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กรักสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของเด็กประกอบด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

4.1 จากประสบการณ์ตรง จากทฤษฎีของเพียเจต์ ที่เชื่อว่าเด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หรือสร้างความรู้โดยอาศัยกระบวนการทำงานของโครงสร้างสติปัญญาจากความคิดเดิมที่มีอยู่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่เด็กได้สัมผัสและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เกิดการรับรู้และสร้างเป็นโมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการปรับเข้าสู่โครงสร้างความคิดหรือโครงสร้างทางสติปัญญาของตน (Assimilation) ให้เหมาะสมกับประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสามารถเพื่อช่วยรักษาความสมดุล ซึ่งผลจากการทำงานของกระบวนการดังกล่าว จะเกิดเป็นโครงสร้าง (Schema) ขึ้นในสมอง เป็นกระบวนการของการสร้างองค์ความรู้ (Construction) ตามธรรมชาติที่เกิดจากตัวเด็กโดยการอาศัยประสบการณ์ตรง

4.2 จากการฝึกปฏิบัติจริง โดยการจัดเด็กเรียนผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง เรียนรู้จากของจริง และทดลองจริงกับสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการที่เด็กได้สัมผัสทำให้เด็กเกิดการมีส่วนร่วมและเกิดความเข้าใจ และความคิดรวบยอดด้วยการกระทำซ้ำๆ จนเกิดเป็นทักษะหรือนิสัยที่ปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้สึกผูกพันที่จะรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นการปลูกฝังให้เด็กรักสิ่งแวดล้อมควรให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้ยิน การได้เห็น การได้สัมผัส การได้กลิ่น และการชิมรส ทำให้เกิดการปรับเข้าสู่โครงสร้างความคิดเดิม และปรับขยายโครงสร้างความคิดนั้น และสามารถสร้างความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง เช่น การให้เด็กเก็บขยะหรือแยกทิ้งขยะ ออกเป็น 3 ประเภท ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และเศษขยะอื่น ๆ หรือการให้เด็กรดน้ำต้นไม้ เป็นต้น

3. ประเภทของสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม (2552, น. 128-129) ได้จำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อมได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (Natural Environment) เช่น ดิน น้ำ แร่ ป่าไม้ สัตว์ มนุษย์อากาศ แสงแดด ฯลฯ สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้นส่วนมากแล้วจะมีสิ่งแวดล้อมอื่นประกอบเสมอจะเกิดอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงมักพบว่า ถ้าสิ่งแวดล้อมหนึ่งถูกทำลายไปมักจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้น อาจแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1.1 สิ่งมีชีวิต (Biotic Environment) ลักษณะและสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งมีชีวิต เช่น พืชสัตว์ มนุษย์ เป็นต้น อาจมีสีและขนาดต่างกันตามชนิดและกรรมพันธุ์ของ สิ่งเหล่านั้นที่จะควบคุมลักษณะของตนเองให้มีลักษณะเช่นนั้นตลอดไป

1.2 สิ่งที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) ที่อาจเห็นหรือไม่สามารถเห็นได้ เช่น ดิน น้ำ ก๊าซ อากาศ ควัน แร่ เมฆ รังสี ความร้อน แสงสว่าง เสียง สิ่งเหล่านี้โดยธรรมชาติแล้วจะพบอยู่ประจำอาจอยู่ในรูปของการรวมกลุ่มของตัวมันเอง หรือกระจายอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่นก็ได้

2. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man - made Environment) เช่นเมือง บ้าน ถนน อาคาร สะพาน โຕ้ะ เก้าอี้ รถ เครื่องบิน วัดถุ่มีพิช เสียง อารมณั้ เจตียั้ วัด วัฒนธรรม ศาสนา การศึกษา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยความตั้งใจ หรือไม่ได้ตั้งใจ ทั้งในอารมณั้ดีและอารมณั้เสียใจ อาจเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นให้เห็น ให้จับต้องได้ หรืออาจเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ สิ่งแวดล้อมที่มีมนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประการใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่วัสดุและสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น บ้านเรือน ถนน เมือง สะพาน เครื่องบิน วัด การเกษตร ฯลฯ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการมีชีวิตอยู่ บางอย่างก็จำเป็น บางอย่างก็สิ่งฟุ่มเพื่อย

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือนามธรรมสิ่งแวดล้อม (Social Environment or Abstract Environment) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรม ประเพณีศาสนา กฎหมาย ระเบียบ รวมไปถึงการทะเลาะวิวาท การส่งเสียงด่าทอ การแสดงพฤติกรรมเป็นต้น

จากการแบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งในแต่ละสิ่งนั้นสามารถมีอิทธิพลและมีผลกระทบตอ้มนุษย์และสิ่งแวดล้อมด้วยกันเองทั้งสิ้น เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า อากาศ ฝน เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งในแต่ละสิ่งนั้นสามารถมีอิทธิพลและมีผลกระทบตอ้มนุษย์และสิ่งแวดล้อมด้วยกันเองทั้งสิ้น เช่น บ้าน วัด สะพาน รถยนต์

พัฒนั้ชิตา สิริภัทรศรีเสมอ (2555) สิ่งแวดล้อมนั้นสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Natural Environment) อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 สิ่งมีชีวิต (Biotic Environment) เช่น พืชหรือป่าไม้ สัตว์และมนุษย์ เป็นต้น

1.2 สิ่งที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) เช่นดิน น้ำ อากาศ ควัน เมฆเสียง เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man - made Environment) เช่น บ้าน ถนนสะพาน โຕ้ะ เก้าอี้ วัดถุ่มีพิช เสียง อารมณั้ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา การศึกษา ฯลฯ ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อาจแยกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) เป็นสิ่งมนุษย์สร้างขึ้น และสามารถมองเห็นได้ เช่น ถนน บ้านเรือน เมือง สะพาน รถ เครื่องบิน เรือ วัด สิ่งก่อสร้าง หรือสถาปัตยกรรม เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) อาจสร้างขึ้นโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจหรือสร้างเด็กเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน เช่น วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ รวมไปถึง การทะเลาะวิวาท การส่งเสียงคำทอ พฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมานั้น สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น ล้วนมีอิทธิพลเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับมนุษย์เป็นอันมาก เช่น มนุษย์ที่มีชีวิตอาศัยอยู่ภายใต้สภาพภูมิอากาศ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ต่างกัน ย่อมจะมีอุปนิสัย แนวคิดแบบแผน ในการดำเนินชีวิตต่างกัน ล้วนเป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมดังกล่าวทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ ของมนุษย์เราฝ่ายเดียว ในโลกของเทคโนโลยี สมัยใหม่ที่มนุษย์สร้างขึ้นมีอิทธิพลทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน จะเห็นว่าที่ใดที่มนุษย์เข้าไปถึง สิ่งแวดล้อม ที่นั่นจะถูกดัดแปลงแก้ไข ไปด้วยเสมอ บางครั้งการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ กลับกลายเป็นผลร้ายทำลายตัวมนุษย์เอง ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การกระทำใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมมีผลตอบสนองต่อความเป็นอยู่ ของมนุษย์ด้วยเสมอ ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำที่มนุษย์ไม่ควรมองข้าม

4. หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา

การจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนาประชากรให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม เจตคติ และการประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่การตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม อย่างรู้คุณค่า ดังนั้นจึงมีนักวิชาการและองค์กรเกี่ยวกับการศึกษาและสิ่งแวดล้อมได้เสนอหลักการ ในการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

UNESCO (2018) ได้เสนอหลักการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาไว้ 12 ประการ ดังนี้

1. พิจารณาสีงแวดล้อมทั้งหมดทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. ให้สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต
3. จัดสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เป็นสหวิทยาการ โดยบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งแวดล้อม
4. มองสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ภูมิภาค จนถึงระดับประเทศ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง
5. เน้นสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยคำนึงถึงภาพในอดีต
6. ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและความจำเป็นในการร่วมกันป้องกัน และแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ และระหว่างประเทศ
7. แสดงให้เห็นว่าควรมีการพิจารณาเรื่องของสิ่งแวดล้อมร่วมกับการวางแผนพัฒนา เพื่อความก้าวหน้าในเรื่องต่าง ๆ

8. ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจและยอมรับในผลที่เกิดขึ้น

9. สร้างความสัมพันธ์ด้านความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ ทักษะในการแก้ปัญหา และค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม

10. ให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าเรื่องราว และสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาสิ่งแวดล้อม

11. เน้นความซับซ้อนของปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะในการแก้ปัญหา

12. ใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ในการเรียน และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง

Jo-Anne Ferreira, Lisa Ryan and Daniella Tilbury (2006) กล่าวถึงหลักการสำคัญ 3 ประการ ในการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

1.1 สร้างความเข้าใจในระบบการทำงานของธรรมชาติ

1.2 เรียนรู้ผลกระทบของกิจกรรมที่มนุษย์กระทำต่อระบบธรรมชาติ

1.3 พัฒนาทักษะการสำรวจ และทักษะการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2. การศึกษาภายในสิ่งแวดล้อม

2.1 ให้โอกาสผู้เรียนได้มีประสบการณ์เชิงปฏิบัติในชีวิตจริงอันเหมาะสมด้วยการสัมผัสกับธรรมชาติโดยตรง

2.2 พัฒนาทักษะที่สำคัญจำเป็นต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสำรวจภาคสนาม

2.3 พัฒนาคความซาบซึ้งเชิงสุนทรียนิยม

3. การศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม

3.1 มีพื้นฐานของการศึกษาและเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

3.2 พัฒนาคความรู้ที่รับผิดชอบและห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม

3.3 พัฒนาคจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อม

3.4 พัฒนาแรงจูงใจและทักษะในการเข้าร่วมปรับปรุงสิ่งแวดล้อม

3.5 ส่งเสริมความพยายาม และความสามารถในการปรับวิถีชีวิตให้รู้จักใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด

Jo-Anne Ferreira, Lisa Ryan and Daniella Tilbury (2006) กล่าวถึงการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมควรมีลักษณะดังนี้

1. เน้นให้ผู้เรียนตระหนักว่า ตนเองมีบทบาทต่อสังคมและท้องถิ่นของตนใน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อมจะมีผลกระทบมาถึงตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. จัดการศึกษาที่เน้นประสบการณ์ทางสังคม โดยยึดสังคมเป็นศูนย์กลางและมุ่งให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมของตนได้

3. ให้ความสำคัญกับการสอนโดยเน้นสาระความรู้ที่ตอบสนองต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

4. ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการสืบสวนสอบสวน (investigation) การสังเกตและการวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ สามารถเข้าใจลักษณะปัญหาของสิ่งแวดล้อมและสามารถเข้าถึงที่มาและสาเหตุของปัญหาได้อย่างแท้จริง

5. ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและมนุษยธรรมในการส่งเสริมบุคคลให้มี เจตคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอยู่ในระบบนิเวศของโลก

6. แสวงหาแนวคิดหรือเทคนิคใหม่ ๆ ในลักษณะของสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) สำหรับนำไปใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

6.1 เนื้อหาครอบคลุมสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ภูมิภาค จนถึงระดับประเทศ

6.2 การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการ โดยบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เน้นสาระความรู้ที่ตอบสนองต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

6.3 กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นการสืบสวน การสังเกตและการวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ สามารถเข้าใจลักษณะปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสาเหตุของปัญหาได้อย่างแท้จริง ให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าเรื่องราว และสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาสิ่งแวดล้อม

6.4 การใช้แนวคิดหรือเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

6.5 การเน้นทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะที่สำคัญจำเป็นต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสำรวจภาคสนาม

6.6 การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ได้ตัดสินใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น

6.7 การใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อในการเรียน เน้นสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับธรรมชาติด้วยประสบการณ์ตรง

6.8 การส่งเสริมให้เห็นผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความจำเป็นในการช่วยป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. การจัดประสบการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2553) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กวัยอนุบาล เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กอย่างเป็นองค์รวม จำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1.1 การรักษาความสะอาด สถานที่สิ่งของเครื่องใช้ เช่น การกวาดพื้นห้อง การเก็บของเข้าที่ การทำความสะอาดของเล่น เป็นต้น

1.2 การดูแลรักษาให้มีสภาพที่ดี เช่น การพรวนดิน การรดน้ำต้นไม้ การให้อาหารสัตว์ เป็นต้น

1.3 การจัดห้องเรียนและบ้านให้ดูสวยงามและเป็นระเบียบ

2. ด้านการถนอมใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด ได้แก่
 - 2.1 การใช้น้ำ เช่น ใช้น้ำอย่างประหยัด สงวนรักษาน้ำโดยใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดร่วมมือกันรักษาความสะอาดของน้ำโดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งสกปรกต่าง ๆ ลงสู่แหล่งน้ำ เป็นต้น
 - 2.2 การใช้กระดาษ เช่น รู้จักแยกกระดาษดีไว้ใช้งาน นำกระดาษเก่ามาหมุนเวียนใช้ใหม่ ใช้กระดาษหน้าเดียวให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น
 - 2.3 การทิ้งขยะ เช่น รู้จักแยกขยะในการทิ้ง ลดขยะโดยการนำขยะดีมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น
3. ด้านการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีไทย ได้แก่
 - 3.1 การประพฤติตามวัฒนธรรมไทย เช่น
 - 3.1.1 การมีความเคารพอ่อนน้อม กตัญญู ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน เชื้อพ้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
 - 3.1.2 การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เช่น กฎจราจร
 - 3.1.3 แต่งกายให้เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ
 - 3.1.4 สนทนากันด้วยมารยาทอ่อนหวานไพเราะ
 - 3.1.5 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ทุกคนทั่วไป
 - 3.2 การปฏิบัติตามประเพณีไทย เช่น
 - 3.2.1 เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีไทย
 - 3.2.2 รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีมิให้สูญหาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กวัยอนุบาลตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสาระที่ควรเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประเภทของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการถนอมใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด และด้านการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีไทย

6. แนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

แนวคิดของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมีผู้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

1. แนวคิดด้านนิเวศน์วิทยา การพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญลำดับสูงกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศน์เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศน์ในระยะยาว ทั้งนี้ เพื่อส่งมอบทุนทางธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตและสินค้าต่าง ๆ ให้คนรุ่นอนาคตได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2. แนวคิดด้านสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและกลุ่มชนระดับต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ การรักษาคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีระดับสูงชันอย่างยาวนาน

3. แนวคิดด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนยาวนาน บนพื้นฐานการสงวนรักษาทุนธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์สำหรับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต ทั้งนี้ จำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการบริโภค และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2545) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า การพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ก่อนข้างจะล้มเหลวเพราะแนวทางนี้มีแนวโน้มที่จะทำลายคุณภาพชีวิตของมนุษย์ สิ่งที่มีชีวิต และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ด้วยเหตุนี้จึงมีความพยายามที่จะแสวงหาหนทางและวิธีการเพื่อนำเอาการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมมาผสมผสานกันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ แสวงหาระบบเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งมีศักยภาพสูงพอที่จะปรับปรุงและรักษาคุณภาพชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างยาวนานได้ การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่สามารถพิทักษ์รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนไปสู่ออนาคต เพื่อสนองความต้องการคนรุ่นหลัง โดยไม่ละเลยชีวิตความเป็นอยู่ของคนรุ่นปัจจุบัน

หากยึดแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น สังคมโลกก็จะดำเนินไปด้วยกันได้ระหว่างมนุษย์และสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องรอบตัวมนุษย์ได้อย่างยั่งยืนและยาวนาน เพราะแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเน้นแบบบูรณาการ โดยพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างควบคู่กันไป เพราะไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมล้วนแล้วแต่มีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นการพัฒนาที่ดีต้องพัฒนาทุกด้านควบคู่กันไป ถึงจะส่งผลดีต่อทุกคนในประเทศได้อย่างเท่าเทียม

ดังนั้น ทำให้ผู้วิจัยทราบได้ว่าแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องประกอบด้วย แนวคิดด้านนิเวศน์วิทยา หรือแนวคิดด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นพื้นฐานสำคัญควบคู่กันไปกับแนวคิดด้านอื่น เพื่อเป็นการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้กับประเทศในรูปแบบของการบูรณาการอย่างเสมอภาค กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ทุกสิ่งทุกอย่างต้องพัฒนาไปพร้อมกันอย่างสมดุล

7. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ณัฐพร สาทิสกุล (2557) กล่าวถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกระทำได้หลายวิธี ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางตรง ซึ่งปฏิบัติได้ในระดับบุคคล องค์กร และระดับประเทศ ที่สำคัญ คือ

1.1 การใช้อย่างประหยัด คือ การใช้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

1.2 การนำกลับมาใช้ซ้ำอีก สิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น หรือสามารถที่จะนำมาใช้ใหม่โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้วไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อทำเป็นกระดาษแข็ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้

1.3 การบูรณะซ่อมแซม สิ่งของบางอย่างเมื่อใช้เป็นเวลานานอาจเกิดการชำรุดได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีการบูรณะซ่อมแซม ทำให้สามารถยืดอายุการใช้งานต่อไปได้อีก

1.4 การบำบัดและการฟื้นฟู เป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ด้วยการบำบัดก่อน เช่น การบำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือนหรือโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนการฟื้นฟูเป็นการรื้อฟื้นธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกป่าชายเลน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าชายเลนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

1.5 การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ไบโอดีเซลแทนโพลีเมอร์ การใช้พลังงานแสงแดดแทนแร่เชื้อเพลิง การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางอ้อม สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 การพัฒนาคุณภาพประชาชน โดยสนับสนุนการศึกษาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งสามารถทำได้ทุกระดับอายุ ทั้งในระบบโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และนอกระบบโรงเรียนผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ เกิดความรักความหวงแหน และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง

2.2 การเข้ามาตราทางสังคมและกฎหมาย การจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน ชมรม สมาคม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งทางด้านพลังกาย พลังใจ พลังความคิด ด้วยจิตสำนึกในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นต้น

2.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน การประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ค้นคว้าวิธีการและพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดการวางแผนพัฒนา การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้มีการประหยัดพลังงานมากขึ้น การค้นคว้าวิจัยวิธีการจัดการ การปรับปรุง พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน เป็นต้น

2.5 การกำหนดนโยบายและวางแผนของรัฐบาล ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นหลักการให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางตรงและทางอ้อม

ฉันทพร สาทิสกุล (2557) กล่าวถึง พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. การรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพที่ดี ซึ่งพฤติกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.1 การรักษาความสะอาด สถานที่ สิ่งของเครื่องใช้
- 1.2 การดูแลรักษาให้มีสภาพที่ดี เช่น การรดน้ำพรวนดิน และใส่ปุ๋ยต้นไม้ เป็นต้น
- 1.3 การดูแลรักษามีให้สูญหายไป

2. การถนอมใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด และเกิดคุณค่าอย่างเต็มที่ ซึ่งพฤติกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 2.1 การปิดน้ำและไฟเมื่อใช้เสร็จแล้ว
 - 2.2 การเปิดน้ำเบา ๆ เมื่อต้องการใช้น้ำน้อย
 - 2.3 การใช้วัสดุต่าง ๆ ให้เกิดคุณค่าอย่างเต็มที่
3. การจัดสิ่งแวดล้อมให้ดูสวยงามและเป็นระเบียบ ซึ่งพฤติกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่
- 3.1 การจัดห้องเรียนและบ้านให้เป็นระเบียบ
 - 3.2 การจัดของที่วางไว้บนโต๊ะให้มีระเบียบและสวยงาม

Technology Education for Children Council (2009) ได้ระบุถึงแนวทางในการเริ่มต้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. การลดการใช้

1.1 การใช้ถุงน้อยลง เช่น การนำถุงผ้า ถุงพลาสติกหรือถุงกระดาษกลับมาใช้อีกครั้ง เป็นต้น

1.2 ความพยายามที่จะใช้น้ำให้น้อยเท่าที่จำเป็น เช่น การปิดฝักบัวในขณะที่สระผม หรือการปิดน้ำในขณะที่แปรงฟัน เป็นต้น

1.3 การปิดเครื่องใช้ไฟฟ้า และการใช้ไฟฟ้าเท่าที่จำเป็น เช่น การขึ้นบันได แทนการใช้ลิฟท์ การถอดปลั๊กโทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์เมื่อใช้เสร็จแล้ว เป็นต้น

2. การนำกลับมาใช้ใหม่

2.1 การนำของที่มีอยู่กลับมาใช้ใหม่ เช่น การใช้หนังสือพิมพ์เก่าปูพื้นกันเลอะ การนำกระดาษที่ใช้แล้วมาใช้ต่อด้านหลัง การทำกรอบรูปจากกระดาษแข็งที่ใช้แล้ว เป็นต้น

3. การแปรสภาพแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

3.1 การอุดหนุนสินค้าแปรสภาพ เช่น กระดาษแปรสภาพหรือผลิตภัณฑ์แปรสภาพ

3.2 การนำกระดาษ พลาสติก และกระป๋องอลูมิเนียมมาแปรสภาพแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ที่ชุมชนหรือโรงเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ข้อมูลที่แสดงถึงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นการแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการใช้ และด้านการดูแลรักษา จากการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน

อภิรัตน์ดา ทองแกมแก้ว (2547) กล่าวถึง พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง อย่่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยที่สะท้อนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2) ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า 3) ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ 4) ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ 5) ด้านการเลี้ยงสัตว์ และ 6) ด้านการสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน การปลูกจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมจนเด็กปฐมวัยเกิดเป็นพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องให้เด็กได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติด้วยตนเอง และทดลอง โดยจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับครู จะต้องร่วมมือกับบ้าน ชุมชน สังคม และเด็กได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ คือได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. บทบาทครูในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บทบาทการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อชุมชนใกล้ชิดเด็กมากที่สุดครูจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังเด็กตั้งแต่ชั้นปฐมวัย ให้การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

พัฒนาชีตา สิริภัทรศรีเสมอ (2555) กล่าวว่า การให้การศึกษาเป็นงานที่จำเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้ เพื่อจะได้ให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจว่าการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนั้น หลีกเหลี่ยงไม่ได้ที่จะมีปัญหา จากการศึกษาบทบาทของครูในฐานะเป็นผู้ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนสามารถ แบ่งออกได้เป็น 4 บทบาท คือ บทบาทในฐานะเป็นผู้สร้างความรู้ความสามารถ บทบาทในฐานะเป็นผู้ส่งเสริมในด้านการป้องกันรักษา บทบาทในฐานะเป็นผู้ส่งเสริมด้านการปรับปรุงฟื้นฟู และ บทบาทในฐานะเป็นผู้ส่งเสริมในด้านการนำกลับมาใช้ประโยชน์

ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2555) ได้เสนอบทบาทครูและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูต้องเชื่อว่าการศึกษาเรียนรู้เกิดได้ด้วยการคิดและลงมือปฏิบัติของผู้เรียนไม่ใช่เกิดจากการสอนของครูและไม่ใช้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาจากทุกคน ครูต้องจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้เรียนอยากเรียนรู้และมีความสุขในการเรียนรู้ อยู่ตลอดเวลา จนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ครูตระหนักในความสำคัญของตนเองว่ามีภารกิจหลักในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีเจตคติที่ดี และมีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่ถูกต้อง

3. ครูต้องเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการที่คิดว่าครูเป็นผู้สอน เป็นการคิดว่าครูต้องเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน และครูต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการเรียนรู้ อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้

4. ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการบอกความรู้หรือการสั่งให้เด็กทำตามเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่ม ครูคอยสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก เด็กจะเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้และค้นพบ ด้วยตนเอง ดังนั้นครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนเพื่อวางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย

บทบาทและหน้าที่เฉพาะของครูปฐมวัยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีดังนี้

1. ครูปฐมวัยมีความรู้เรื่องจิตวิทยาพัฒนาการและนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสอนเด็ก และพัฒนาความรู้ในเนื้อหาของสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กไม่ว่าจะเป็นเรื่องอากาศ น้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ ฯลฯ

2. ครูปฐมวัยเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กผ่านกระบวนการการสังเกตจากการกระทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นเกมกลางแจ้ง งานกลุ่ม การเล่นตามลำพัง กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด

3. ครูปฐมวัยมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ และมีการปฏิบัติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถาวร

4. ครูปฐมวัยต้องอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจ ทดลอง การสร้างสรรค์ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ เช่น การทดลองปลูกต้นไม้ การเล่นเกมบทบาทสมมติ ฯลฯ

5. ครูปฐมวัยต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง พ่อแม่ ผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยร่วมมือกันในการให้ความรู้และร่วมมือกันรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กด้านพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การประหยัดน้ำ การทิ้งขยะ การปลูกต้นไม้ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมจนเด็กปฐมวัยเกิดเป็นพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องให้เด็กได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติด้วยตนเอง และทดลอง โดยจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูจะต้องร่วมมือกับบ้าน ชุมชน สังคมและเด็กได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ คือได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

สุภค แฝงเพชร (2551) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรม การเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเพาะปลูกพืชประกอบการบันทึก มีพฤติกรรม ความร่วมมือทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการเป็นผู้นำผู้ตาม ด้านความรับผิดชอบและด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

สำรวย สุขชัย (2554) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนวัดยางสุทธาราม จำนวน 27 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อใช้ในการทดลองการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กปฐมวัย และแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีทักษะพื้นฐาน ทางวิทยาศาสตร์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนีย์ การเร็ว (2554) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเกษตรที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเกษตร เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยรวมและรายทักษะสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญฤทธิ์ บุญยมณีรัตน์ (2554) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนเรื่องน้ำโดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้น้ำตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กวัยอนุบาล อายุ 4-5 ปี โรงเรียนพระราม 9 กาญจนภิเษก จำนวน 74 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ใช้แผนการจัดการเรียนการสอนเรื่องน้ำโดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคต จำนวน 37 คน และกลุ่มควบคุมใช้แผนการจัดการเรียนการสอนเรื่องน้ำแบบปกติ จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้น้ำตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กวัยอนุบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการทดสอบค่าที่ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนพฤติกรรมในการใช้น้ำตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 2) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนพฤติกรรมในการใช้น้ำตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐพร สาทิสกุล (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ และด้านการดูแลรักษา หลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาลด้านการใช้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาลด้านการดูแลรักษา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม ตัวอย่างประชากรคือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 20 คน โดยได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม เด็กวัยอนุบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการใช้เท่ากับร้อยละ 85.42 และด้านการดูแลรักษาเท่ากับร้อยละ 94.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 80 2) หลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม เด็กวัยอนุบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการใช้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) หลังการจัดกิจกรรม

เสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม เด็กวัยอนุบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการดูแลรักษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิยนุช พลสมบัติ (2558) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญา ด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย ของเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนอนุบาลนานาชาติตากสินบ้านค่าย (วัดห้วยกรอง) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากนั้นสุ่มเลือกเด็ก จำนวน 15 คน โดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย และแบบทดสอบกำหนดสถานการณ์ความสามารถทางพหุปัญญา ด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test Dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยความสามารถทางพหุปัญญา ด้านมิติสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 44.20$) ($\bar{X} = 14.73$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความสัมพันธ์ของความยาวและระยะทาง ($\bar{X} = 14.73$) ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ($\bar{X} = 15.07$) และ ความสัมพันธ์ของทิศทาง ($\bar{X} = 14.40$) อยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญา ด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้าน มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรภรณ์ พุทธิกุล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้หลักฐานและการอิงสถานที่เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 27 คน โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม (จีเยะพันธ์บำรุง) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แบบประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และแบบประเมินความพึงพอใจของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้หลักฐานและการอิงสถานที่ ประกอบด้วย 5 ส่วน โดยมีขั้นตอนการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน 2) ผลของการใช้รูปแบบพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ครูที่นำรูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาไปทดลองใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในการนำรูปแบบการเรียนการสอนฯ ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และมีความพึงพอใจระดับมากในด้านแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอนฯ มีความเหมาะสม

นพดล โชติกพานิชย์ (2559, น. 191) ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ที่ใช้พหุปัญญา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาของครูพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายและรูปแบบการสอนแบบปกติ ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และให้นักเรียนตอบแบบสอบถามปัญหา การจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา

ของครูสรุปได้ว่า ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 1.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.09 ความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ของครูด้านเนื้อหาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.10 ด้านกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.13 และด้านสื่อการเรียนอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 2) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น ที่ใช้พหุปัญญาได้จากแนวคิดของไอเซนคราฟท์และพหุปัญญาของฮาวาร์ด การ์ดเนอร์ สังเคราะห์เป็นรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น ที่ใช้พหุปัญญา ได้แก่ ขั้นตอนตรวจสอบความรู้เดิมใช้พหุปัญญา ด้านธรรมชาติวิทยาและด้านการเข้าใจตนเอง ขั้นสร้างความสนใจใช้พหุปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา และด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ขั้นสำรวจและค้นหาใช้พหุปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา และด้านการเข้าใจตนเอง ขั้นอธิบายใช้พหุปัญญาด้านธรรมชาติวิทยาและด้านมนุษยสัมพันธ์ ขั้นขยายความรู้ใช้พหุปัญญาด้านธรรมชาติวิทยาและด้านมิติสัมพันธ์ ขั้นประเมินผลใช้พหุปัญญา ด้านธรรมชาติวิทยาและด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ขั้นนำความรู้ไปใช้ใช้พหุปัญญา ด้านธรรมชาติวิทยาและด้านมนุษยสัมพันธ์โดยการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้คู่มือการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และแบบประเมินผลให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 5 คน แล้วนำมาปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับนักเรียน 2 ครั้งและปรับปรุงทุกครั้งและการใช้รูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น ที่ใช้พหุปัญญามีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 84.69/90.19 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3) ดัชนีประสิทธิผลรูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น ที่ใช้พหุปัญญามีประสิทธิภาพที่ร้อยละ 81.00 4) ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หลังการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น ที่ใช้พหุปัญญาของนักเรียน จำแนกตามเพศ และผลการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเพศและผลการเรียนต่างกันมีความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนที่แตกต่างกันพบว่า การเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้นที่ใช้พหุปัญญา มีความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Musser & Diamond (2010) มีการรายงานการพัฒนาทัศนคติของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม-รุ่นก่อนวัยเรียน (CATES-PV) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้คือเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 42 คน พ่อแม่ของพวกเขา (มารดา 34 คนบิดา 30 คน) ได้กรอกแบบวัดทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อม 2 แบบ คือแบบวัดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในบ้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือที่ยอมรับได้โดยมีค่าอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.68 สร้างความถูกต้องของมาตราส่วนตามรูปแบบของความสัมพันธ์ที่พบระหว่างมาตรการลูกและแม่ โดยเฉพาะทัศนคติของเด็กไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพูด แต่เป็นระดับที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในบ้าน มีการกล่าวถึงผลของผลลัพธ์เหล่านั้นสำหรับหลักสูตรและแนวปฏิบัติก่อนวัยเรียน

Ruth A. Wilson (2010) ได้จัดทำวิจัยการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมที่กำลังดำเนินอยู่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนั้นขาดแคลน สิ่งที่มีอยู่มักจะเกี่ยวข้องกับการตั้งค่าการศึกษาปฐมวัยหรือ การตั้งค่าการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อค้นหาโปรแกรมการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมที่กำลังดำเนินอยู่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนและเพื่อระบุลักษณะและลักษณะของโปรแกรมดังกล่าว มีการระบุโปรแกรมทั้งหมด 12 รายการ มี 9 รายการ รวมอยู่ในการศึกษานี้ มีการใช้สองวิธีที่แตกต่างกันในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเยี่ยมชมเว็บไซต์และการสำรวจเป็นลายลักษณ์อักษร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (ECEE) อย่างต่อเนื่องโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะร่วมกันหลายประการ พวกเขายังมีแนวโน้มที่จะให้บริการเด็กที่มีพื้นหลังสีขาวและชั้นกลางเป็นหลัก

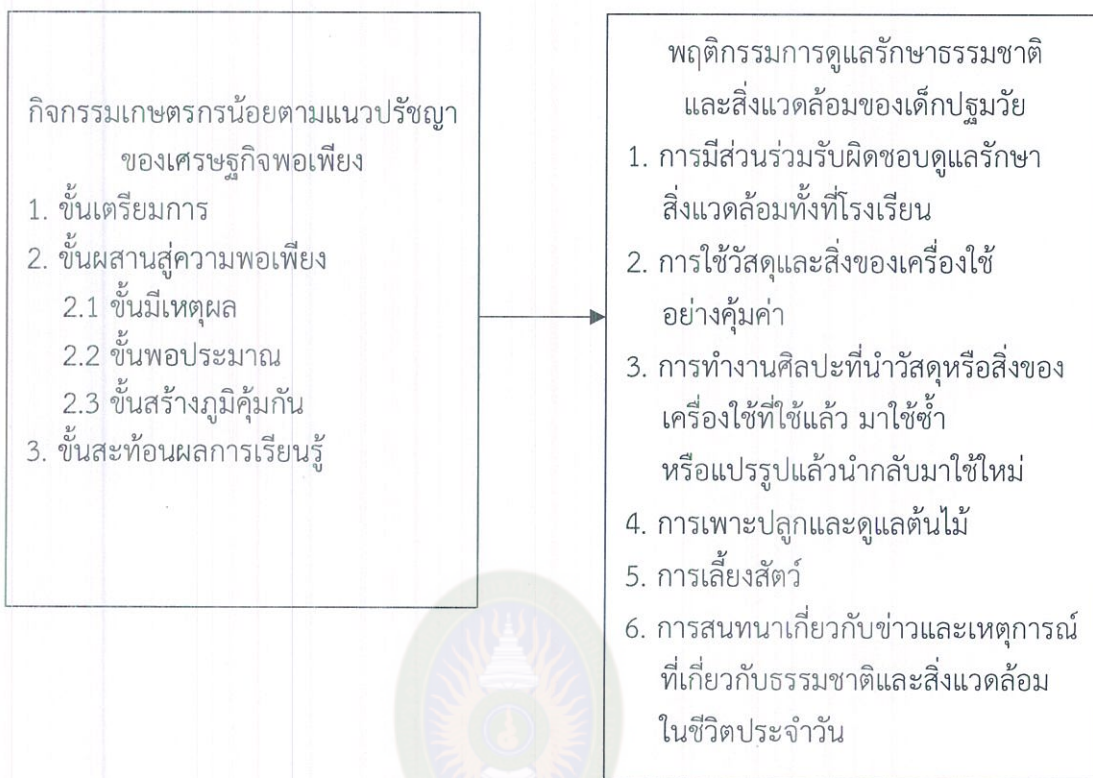
Ozturk, Olgan & Tuncer (2011) การศึกษานี้สำรวจทัศนคติของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องเพศ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติ ตัวอย่างการศึกษาประกอบด้วยเด็กก่อนวัยเรียน 40 คนที่อาศัยอยู่ในอังการาประเทศตุรกี การวิจัยใช้แนวทางเชิงคุณภาพและรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ซึ่งใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามการสัมภาษณ์ดัดแปลงมาจาก "ทัศนคติของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม- รุ่นก่อนวัยเรียน" ซึ่งมีคำถามสัมภาษณ์ 15 ข้อ และคำถามย่อย ผลการศึกษาระบุว่าเด็กอายุ 5-6 ปี ส่วนใหญ่ซึ่งในตอนแรกดูเหมือนจะมีทัศนคติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทุกมิติ อย่างไรก็ตามเมื่อเด็ก ๆ อธิบายเหตุผลของพวกเขาในการเลือกหนึ่งในสองภาพคำตอบ พวกเขาได้รับการประเมินว่าจากทัศนคติของมนุษย์ ไม่พบความแตกต่างในทัศนคติของเด็กก่อนวัยเรียนที่สัมพันธ์กับเพศของพวกเขา สรุปได้ว่าการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการศึกษาในระยะก่อนวัยเรียน จำเป็นต้องได้รับการขยายและปรับปรุงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดให้มีการศึกษากลางแจ้งในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติเพื่อให้เด็กพัฒนาทัศนคติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

Shobeiri, Alihosseini, Meiboudi & Saradipour (2015) การสร้างทัศนคติ และค่านิยมความมุ่งมั่นและทักษะที่จำเป็นในการรักษาและปกป้องสิ่งแวดล้อมของแต่ละคนเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย นักการศึกษาโดยเฉพาะครูก่อนวัยเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รูปแบบพฤติกรรมในการเล่นของเด็กเล็กเพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืน จุดมุ่งหมายของการศึกษานี้คือการประเมินการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนวัยเรียนในด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กใช้ในการประเมินการรู้หนังสือด้านสิ่งแวดล้อม วิธีการการวิจัย การศึกษานี้เป็นการสำรวจเชิงพรรณนา ประชากรของการวิจัยคือครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราการรู้หนังสือด้านสิ่งแวดล้อมได้มาจากแบบสอบถามมาตรฐาน ผลปรากฏว่า 73% ของการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่ดี ด้านสิ่งแวดล้อมของการรู้หนังสือของประชากรที่เกี่ยวข้องกับมิติของความรู้ทัศนคติและความอ่อนไหวตามลำดับ นอกจากนี้เรายังสังเกตว่าครูก่อนวัยเรียนมีดี ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในอิหร่าน แต่มีข้อมูลเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันโลก การศึกษาในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับครูก่อนวัยเรียนโรงเรียนอนุบาลและโครงการบริการสำหรับครูมีความสำคัญ

Borg (2017) การศึกษานี้ได้สำรวจความรู้ของเด็กก่อนวัยเรียนของสวีเดนเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของรูปแบบการขนส่งต่าง ๆ และตรวจสอบว่าการรับรองด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทเกี่ยวข้องกับความรู้ที่มากขึ้นเพียงใด นอกจากนี้การศึกษานี้ยังตรวจสอบแหล่งความรู้ที่รับรู้ของเด็ก โดยใช้ภาพประกอบและคำถามกึ่งโครงสร้างได้สัมภาษณ์เด็ก 53 คน อายุห้าถึงหกปี จากโรงเรียนอนุบาลที่ได้รับการรับรองด้านสิ่งแวดล้อม 6 คน และเด็กก่อนวัยเรียนที่ไม่ได้รับการรับรองด้านสิ่งแวดล้อม 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และ Orthogonal Partial Least Squares Discriminant Analysis (OPLS-DA) ตามลำดับผลการวิจัยพบว่าเด็กส่วนใหญ่ได้รับความรู้บางอย่างเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของรูปแบบการขนส่งต่าง ๆ แม้ว่าเด็กบางคนจะไม่คุ้นเคยกับคำว่า "สิ่งแวดล้อม" แม้ว่าความซับซ้อนของเหตุผลของเด็กที่มีต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของรูปแบบการขนส่งที่แตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะสูงกว่าในโรงเรียนอนุบาลที่ได้รับการรับรองด้านสิ่งแวดล้อมเมื่อเทียบกับโรงเรียนอนุบาลที่ไม่ได้รับการรับรองด้านสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้ปกครองได้รับรายงานว่าเป็นแหล่งความรู้หลัก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเกษตรเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ควรนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับเด็กปฐมวัยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือ ในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ โภชนาการ ตลอดจนปลูกฝังให้เด็กมีความรักในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเกษตร เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกระบวนการของการจัดการกิจกรรมต้องนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินการ จึงจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืนได้ ปรับใช้ทั้งในส่วนของสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนซึ่งสถานศึกษาเป็นตัวกลางในการประสานและขับเคลื่อน โดยมีครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองผู้นำชุมชน เป็นสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ที่สะท้อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 คน

3.2 เครื่องมือวิจัย

3.2.1 แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย หน่วยการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 8 หน่วย หน่วยละ 5 แผน รวมทั้งสิ้น 40 แผน ได้แก่ หน่วยอนุรักษ์โรงเรียน หน่วยอนุรักษ์บ้าน หน่วยพลังงานน้ำรู้ หน่วยอาหารดีมีประโยชน์ หน่วยของเล่นของใช้ หน่วยรักสัตว์ หน่วยพืชผักธรรมชาติ หน่วยเรื่องมหัศจรรย์ของดิน

3.2.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย หน่วยการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 8 หน่วย หน่วยละ 5 แผน รวมทั้งสิ้น 40 แผน ได้แก่ หน่วยอนุรักษ์โรงเรียน หน่วยอนุรักษ์บ้าน หน่วยพลังงานน้ำรู้ หน่วยอาหารดีมีประโยชน์ หน่วยของเล่นของใช้ หน่วยรักสัตว์ หน่วยพืชผักธรรมชาติ หน่วยเรื่องมหัศจรรย์ของดิน

3.3.1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.1.2 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากเอกสาร วารสาร หลักสูตรรายวิชาบูรณาการ

3.3.1.3 ศึกษาแนวคิดและพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากเอกสาร วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดกิจกรรม

3.3.1.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเด็กปฐมวัย จำนวน 40 แผน ออกแบบกิจกรรมซึ่งเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มากำหนดแนวคิด กำหนดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วออกแบบกิจกรรม โดยใช้กิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ใช้เวลาจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ แผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอน การสำรวจทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อรับรู้ถึงสภาพสิ่งแวดล้อม อภิปราย สรุปสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเลือกประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เด็กปฐมวัยสนใจศึกษาและแก้ปัญหา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการชี้แนะให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีมารยาทในการพูด การแสดงออกตามความเหมาะสมของสถานการณ์

2. ขั้นผลานสู่ความพอเพียง เป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่สะท้อนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม ผ่านการปฏิบัติโดยให้เด็กเรียนรู้ตามหลัก 3 ห่วง ซึ่งประกอบด้วย การมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกัน โดยมีการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นมีเหตุผล เป็นขั้นตอนสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสังเกต สำรวจ การสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ หรือการสืบค้นอินเทอร์เน็ต การกระตุ้นให้เด็กฝึกฝนทักษะการสืบค้น การคิด การหาสาเหตุ เหตุปัจจัย โทษ หรือประโยชน์ โดยการลงมือปฏิบัติ และหาความรู้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและผู้อื่น กระตุ้นให้เด็กมีความรอบคอบในการตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 ขั้นพอประมาณ เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ปฏิบัติตามแนวทางการแก้ปัญหาที่เด็กได้เลือกแนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำสู่การจัดกิจกรรม โดยเด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เน้นให้เด็กเรียนรู้การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า และสามารถนำวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้

2.3 ชั้นสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติโดยการวางแผน ค้นคว้า สำรวจ ทดลอง พิสูจน์แนวทางแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความพร้อมโดยไม่ประมาท ประเมินความเสี่ยง การป้องกันดูแลตนเองไม่ได้รับความเดือดร้อน หรือเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทดลอง พิสูจน์ ค้นคว้า โดยครูเป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ

3. ชั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นขั้นทบทวนกระบวนการทำกิจกรรมทั้งหมด โดยการลำดับเหตุการณ์ การสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเด็กสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ นำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ ซึ่งมีครูบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลการจัดกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยจุดเน้นของการจัดประสบการณ์มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระที่ควรรู้ ประสบการณ์สำคัญ วิธีการดำเนินกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ตามกำหนดการตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3.1 กำหนดแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ที่	หน่วยการเรียนรู้	วันที่จัด
1	หน่วยอนุรักษ์โรงเรียน จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียน และนอกห้องเรียน 2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียน และนอกห้องเรียน 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ชั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ชั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)
2	หน่วยอนุรักษ์บ้าน จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบ้านได้ 2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบ้านได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบ้าน	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ชั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ชั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	หน่วยการเรียนรู้	วันที่จัด
3	หน่วยพลังงานไฟฟ้านำรู้ จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าได้ 2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล และการประหยัดไฟฟ้าได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)
4	หน่วยอาหารดีมีประโยชน์ จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอาหารในโรงเรียนได้ 2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารที่มีประโยชน์ได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)
5	หน่วยของเล่นของใช้ จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของเล่นของใช้ได้ 2. เด็กสามารถแยกประเภทของเล่นของใช้ได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)
6	หน่วยรักสัตว์ จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ในบริเวณโรงเรียนและนอกบริเวณโรงเรียนได้ 2. เด็กสามารถแยกประเภทสัตว์ได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)
7	หน่วยพืชผักธรรมชาติ จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นผักในบริเวณโรงเรียนและนอกบริเวณโรงเรียนได้ 2. เด็กสามารถบอกชื่อผักได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	วันจันทร์ (ขั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ขั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ขั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	หน่วยการเรียนรู้	วันที่จัด
8	หน่วยเรื่องมหัศจรรย์ของดิน จุดประสงค์ 1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นเกี่ยวกับดินในบริเวณโรงเรียนได้ 2. เด็กสามารถบอกลักษณะของดินแต่ละชนิดได้ 3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	วันจันทร์ (ชั้นเตรียมการ) วันอังคาร (ชั้นมีเหตุผล) วันพุธ (ชั้นพอประมาณ) วันพฤหัสบดี (ชั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) วันศุกร์ (ชั้นสะท้อนผลการเรียนรู้)

3.3.1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย

1) นางพัชราภรณ์ พุทธิกุล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2) นางสาวกนกวรรณ กุมพันธ์ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัย

3) นางสาวตติกร แสงห้าว ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

4) นายอนุสรณ์ จันทรประทีป ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผลการศึกษา

5) นางสุนันทา ยอดรัก ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

นำคะแนนผลการประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อตัดสินคุณภาพด้านความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ตามเกณฑ์ (สมนึก ภัททิยธนี, 2544, น. 221)

การกำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญอาจจะเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ดังนี้

+1 แทน เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบที่ออกมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 แทน เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบที่ออกมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 แทน เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบที่ออกไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

3.3.1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินและให้ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ โดยให้ปรับปรุงด้านภาษา การเรียงลำดับขั้นตอนและการใช้ข้อความกระชับเหมาะสมกับเนื้อหา แล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมตลอดจนความเหมาะสมในเรื่องของเวลา เนื้อหา และสื่อการสอน แล้วนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาสาระในแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของเด็ก อาทิเช่นหน่วยการสอนเรื่องรักษสัตว์ ผู้วิจัยได้ปรับแก้ให้เป็นสัตว์ที่เด็ก ๆ รู้จักหรือเป็นสัตว์เลี้ยงที่เด็ก ๆ เลี้ยงไว้ที่บ้าน เป็นต้น ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.3.1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมที่ได้ทดลองแก้ไขปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้จริงกับเด็กชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 คน

3.3.2 การสร้างแบบประเมินพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3.2.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3.2.2 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากเอกสาร วารสาร

3.3.2.3 ศึกษาแนวคิดและพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากเอกสาร วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3.3.2.4 สร้างแบบประเมินพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ตารางที่ 3.2 แบบประเมินพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย	เกณฑ์พิจารณาการให้คะแนน		
	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน			
1.1 การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน			
1.2 การปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อไม่มีคนอยู่			
1.3 ปิดน้ำทุกครั้งเมื่อใช้เสร็จ			
1.4 ทิ้งขยะถูกที่			
2. การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า			
2.1 การดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี			
2.2 การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ			
2.3 การนำวัสดุที่ใช้แล้วมาสร้างชิ้นงานใหม่			
2.4 การใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ้มค่า			

(ต่อ)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน		
	3	2	1
3. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือ แปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่			
3.1 การใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ่มค่า			
3.2 การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากเศษวัสดุที่ใช้แล้ว			
3.3 ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไป ได้อีก			
3.4 บริจาคหรือขายสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ			
4. การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้			
4.1 เพาะปลูกต้นไม้			
4.2 การดูแล รักษาต้นไม้			
4.3 การจัด ตกแต่งต้นไม้			
4.4 การทำความสะอาดในบริเวณที่มีต้นไม้			
5. การเลี้ยงสัตว์			
5.1 การบอกแนวทางในการเลี้ยงสัตว์อย่างง่าย			
5.2 การดูแล ให้อาหาร สัตว์เลี้ยง			
5.3 การปฐมพยาบาลสัตว์เลี้ยง			
5.4 การปฏิบัติอย่างเมตตาต่อสัตว์อื่น ๆ			
6. การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน			
6.1 การสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน			
6.2 การสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ			
6.3 การสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับ			
6.4 การสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน			
รวม			

เกณฑ์ประเมินของแบบประเมินพฤติกรรมดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แบ่ง
การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ (อุเทน ปัญญา, 2553) ไว้ดังนี้

เกณฑ์การปฏิบัติ	ค่าคะแนน
ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง	3 คะแนน
ปฏิบัติได้เมื่อมีผู้อื่นกระตุ้น	2 คะแนน
ปฏิบัติไม่ได้ แม้มีผู้อื่นกระตุ้น	1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายรายด้าน

คะแนนเฉลี่ย		การแปลความหมาย
คะแนน 9-12	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดี
คะแนน 5-8	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 0-4	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับพอใช้

เกณฑ์การแปลความหมายรายรวม

คะแนนเฉลี่ย		การแปลความหมาย
คะแนน 49-72	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดี
คะแนน 25-48	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 0-24	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับพอใช้

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย		การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดี
ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66	หมายถึง	มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับพอใช้

การออกแบบแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มากำหนดแนวคิด กำหนดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดให้สอดคล้องกับเนื้อหา สารการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

3.3.2.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยการปรับแก้พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เด็กควรจะสามารถแสดงออกได้ตามสภาพจริง และนำคะแนนผลการประเมินแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อตัดสินคุณภาพด้านความถูกต้อง เหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม

3.3.1.6 นำแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินและให้ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ โดยให้ปรับปรุงด้านภาษา การเรียงลำดับขั้นตอนและการใช้ข้อความกระชับเหมาะสมกับเนื้อหา แล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมตลอดจนความเหมาะสมในเรื่องของเวลา เนื้อหา และสื่อการสอน แล้วนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.3.1.7 นำแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้ทดลองไปแก้ไขปรับปรุง และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้จริงกับเด็กชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 คน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Desing) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยตามแบบแผนการวิจัยการทดลองกลุ่มเดียวและมีการวัดซ้ำเพื่อดูพัฒนาการ One Group Time Series Desing (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2549, น. 39-40) ดังในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แบบแผนการทดลอง

ก่อนการทดลอง	ขณะทดลอง	หลังการทดลอง
T0	X, T1, X, T2, X, T3, X, T4, X, T5, X, T6, X T1, X, T7, X	T8

T0	แทน	การสังเกตพฤติกรรมก่อนการทดลอง
X	แทน	การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
T1	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 1
T2	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 2
T3	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 3
T4	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4
T5	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 5
T6	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 6
T7	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 7
T8	แทน	การสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8

3.4.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.4.2.1 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเสร็จแล้วได้นำแผนการจัดกิจกรรมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) สังเกตก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 24 ข้อ

2) ทดลองสอนเด็กปฐมวัยด้วยแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 24 แผน

3) สังเกตหลังการทดลอง (Post-test) ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แต่ใช้การสลับข้อกัน

4) ประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยด้วยแบบวัดพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

3.4.3 ระยะเวลาและกิจกรรมการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน (วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์) วันละ 30 นาที ในช่วงเวลา 09.30-10.00 น. การทดลองทั้งสิ้น 40 ครั้ง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.5.1.1 หาค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินผลแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยของผู้เชี่ยวชาญ

3.5.1.2 หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

3.5.1.3 วิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 3 ระดับ

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.6.1.1 การหาคุณภาพของแบบประเมินมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) วิเคราะห์หาค่าความตรงตามเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา โดยใช้สูตรดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2544, น. 221)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (3-1)$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
			การกำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญอาจจะเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ดังนี้
	+1	แทน	เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบที่ออกมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
	0	แทน	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบที่ออกมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
	-1	แทน	เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบที่ออกไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

3.6.1.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐาน

1.1) ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{f}{n} \times 100 \quad (3-2)$$

เมื่อ	f	แทน	ค่าความถี่
	n	แทน	จำนวนทั้งหมด

1.2) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ใช้สูตร (สุรวาท ทองบุ , 2550, น. 123)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (3-3)$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทุกตัวในกลุ่ม
 N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่ม

1.3) วิเคราะห์หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (สุรวาท ทองบุ, 2553)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{(N-1)}} \quad (3-4)$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 X แทน คะแนนแต่ละตัว
 N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มนั้น

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดลองและการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- N แทน เด็กปฐมวัย
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $S.D.$ แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัย นำเสนอข้อมูลทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ
2. ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ที่ 1-8
3. ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย แบบรายด้าน
4. ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 1-8

ตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ เพื่อพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ เพื่อพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย
 - 1.1 กระบวนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ
 - 1.2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

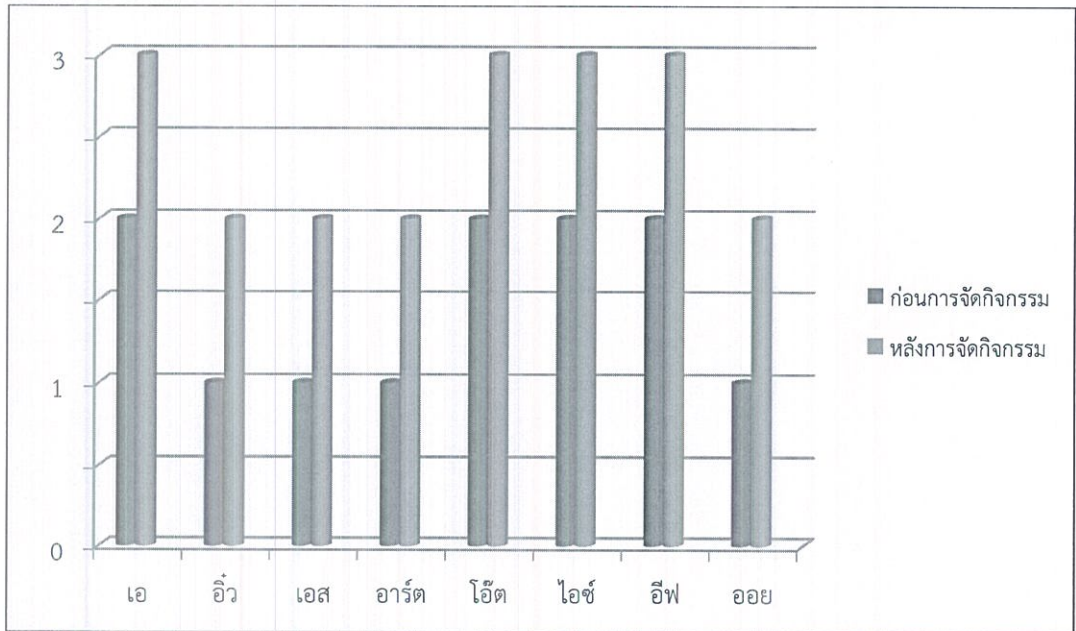
การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม มาหาค่าคะแนนเฉลี่ย ดังปรากฏผลในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นักเรียน (นามสมมติ)	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ	แปลความ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ	แปลความ
เอ	42	2	ปานกลาง	69	3	ดี
อีว	24	1	พอใช้	36.5	2	ปานกลาง
เอส	24	1	พอใช้	34	2	ปานกลาง
อาร์ต	29	1	พอใช้	45	2	ปานกลาง
โอด	37	2	ปานกลาง	65	3	ดี
ไอซ์	33	2	ปานกลาง	65.12	3	ดี
อีฟ	31	2	ปานกลาง	50.62	3	ดี
ออย	24	1	พอใช้	41.5	2	ปานกลาง
เฉลี่ย	30.5	2	ปานกลาง	50.84	3	ดี

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.1 พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เด็กปฐมวัยทุกคนมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมกันทั้ง 8 คน เท่ากับ 30.5 และค่าเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมกันทั้ง 8 คน เท่ากับ 50.84 แสดงว่าจากการที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 แผนภูมิเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคล ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ระดับพอใช้ จำนวน 4 คน ได้แก่ เด็กชายเอ เด็กหญิงอีว เด็กชายเอส เด็กชายอาร์ต และเด็กชายออย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมแล้ว นักเรียนทั้ง 4 คน มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง

นักเรียนที่อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 4 คน ได้แก่ เด็กชายเอ เด็กชายโอ้ต เด็กหญิงไช้ และเด็กหญิงอีฟ เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมแล้ว นักเรียนทั้ง 4 คน มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับ ดี

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นทุกคน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คน และอยู่ในระดับดี จำนวน 4 คน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมมาตรฐานคุณลักษณะที่ดีของเด็กรุ่นวัยศึกษาปีที่ 1-8

คนที่	พฤติกรรมระหว่างการทดลองสัปดาห์ที่ 1-8							
	1	2	3	4	5	6	7	8
เอ	48	72	72	72	72	72	72	72
ระดับ	2	3	3	3	3	3	3	3
แปลความ	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
อี	24	24	24	24	36	40	56	64
ระดับ	1	1	1	1	2	2	3	3
แปลความ	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี
เอส	24	24	24	28	32	44	48	48
ระดับ	1	1	1	2	2	2	2	2
แปลความ	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
อาร์ต	24	24	36	44	44	52	68	68
ระดับ	1	1	2	2	2	3	3	3
แปลความ	พอใช้	พอใช้	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี
ไอต์	44	48	68	72	72	72	72	72
ระดับ	1	1	2	2	3	3	3	3
แปลความ	พอใช้	พอใช้	ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

		พฤติกรรมการทวงถามการทดลองสัปดาห์ที่ 1-8							
คนที่		1	2	3	4	5	6	7	8
ไอซ์		44	56	61	72	72	72	72	72
ระดับ		2	3	3	3	3	3	3	3
แปลความ		ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
อีฟ		24	24	41	48	52	72	72	72
ระดับ		2	2	3	3	3	3	3	3
แปลความ		ปานกลาง	ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
ออย		24	24	28	36	40	48	64	68
ระดับ		2	3	3	3	3	3	3	3
แปลความ		ปานกลาง	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.2 พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เด็กปฐมวัยทุกคนมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนทั้ง 8 คน ดังนี้

เด็กชายเอ ในสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

เด็กหญิงอ้วนในสัปดาห์ที่ 1-4 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 5-6 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง และในสัปดาห์ที่ 7-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

เด็กชายเอส ในสัปดาห์ที่ 1-3 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 4-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง

เด็กชายอาร์ต ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 3-5 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง และในสัปดาห์ที่ 6-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

เด็กชายไอ้ต ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 3-4 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง และในสัปดาห์ที่ 5-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

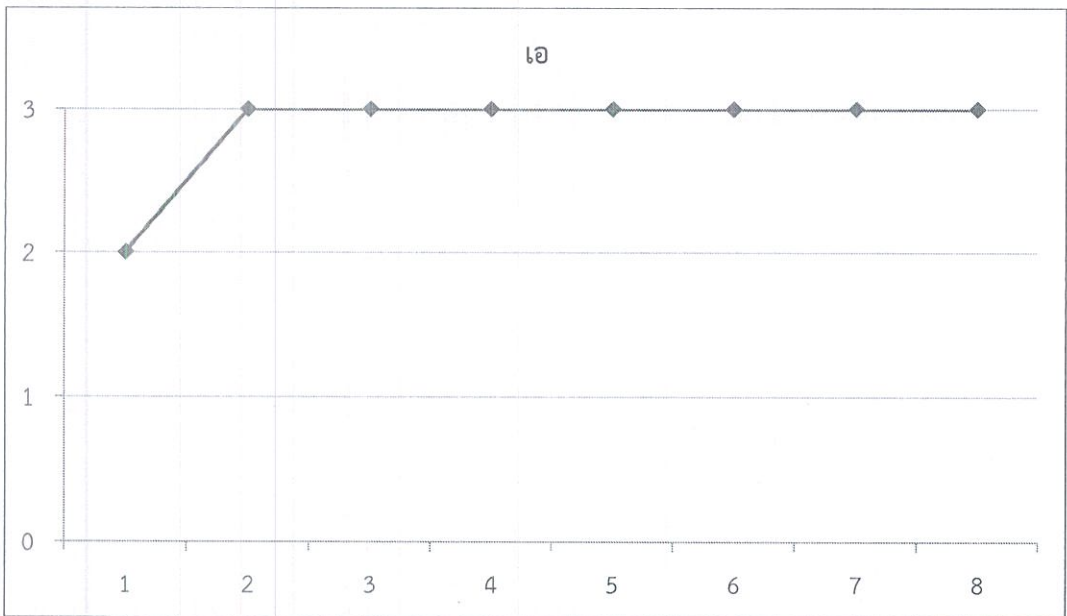
เด็กหญิงไอซ์ ในสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

เด็กหญิงอีฟ ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 3-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

เด็กชายออย ในสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

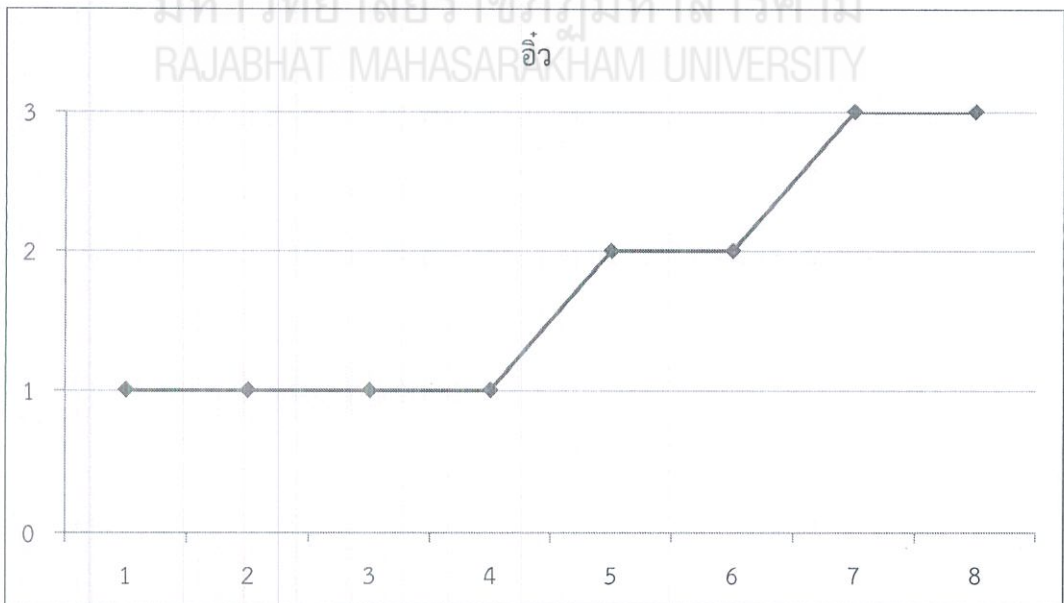
แสดงว่าจากการที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือ การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรวมสูงขึ้น

เพื่อให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มานำเสนอเป็นภาพเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.2

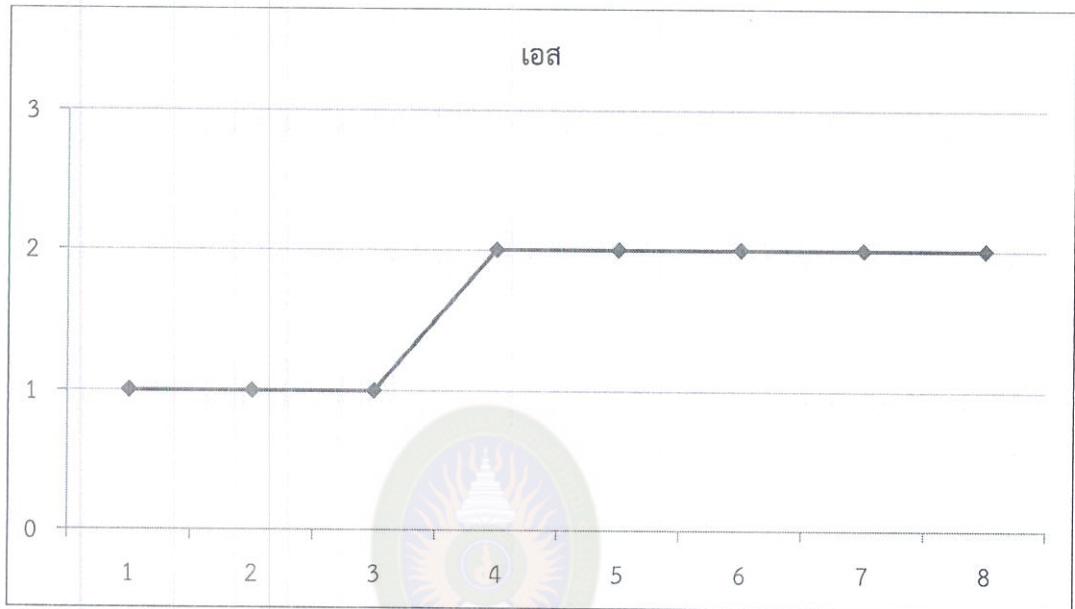
ภาพที่ 4.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 1)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กชายเอ ในสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอยู่ในระดับดี

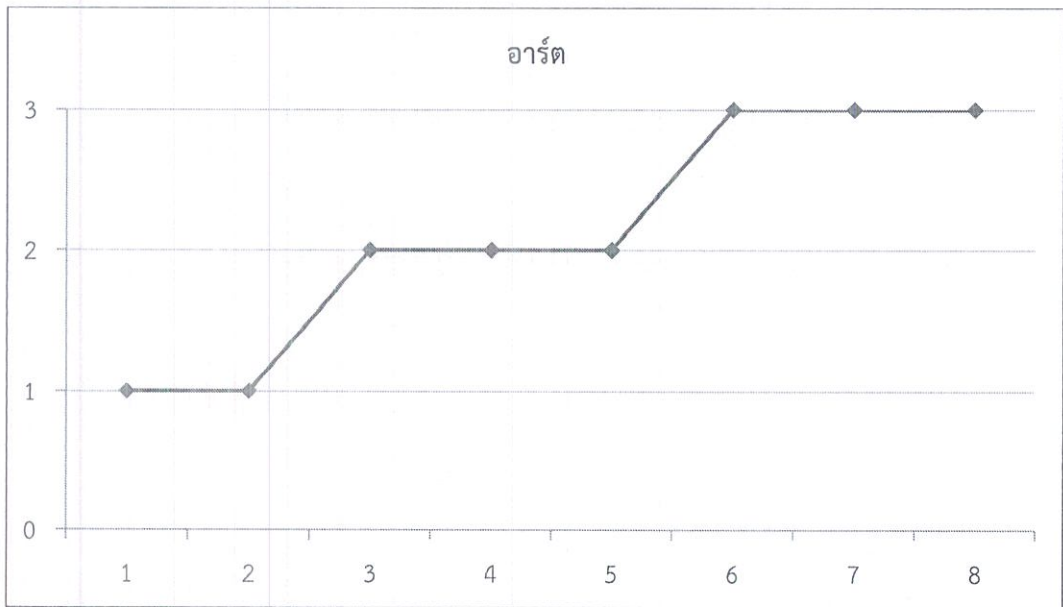
ภาพที่ 4.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 2)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงอิวในสัปดาห์ที่ 1-4 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 5-6 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และในสัปดาห์ที่ 7-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอยู่ในระดับดี

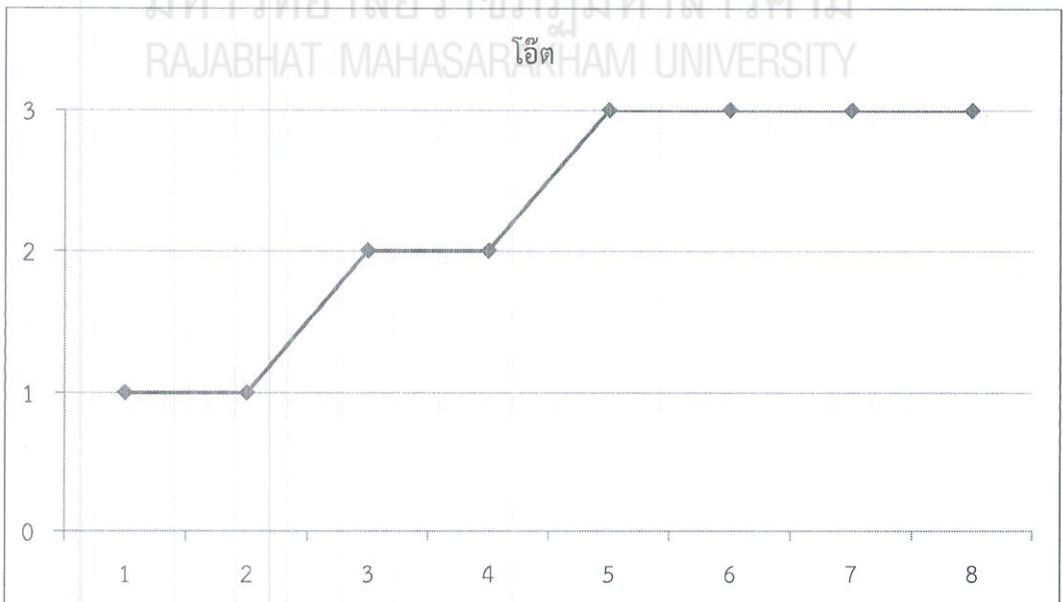
ภาพที่ 4.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 3)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กชายเอส ในสัปดาห์ที่ 1-3 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 4-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง

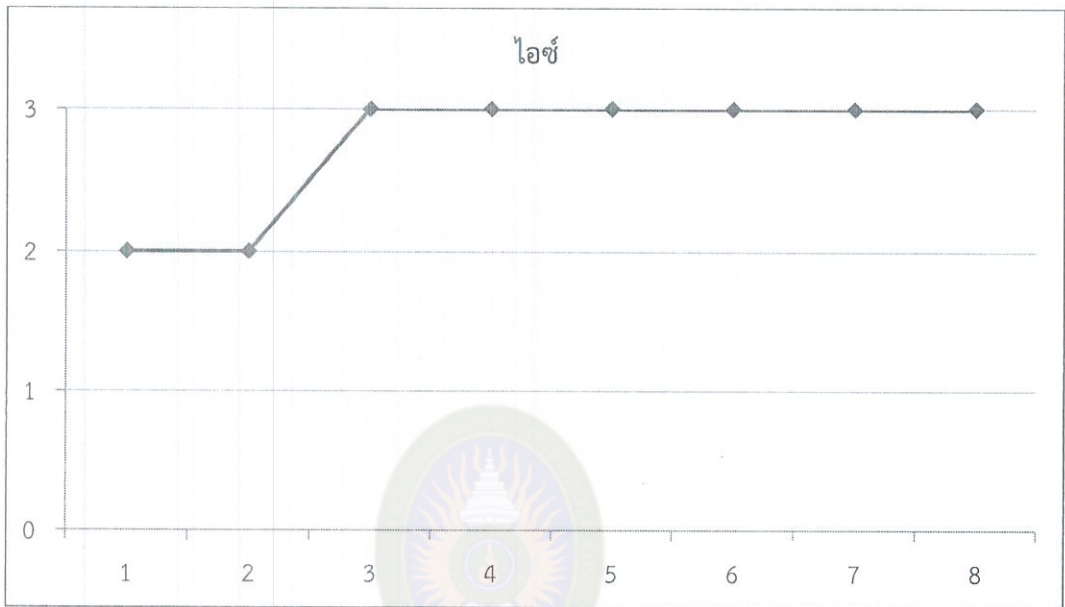
ภาพที่ 4.5 เปรียบเทียบพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 4)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กชายอาร์ต ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 3-5 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และในสัปดาห์ที่ 6-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอยู่ในระดับดี

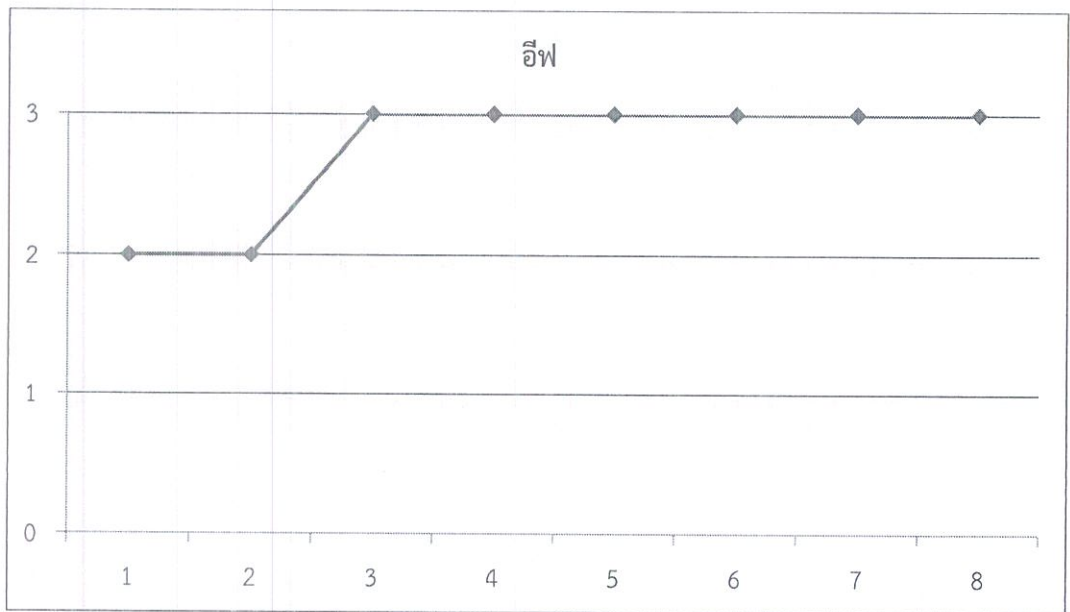
ภาพที่ 4.6 เปรียบเทียบพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 5)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กชายไอ้ต ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับพอใช้ ในสัปดาห์ที่ 3-4 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และในสัปดาห์ที่ 5-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

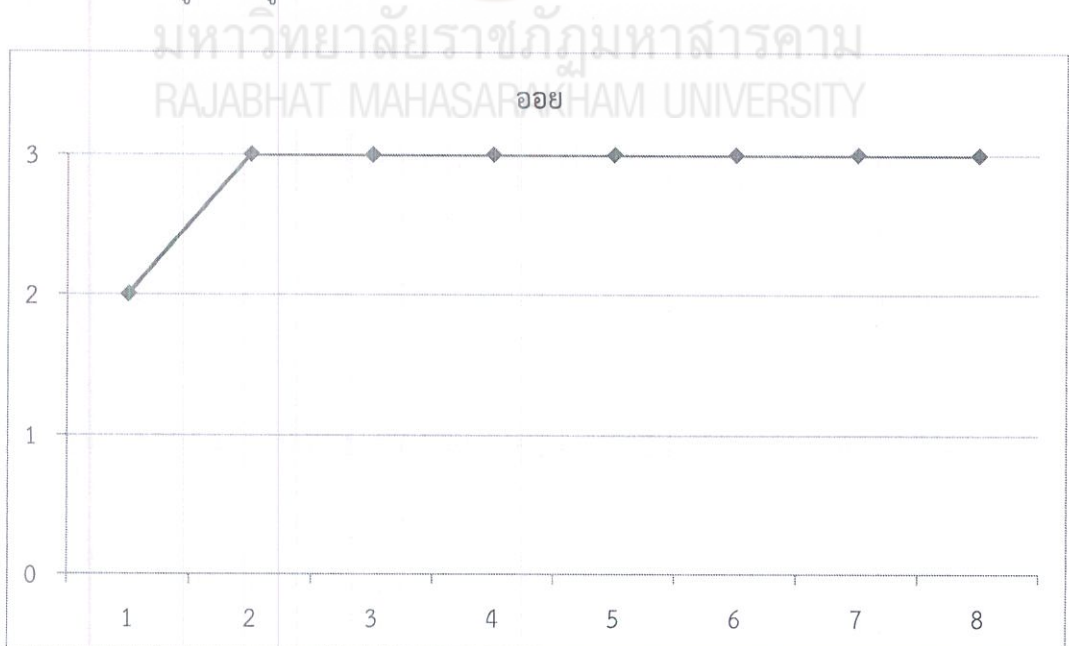
ภาพที่ 4.7 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 6)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงไอซ์ ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 3-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

ภาพที่ 4.8 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 7)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงอีฟ ในสัปดาห์ที่ 1-2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 3-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

ภาพที่ 4.9 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คนที่ 8)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า เด็กชายออย ในสัปดาห์ที่ 1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2-8 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนทั้ง 8 คน มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นทุกคน

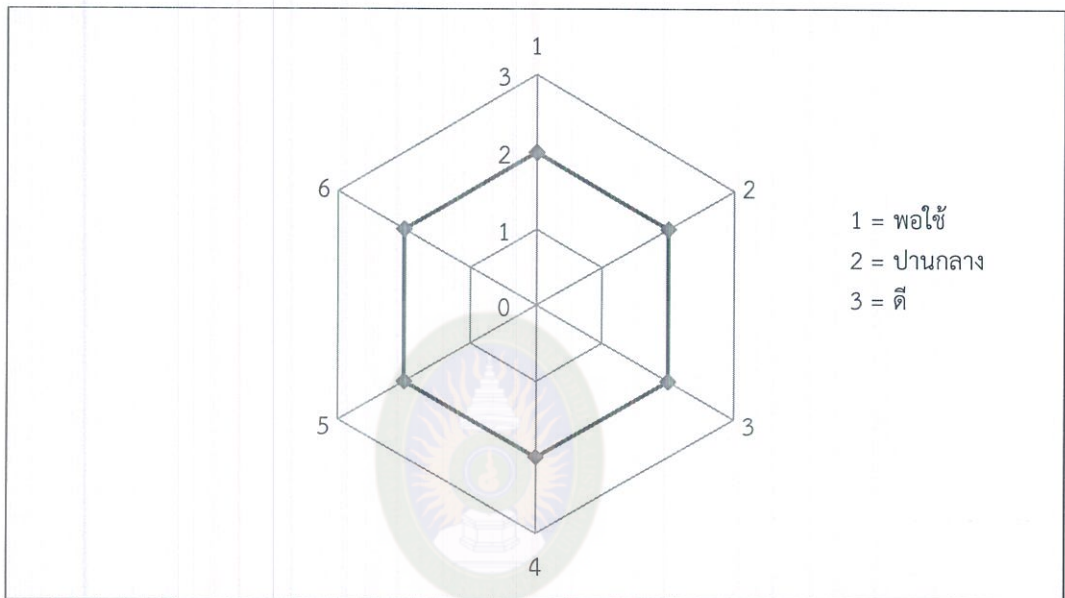
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 1

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วม รับผิดชอบ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน		การใช้วัสดุและ สิ่งของเครื่องใช้ อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะ ที่นำวัสดุหรือ สิ่งของเครื่องใช้ ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้ว นำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูก และดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนา เกี่ยวกับข่าวและ เหตุการณ์ ที่เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
อี	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
เอส	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
อาร์ต	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
ไอต์	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	5	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
ไอซ์	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	4	พอใช้
อีฟ	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
ออย	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
เฉลี่ย	5.5	ปาน กลาง	5.5	ปาน กลาง	5.5	ปาน กลาง	5.5	ปาน กลาง	5.5	ปาน กลาง	5.12	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 1 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 5.5

ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนากับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 5.12 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 พฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 1

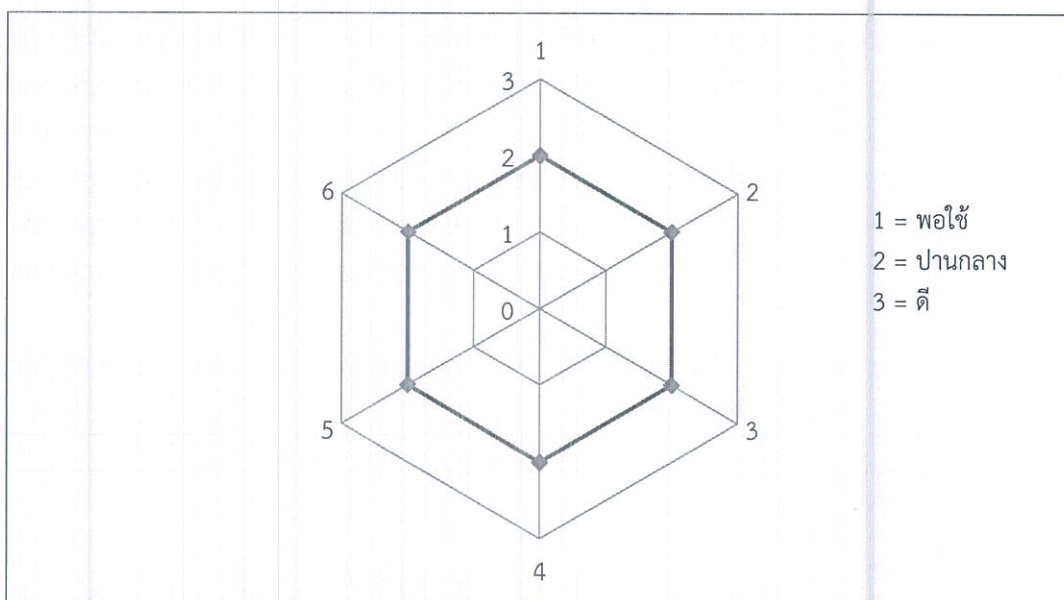
จากภาพที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 1 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช่แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนากับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 2

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน		การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่ามาใช้ซ้ำหรือแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
เอส	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
อาร์ต	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
ไอต์	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	4	พอใช้	8	ปานกลาง
ไอซ์	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	4	พอใช้
อีฟ	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
ออย	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
เฉลี่ย	6	ปานกลาง	6	ปานกลาง	6	ปานกลาง	6	ปานกลาง	6	ปานกลาง	5.5	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 2 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 6 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 6 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่ามาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 6 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 6 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 6 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 2

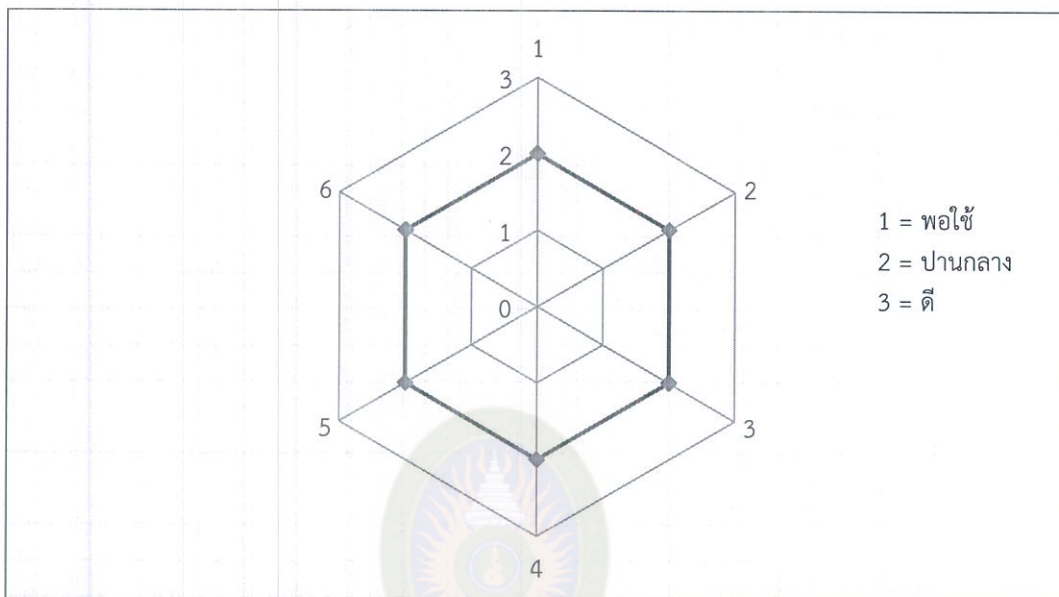
จากภาพที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 2 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 3

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน		การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่ามาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
เอส	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
อาร์ต	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	4	พอใช้	4	พอใช้	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง
ไอต์	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	8	ปานกลาง	12	ดี
ไอซ์	12	ดี	12	ดี	12	ดี	8	ปานกลาง	12	ดี	8	ปานกลาง
อีฟ	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	5	ปานกลาง	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง
ออย	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	8	ปานกลาง	4	พอใช้
เฉลี่ย	8	ปานกลาง	8	ปานกลาง	7.5	ปานกลาง	6.62	ปานกลาง	8	ปานกลาง	7.5	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 3 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่ามาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 7.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 6.62 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 7.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.12 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 3

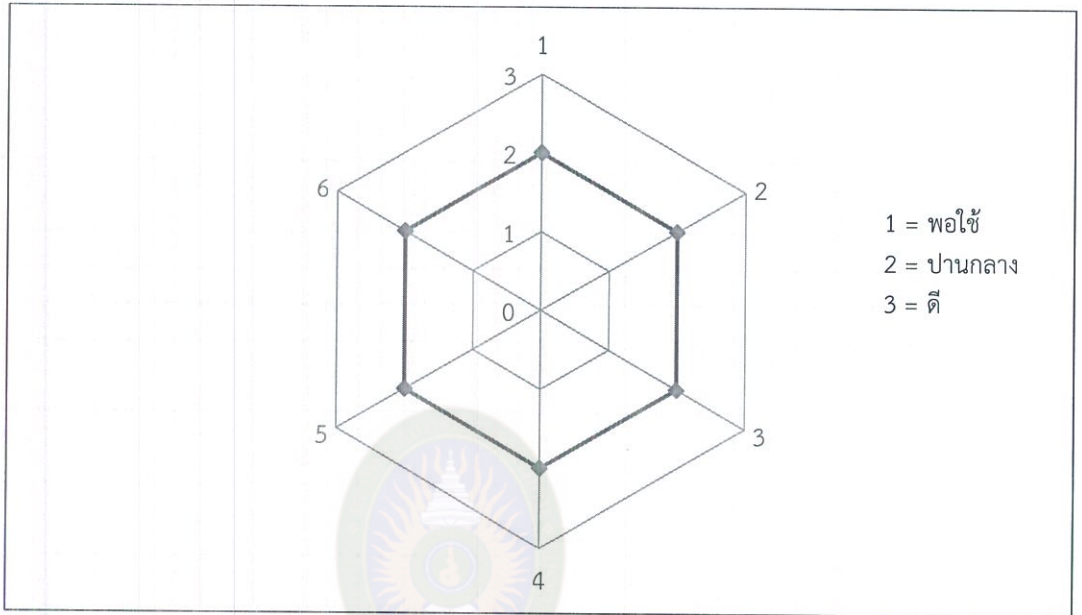
จากภาพที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 3 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 4

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วม รับผิดชอบ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน		การใช้วัสดุและ สิ่งของเครื่องใช้ อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะ ที่นำวัสดุหรือ สิ่งของเครื่องใช้ ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้ว นำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูก และดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนา เกี่ยวกับข่าวและ เหตุการณ์ ที่เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
เอส	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้	4	พอใช้
อาร์ด	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	4	พอใช้	4	พอใช้	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
ไอ้ด	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	8	ปาน กลาง	12	ดี
ไอ้ช	12	ดี	12	ดี	12	ดี	8	ปาน กลาง	12	ดี	8	ปาน กลาง
อีฟ	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	5	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
ออย	8	ปาน กลาง	4	พอใช้	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	4	พอใช้
เฉลี่ย	8.5	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	7.12	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	7.5	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 4 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 8.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 7.12 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 7.5 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.13

ภาพที่ 4.13 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 4

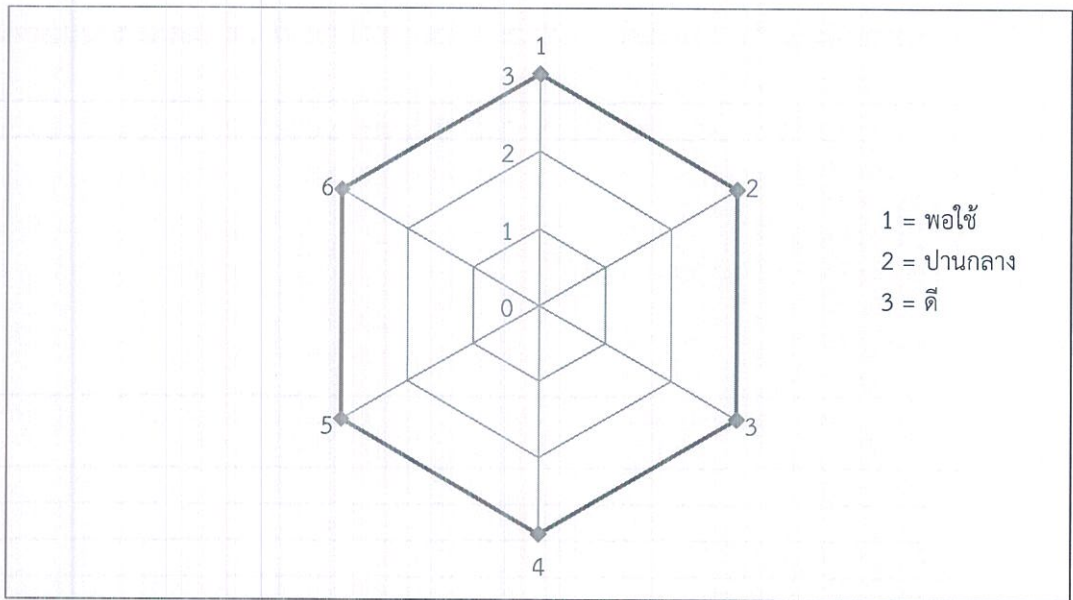
จากภาพที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 4 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่า มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่ 6 ด้านการสนทนากับข้าวและเหตุการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 5

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วม รับผิดชอบ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน		การใช้วัสดุและ สิ่งของเครื่องใช้ อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะ ที่นำวัสดุหรือ สิ่งของเครื่องใช้ ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้ว นำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูก และดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนา เกี่ยวกับข่าวและ เหตุการณ์ ที่เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
เอส	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
อาร์ต	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
ไอ้ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ไอซ์	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
อีฟ	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
ออย	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
เฉลี่ย	9	ดี	9	ดี	9	ดี	9	ดี	9	ดี	9	ดี

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 5 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้าน การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 9 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 9 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 9 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 9 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 9 ซึ่งอยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 9 ซึ่งอยู่ในระดับดี

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 5

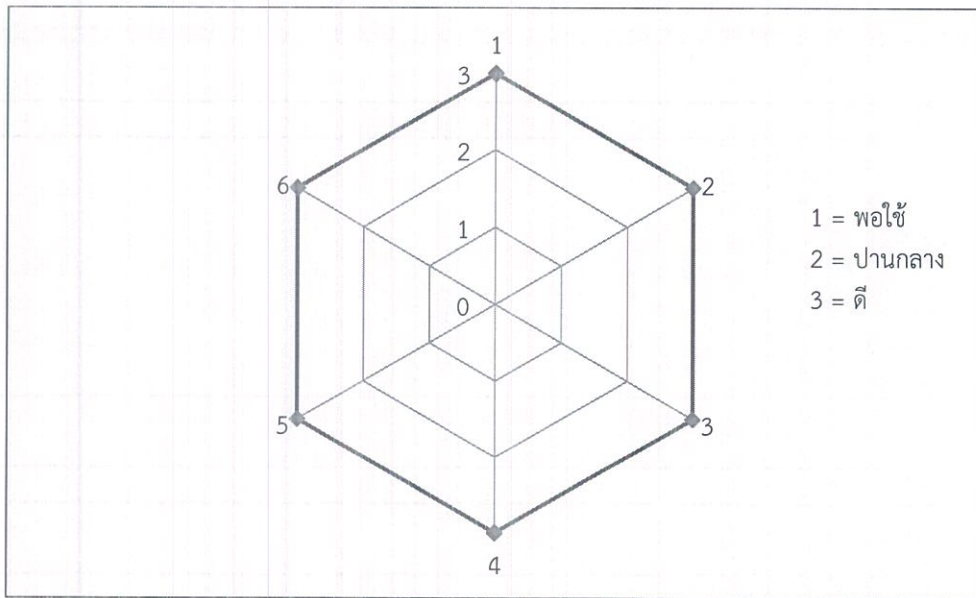
จากภาพที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 5 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 6

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วม รับผิดชอบ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน		การใช้วัสดุและ สิ่งของเครื่องใช้ อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะ ที่น่าวัสดุหรือ สิ่งของเครื่องใช้ ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้ว นำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูก และดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนา เกี่ยวกับข่าวและ เหตุการณ์ ที่เกี่ยวกับ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
เอส	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
อาร์ด	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
ไอ้ด	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ไอ้ช	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อีฟ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ออย	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง	8	ปาน กลาง
เจสซี่	10	ดี	10	ดี	10	ดี	10	ดี	10	ดี	10	ดี

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในสัปดาห์ที่ 6 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่น่าวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ในระดับดี

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.15 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในสัปดาห์ที่ 6

จากภาพที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 6 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์อยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 7

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน		การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี

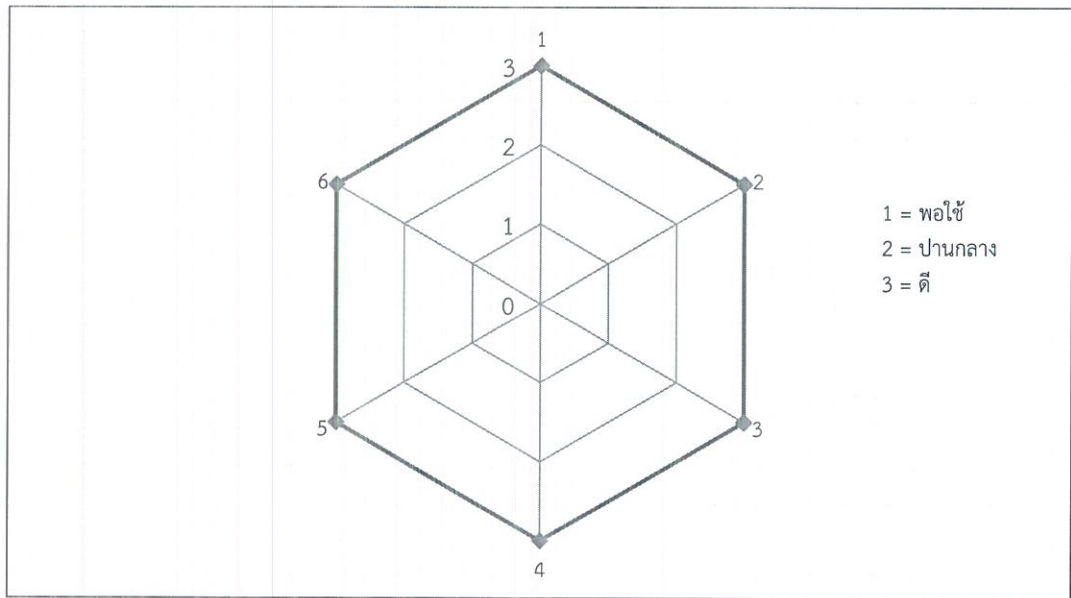
(ต่อ)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน		การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอส	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อาร์ต	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ไอดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ไอซ์	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อีฟ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ออย	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
เจสซี่	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 7 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.16

ภาพที่ 4.16 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 7

จากภาพที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 7 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่า มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบรายด้าน สัปดาห์ที่ 8

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน		การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่า มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี

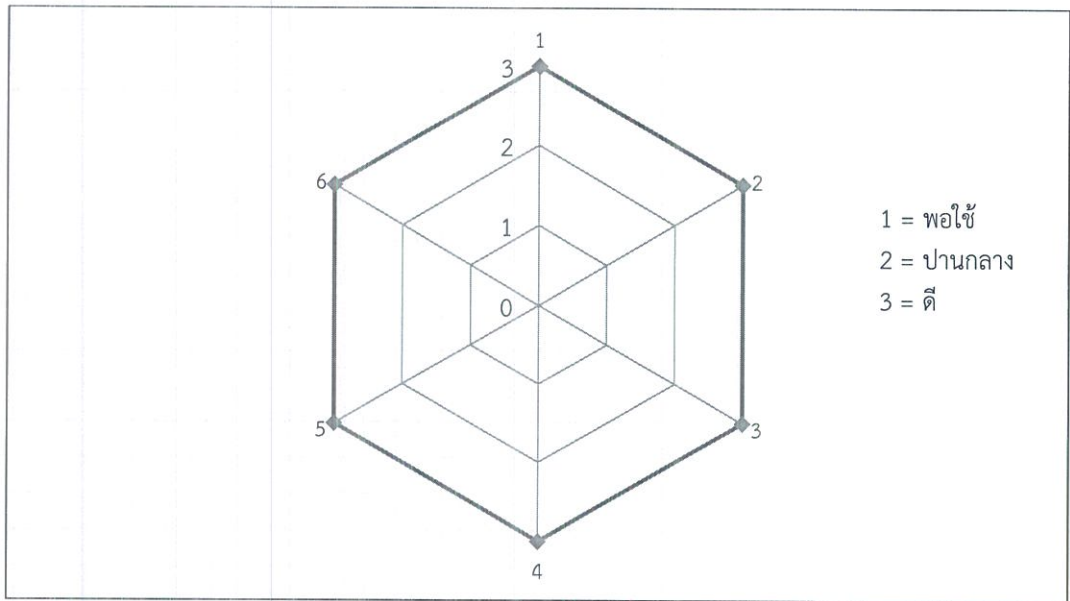
(ต่อ)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

นักเรียน	พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม											
	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน		การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า		การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่ามาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่		การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้		การเลี้ยงสัตว์		การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	
	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ	คะแนน (12)	ระดับ
เอส	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อาร์ต	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ไอด	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ไอซ์	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
อีฟ	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
ออย	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี
เฉลี่ย	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี	12	ดี

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อย่างคุ้มค่ามาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งสัปดาห์ อยู่ที่ 12 ซึ่งอยู่ในระดับดี

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายด้านของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.17

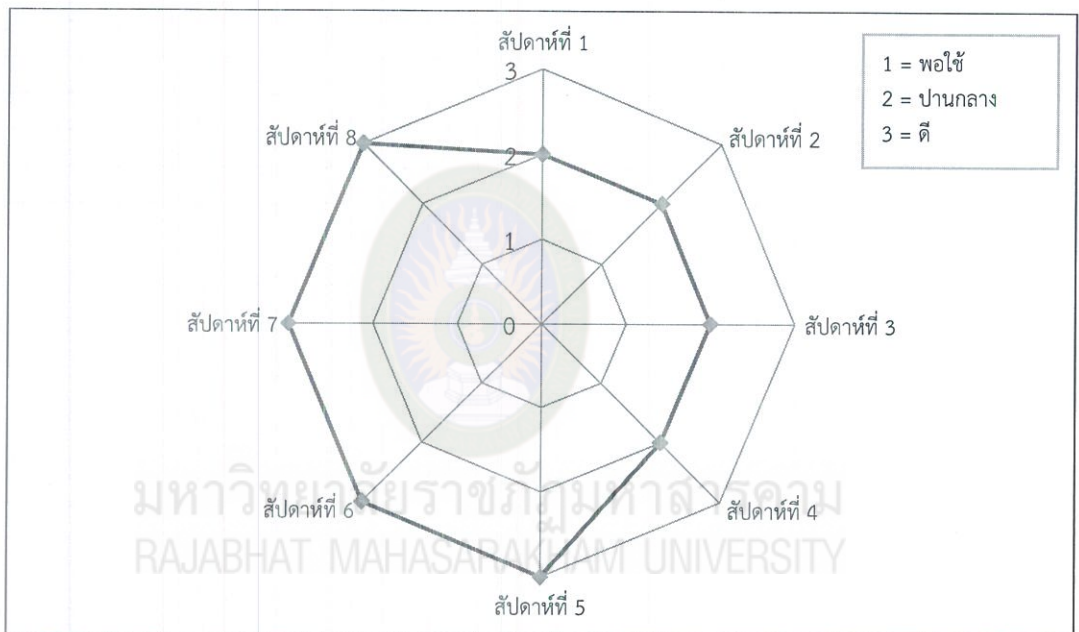

ภาพที่ 4.17 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 8

จากภาพที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียนทั้ง 8 คน มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ด้านที่ 2 ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับดี ด้านที่ 3 ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช่แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 4 ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ อยู่ในระดับดี ด้านที่ 5 ด้านการเลี้ยงสัตว์ อยู่ในระดับดี และด้านที่ 6 ด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับดี

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 7 อยู่ในระดับดี และ สัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับดี

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 4.18

ภาพที่ 4.18 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8

จากภาพที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 7 อยู่ในระดับดี และสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนผลการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนผลการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การจัดกิจกรรม 3 ชั้น ได้แก่

1. ชั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนการสำรวจทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อรับรู้ถึงสภาพสิ่งแวดล้อม อภิปรายสรุปสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเลือกประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เด็กปฐมวัยสนใจศึกษาและแก้ปัญหา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำเป็นแผนภูมิรูปภาพเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม และให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีมารยาทในการพูด การแสดงออกตามความเหมาะสมของสถานการณ์

เมื่อเด็กปฐมวัย ได้ดำเนินการในชั้นเตรียมการนี้ เด็กมีความรู้สึกตื่นเต้น สนใจ ที่จะได้สำรวจสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ และเมื่อได้สำรวจแล้ว เด็กเกิดข้อคำถาม และร่วมกันสนทนาพูดคุยถึงปัญหาและร่วมศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหา

ภาพที่ 4.19 เด็กปฐมวัยสำรวจทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อรับรู้ถึงสภาพสิ่งแวดล้อม

2. ชั้นผสมผสานความพอเพียง เป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่สะท้อนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ชั้นมีเหตุผล เป็นขั้นตอนสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์บุคคลภายในโรงเรียน การสืบค้นจากหนังสือ เอกสาร และการสืบค้นอินเทอร์เน็ต การกระตุ้นให้เด็กฝึกฝนทักษะการคิด และนำมาอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุ เหตุปัจจัย หรือสิ่งที่ค้นพบ

จากการลงมือปฏิบัติ และการแสวงหาความรู้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและผู้อื่น มีความรอบคอบในการตัดสินใจ เลื่อนนำมาปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำเป็นแผนภูมิรูปภาพเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในขั้นตอนนี้เมื่อเด็กปฐมวัยได้สำรวจ และได้ทราบถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องการจะแก้ไขแล้ว จึงได้ดำเนินการสืบค้นข้อมูลอินเทอร์เน็ต และได้สอบถามบุคลากรในโรงเรียน ถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในขั้นนี้เด็กจะเกิดทักษะการคิดวางแผน คิดแก้ไขปัญหา และมีความรอบคอบในการตัดสินใจ เลื่อนนำมาปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม

ภาพที่ 4.20 เด็กปฐมวัยสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามบุคคลภายในโรงเรียน

2.2 ชั้นพอประมาณ เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติตามแนวทางการแก้ปัญหาที่เด็กได้สืบค้นข้อมูลในขั้นที่ 2.1 มาจัดกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและสิ่งแวดล้อม และภายนอกห้องเรียน โดยการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า การนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช่แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ การเลี้ยงสัตว์ การไม่ทำลายสาหร่ายสมบัติและช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว และการสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน

ในชั้นพอประมาณนี้ เด็กปฐมวัยได้ใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช่แล้ว มาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งเด็กจะเกิดกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการในการแก้ปัญหา

ภาพที่ 4.21 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่

2.3 ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติ โดยครูสร้างสถานการณ์จำลองให้แก่เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้วางแผน ค้นคว้า สำรวจ ทดลอง พิสูจน์แนวทางแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความพร้อมโดยไม่ประมาท และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจากความเสี่ยงและการปฏิบัติตนที่เกี่ยวกับการป้องกันดูแลตนเองไม่ได้รับความเดือดร้อน หรือเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งโดยผ่านกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทดลอง พิสูจน์ ค้นคว้า และมีการบันทึกผลการทำกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร โดยครูมีส่วนสนับสนุนด้วยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

ในขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน เด็กปฐมวัยได้ร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นและร่วมการสร้างสรรค์บรรยากาศในการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

ภาพที่ 4.22 ครูใช้สถานการณ์จำลองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นขั้นทบทวนกระบวนการทำกิจกรรมทั้งหมด โดยการลำดับเหตุการณ์ การสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถนำมาถ่ายทอดในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตามความเหมาะสมของวัย แล้วนำข้อมูลและความรู้ที่ได้มานำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ โดยครู บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลการจัดกิจกรรมของเด็กด้วย

ในขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่เด็กปฐมวัยจะได้ทบทวนกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ทำมาตลอดทั้งสัปดาห์ เพื่อสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ

ภาพที่ 4.23 เด็กปฐมวัยสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ

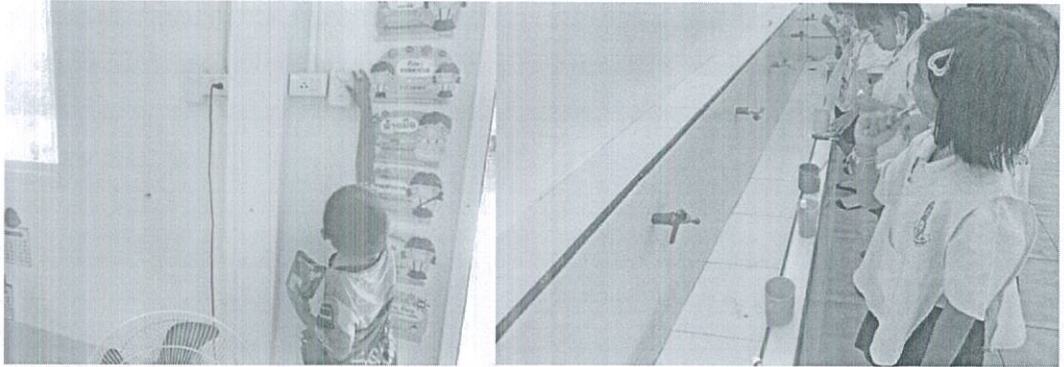
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเด็กปฐมวัย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ภาพที่ 4.24 เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ด้านที่ 2 การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัด รู้คุณค่า เป็นการที่เด็กปฐมวัยใช้สิ่งของเท่าที่มีอย่างเห็นคุณค่า เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

ภาพที่ 4.25 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัด รู้คุณค่า

ด้านที่ 3 การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการนำสิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น หรือสามารถที่จะนำมาใช้ได้ใหม่โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้วไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อทำเป็นกระดาษแข็ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้

ภาพที่ 4.26 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

ด้านที่ 4 การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ เปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เดินเล่นในสวน สังเกตสิ่งต่าง ๆ ในสวน เช่น ดิน สัตว์ตัวเล็ก แร่ธาตุ พืช ผัก รวมทั้งต้นไม้การดูแลรักษา การรดน้ำ พรวนดิน และการกำจัดวัชพืช

ภาพที่ 4.27 เด็กปฐมวัยเพาะปลูกและดูแลต้นไม้

ด้านที่ 5 การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม ของเด็ก เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดสัตว์เลี้ยง ได้ดูแลให้อาหาร ที่อยู่ เมื่อยามเจ็บป่วยได้รักษาพยาบาล การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพของคนเรา คือลักษณะนิสัยที่ดีๆของเด็กที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง ได้แก่ ความรู้สึกอ่อนโยน เมตตา เป็นต้น

ภาพที่ 4.28 เด็กปฐมวัยดูแลให้อาหารสัตว์ในโรงเรียน

ด้านที่ 6 การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชีวิตประจำวันเป็นกิจกรรมที่เด็กและครูได้สนทนาร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
และได้เปลี่ยนกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีมารยาทที่ดีในการพูดและการฟัง

ภาพที่ 4.29 เด็กปฐมวัยสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชีวิตประจำวัน

จากการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริม
พฤติกรรมกรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังให้เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็ก
เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถี
การดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแลรักษา
ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

เด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลการวิจัยครอบคลุมสาระสำคัญดังนี้

5.1.1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นผลานสู่ความพอเพียงประกอบด้วยขั้นมีเหตุผล ขั้นพอประมาณ ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน และ ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

5.1.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นในทุก ๆ สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.02$) สัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 5.19$) สัปดาห์ที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.6$) สัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.85$) สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 9$) สัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 10$) สัปดาห์ที่ 7 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 12$) และสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 12$)

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นในทุกๆ ด้าน และ ทุก ๆ สัปดาห์ ซึ่งมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 50.84$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนปลูกฝังให้เด็กมีความรักในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดความภาคภูมิใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของปิยนุช พลสมบัติ (2558, น. 42) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ เป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของคนไทยในสังคม โดยยึด เส้นทางสายกลาง ไม่ยึดวัตถุนิยม ดำรงชีวิตตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ยึดหลักวิถีไทย รู้จักประมาณ ในการบริโภค ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักผลิตใช้เอง มีจิตใจที่อดทนและเข้มแข็ง เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านการศึกษา ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำรวย สุรชัย (2554, น. 64) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.1 และสอดคล้องกับ ปิยนุช พลสมบัติ (2558, น. 59) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางพหุปัญญามิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ในการพัฒนาความสามารถทางพหุปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยโดยรวมสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.20 อยู่ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซึ่งการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สะท้อนผลต่อการศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรี สมคำ (2558, น. 59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาพรวมและรายพฤติกรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และสอดคล้องกับพัชรารมณ พุทธิกุล (2558, น. 137) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้หลักฐาน และการอิงสถานที่เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กอนุบาล เครื่องมือที่ใช้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แบบประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และแบบประเมินความพึงพอใจของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.2 พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นผลานสู่ความพอเพียงประกอบด้วยขั้นมีเหตุผล ขั้นพอประมาณ ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน และขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้เปิด ซึ่งขั้นตอนในการจัดกิจกรรมนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติและทดลองด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความร่วมมือรับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านการสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ดังสังเกตได้จากคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อนการทดลอง และหลังการทดลองที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.02$) สัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 5.19$) สัปดาห์ที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.6$) สัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.85$) สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 9$) สัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 10$) สัปดาห์ที่ 7 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 12$) และสัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 12$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพดล โชติกพานิชย์ (2559, น. 191) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ที่ใช้พบปัญหาพบว่า การจัดกิจกรรมการใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นที่ใช้พบปัญหาจะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นเกิดความอยากรู้อยากเห็น สนุกสนานต่อการเรียน เปิดโอกาสให้ แสดงความคิดเห็น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจะสร้างความรู้จากพื้นฐานความรู้เดิมที่ นักเรียนมี ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและเน้นการเชื่อมโยงถ่ายโอนความรู้ไปใช้ ในสถานการณ์ใหม่ ๆ สูงขึ้น และสอดคล้องกับ ญัฐพร สาทิสกุล (2557) ที่กล่าวถึง การปลูกฝังความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กวัยอนุบาล สามารถสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปใน ชีวิตประจำวันได้ตลอดเวลา เพื่อเป็นการฝึกให้มีความเข้าใจระบบของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทั้งโดยตรงและทางอ้อมตามความสามารถในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรแต่ละชนิด

และผลกระทบจากการทำลายทรัพยากร การฝึกนิสัยให้รักความสะอาด ไม่ทิ้ง ขยะเรี่ยราด การฝึกตนเองให้เป็นคนรักธรรมชาติ รักต้นไม้ และเมตตาต่อสัตว์ การให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทุกโอกาสที่สามารถทำได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นารวี อัมศิลป์ (2564) ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการสอน แบบโครงการ โรงเรียนโสมภาพพัฒนา พบว่า การจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงการ เป็นการเปิดโอกาส ให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ ได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องที่เด็กสนใจ เด็กดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาทักษะการคิด พื้นฐาน ครูกระตุ้นให้เด็กค้นคว้าหาคำตอบโดยการค้นคว้าหาข้อมูล ขณะเรียนรู้เด็กเกิดทักษะ การตั้งคำถามสามารถตั้งคำถามสิ่งที่อยากรู้ หรือสิ่งที่สงสัย ซึ่งได้มาซึ่งคำตอบ เกิดทักษะการสำรวจ สามารถบอกรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งของและเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ สามารถลงมือ กระทำกิจกรรม และเกิดทักษะการรวบรวมข้อมูลเด็กสามารถในการใช้วิธีการต่าง ๆ เก็บข้อมูลสิ่งที่ สงสัย หรือสิ่งที่ต้องการรู้ ได้ลงมือทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจระหว่างบุคคล เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยเด็กได้แสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของกับเพื่อนและแสดงความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม หลังการทดลองโดยใช้การจัดกิจกรรม การสอนแบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเด็กปฐมวัยนั้นด้านที่เด็กแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุดมี 2 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ซึ่งในด้านนี้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเด็กปฐมวัย นับตั้งแต่ การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและ 2) ด้านการ ทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งเป็น ด้านที่ทำให้เด็กจะเกิดกระบวนการคิดวางแผน เพื่อการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหา และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้านศิลปะอีกด้วย และในการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครูผู้สอนต้องตระหนักและเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคลของเด็กปฐมวัย ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ ยึดหยุ่นกิจกรรมได้ ตามความเหมาะสม

จากการวิจัย สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยให้อยู่ใน ระดับที่ดีมากขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังให้เด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจและ ตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ ยึดหยุ่นกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

5.3.1.2 การส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผู้จัดกิจกรรมควรทำความเข้าใจและศึกษาแบบประเมินส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.3.1.3 ควรสร้างความเข้าใจ และข้อตกลงกับเด็กก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเด็ก ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านสมาธิของเด็กปฐมวัย เป็นต้น

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มอายุอื่น ๆ หรือเด็กพิเศษ

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: *คุรุสภาลาดพร้าว*
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *การจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่*. กรุงเทพฯ: *กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม*.
- กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์. (2552). *การศึกษาการดำเนินชีวิตโดยไขหลักการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัด* กรุงเทพฯ: *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- กรุงเทพมหานครกรมการพัฒนาชุมชน. (2548). *แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนสำหรับ* *เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: *สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน*.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2549). *คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน* *เพื่อยกระดับครัวเรือน*. กรุงเทพฯ: *สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน*.
- กรมราชทัณฑ์. (2550). *ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน* *พ.ศ. 2550*. นนทบุรี: *ส่วนส่งเสริมการศึกษา สำนักพัฒนาพฤตินิสัย*.
- กฤษฎี สุปิน. (2554). *ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/kritsadeesp/2-neuxha-bth-reiyn/neuxha-thi6>.
- กัลยา จินดารัตน์ พรหม. (2554). *ผลของการสอนโดยอ้อมตามแนวคิดของคาร์ล โรเจอร์ ที่มีต่อ* *ความมีเหตุผลบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กอนุบาล*. กรุงเทพฯ: *จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น. (2563). *โครงการปลูกผักสวนครัวตามแนวปรัชญา* *เศรษฐกิจพอเพียง*. ยะลา: *โรงเรียนพระยานครวินคลองหินวิทยา*.
- กิตติ วิชาวงศ์. (2554). *พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งสะเดา* *ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต *สาขาการบริหารงานท้องถิ่น*. ชลบุรี: *มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2558). *บทเรียนจากเกาหลีใต้การเปลี่ยนผ่านประเทศที่มีรายได้สูง*. *หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ*.
- เกษม วัฒนชัย. (2550). *ยูเอ็นนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเผยแพร่ 114 ประเทศทั่วโลก*. *สืบค้นจาก* <http://www.manager.co.th/Home/View News.aspx>
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2553). *ชุดกิจกรรมการจัดการประสบการณ์ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย* *สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: *แม็ค*.
- ชนิษฐา จินาภักดิ์. (2542). *วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. บุรีรัมย์: *มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- คณะกรรมการพัฒนานาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ* *สังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพฯ: *สำนักงานคณะกรรมการ* *พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ*.

- โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน. (2554). *Do & Don't* รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปฐมวัย/โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน. กรุงเทพฯ: โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน.
- จรรย์ จันทลักษณ์. (2546). *การเกษตรยั่งยืน: หลักการ แนวทาง และตัวอย่างระบบฟาร์ม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตรลัดดา พันธุ์เครือ. (2560). *รูปแบบการเรียนการสอนแบบเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก http://e-network.amnat-peo.go.th/2017/09/blog-post_79.html?m=0.
- ปรานอม เอ่งเส้ง และหิรัญ ประสารการ. (2560). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกลาง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอบัวลาย จังหวัดกระบี่*. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ดุขุณี นราศวัต. (2561). *การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ*. สืบค้นจาก <http://person.ddc.moph.go.th/hrd/images/DATA/15.15082560.pdf>
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). *ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน: จากบริบทของสังคมไทยสู่สังคมโลก*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัชวาลย์ ลิ้มรัชตะกุล. (2554). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับอนุบาลของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร สาทิสกุล. (2557). *ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาล*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวรรณ สุนทรวิโรจน์. (2556). *การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขต ตำบลสามบัณฑิต: กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาการศึกษาคุุณบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. (2556). *รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ทัศนีย์ การเร็ว. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเกษตรที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา เขมมณี. (2546). *กิจกรรมปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: เสริมสินพีรเพชรซีเอ็ม.

- ทศนา แคมมณี. (2558). *ถอดรหัสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ โชคสุชาติ. (2550). *แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของชาวนาในการเกษตรแบบยั่งยืน*. (ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นารวี อิมศิลป์. (2564). *การพัฒนาจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงการ โรงเรียนโสมภาพพัฒนา*. (ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- นิตยา บรรณประสิทธิ์. (2538). *พัฒนากรทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเพาะปลูก*. (ปริญญานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพดล โชติกพานิชย์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ที่ใช้หุปัญญา*. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา) ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- บุญฤทธิ์ บุญยมณีนรัตน์. (2554). *ผลของการจัดการเรียนการสอนเรื่องน้ำโดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้น้ำตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กวัยอนุบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวดี พันผาสุข. (2562). *การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปริยานุช พิบูลสรารุธ. (2553). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ*. นนทบุรี: ธนภัทร พรินต์ติ้ง.
- ปิยนุช พลสมบัติ. (2558). *ความสามารถทางพหุปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย*. (หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. (2549). *การออกแบบการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรสวรรค์ ดิษยบุตร. (2553). *ความหมายของสิ่งแวดล้อมในวิทยาศาสตร์ สำหรับเยาวชนชีวิตกับสิ่งแวดล้อม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- พัชราภรณ์ พุทธิกุล. (2558). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้หลักฐานและการอิงสถานที่เพื่อเสริมพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กอนุบาล*. (ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัฒนชีตา สิริภัทรศรีเสมอ. (2555). ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อการรับรู้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- พิกุล เกิดปลั่ง. (2554). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- พิชา คำสนองศรี. (2552). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเด็กในชุมชนแออัด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรสวรรค์ ดิษยบุตร. (2549). ความหมายของสิ่งแวดล้อมในวิทยาศาสตร์ สำหรับเยาวชน ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม. นนทบุรี: โรงพิมพ์สหมิตรพรินติ้ง.
- พัฒนชีตา สิริภัทรศรีเสมอ. (2555). ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อการรับรู้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ณัฐวรรณ สุนทรวิจิตร. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต: กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ประชาชน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์. (2553). การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยเกริก.
- ปรัชญา พลพูนินันท์. (2560). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. สืบค้นจาก <https://www.loeitech.ac.th/webetc/economy/popeng.html>
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นจาก https://www.chaipat.or.th/site_content/item/8486-2560_8486.html
- เยาวนาตร อินทร์สำภา. (2552). ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตพิบูล บำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่งลาวัลย์ ละอาคา. (2561). การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยั่งยืน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรางคณา เพื่อนมอง. (2541). การจัดกิจกรรมเพาะปลูกแบบผสมผสานที่มีต่อพฤติกรรมและการรับรู้ สิ่งแวดล้อมเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ (2558). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพที่ยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา สุขศึกษาและพลศึกษาคณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. (2552). 35 ปี สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรวาท ทองบุ. (2553). *การวิจัยทางการศึกษา: Educational research*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์
- สุนทรีย์ สมคำ.(2558). *ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภัค แฝงเพชร. (2551). *ผลการจัดกิจกรรมเพาะปลูกประกอบการบินที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล (2553) *ทำดี ได้ดี: 28 ตัวอย่าง ร่วมเรียนรู้ประยุกต์ใช้ขยายผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง By ภูมิพลอดุลยเดช*. กรุงเทพฯ: บริษัท สารศิลป์ไทยทัศน์.
- สมเดช ทองอบ และ สหภาพ ชมชื่น. (2561). *เศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/sersthkicphxphe22/sersthkic-phx-pheiyng-1>
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2564). *แผนยุทธศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2559 – 2564*. กรุงเทพฯ: ส่วนนโยบายและแผน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
- สำนักงานประมง สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). *งบประมาณโดยสังเขป ประจำปี2565*. กรุงเทพฯ: บริษัท แพค เพรส จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำรวัย สุขชัย. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิรัตน์ดา ทองแกมแก้ว. (2547). *เด็กปฐมวัยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยทักษิณ
- อุเทน ปัญญา. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่.

- อุไรวรรณ คุ่มวงษ์. (2551). จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยบัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุดมพร อมรธรรม. (2549). *ปรัชญาการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- Borg, F., Winberg, T. M., & Vinterek, M. (2019). Preschool children's knowledge about the environmental impact of various modes of transport. *Early Child Development and Care*, 189(3), 376-391.
- Jo-Anne Ferreira, Lisa Ryan and Daniella Tilbury. (2006). Whole-school approaches to sustainability. *Australian Government Department of the Environment and Heritage*.
- Kahriman-Ozturk, D., Olgan, R., & Tuncer, G. (2012). A qualitative study on Turkish preschool children's environmental attitudes through ecocentrism and anthropocentrism. *International Journal of Science Education*, 34(4), 629-650.
- Musser, L. M., & Diamond, K. E. (1999). The children's attitudes toward the environment scale for preschool children. *The Journal of Environmental Education*, 30(2), 23-30.
- Shobeiri, S. M., Alihosseini, S. H., Meiboudi, H., & Saradipour, A. (2015). Preschool Educators' Qualifications for Environmental Education of Children in Iran. *Journal of Educational and Management studies*, 5(1), 22-26.
- UNESCO. (2018). *UNESCO and Sustainable Development Goals*.
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/unesco-globalgeoparks>.
- Wilson, R. A. (1996). Environmental education programs for preschool children. *The Journal of Environmental Education*, 27(4), 28-33.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นางพัชรภรณ์ พุทธิกุล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
2. นางสาวกนกวรรณ กุมพันธ์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัย
3. นางสาวรติกร แสงห้าว	อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
4. นายอนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผลการศึกษา
5. นางสุนันทา ยอดรัก	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

หนังสือขอแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ อว๑๖๑๙.๐๒/ว๕๓๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ข.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๕๐๐๑

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางพัชราภรณ์ พุทธิกุล

ด้วยนางสาวหฤทัย น้อมระวี นิสิตระดับปริญญาโท รหัส ๖๒๔๒๑๐๑๑๐๑๑๓ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

คณบดีคณะครูศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

ที่ ขว๐๖๑๙.๐๒๒/๙๓๑๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ข.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๙๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขยเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวกนกวรรณ กุ่มคั่น

ด้วยนางสาวทฤทัย น้อมระวี นิสิตระดับปริญญาโท รหัส ๖๒๘๒๑๐๑๑๐๑๑๓ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เรื่อง ตรวจสอบความถูกต้องคำานเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านทฤษฎีและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

คณบดีคณะครูศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ที่ ศศ.ว๐๔๓๑/๒๕๖๔

วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์อนุสรณ์ จันทร์ประทีป

ด้วยนางสาวหฤทัย น้อมระวี นิสิตระดับปริญญาโท รหัส ๖๒๕๒๑๐๑๑๐๑๑๓ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมนอชมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ขว ๐๖๑๙.๐๒/ว๕๓๑๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๕๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
เรียน นางสุนันทา ยอศรี

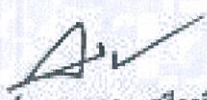
ด้วยนางสาวทฤทัย น้อมระวี นิสิตระดับปริญญาโท รหัส ๖๒๔๒๑๐๑๑๐๑๑๓ สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คู่มือการใช้ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย เรื่องการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีความเที่ยงตรง มีประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ให้ท่านพิจารณາตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญแผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรูปแบบ การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เกณฑ์กำหนดคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคือ

- +1 หมายถึง แนใจว่าสิ่งที่ประเมินมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ประเมินมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
- 1 หมายถึง แนใจว่าสิ่งที่ประเมินไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

**การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้เชี่ยวชาญ**

ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยพิจารณา ดังนี้

ตารางที่ ค.1 ดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ΣR	IOC	แปลความ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. วัตถุประสงค์ ของแผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับ แบบประเมิน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2. แผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ มีระยะเวลาในการใช้ ที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
3. แผนการจัด ประสบการณ์มีความ สอดคล้องเหมาะสมกับ วัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
4. แผนการจัด ประสบการณ์มีกิจกรรม ที่ทำให้นักเรียน ความสนุกสนาน อยากร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
รวม							IOC = 1.00	สอดคล้อง

**การตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม โดยผู้เชี่ยวชาญ**

ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยพิจารณา ดังนี้

ตารางที่ ค.2 ดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ΣR	IOC	แปลความ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
คู่มือแบบสังเกต 1. คำอธิบายในการใช้ แบบสังเกตพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีความชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2. การกำหนดระยะเวลาใน การทำแบบสังเกต พฤติกรรมการดูแลรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
แบบสังเกตพฤติกรรมการ ทำงาน 1. ลักษณะของแบบสังเกต พฤติกรรมการดูแลรักษา ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมมีความ เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2. เนื้อหามีความชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
3. สามารถใช้สังเกต พฤติกรรมได้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
4. สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
รวม							IOC = 1.00	สอดคล้อง

**การตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**

ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน สรุปผลการพิจารณา ดังนี้

ตารางที่ ค.3 การตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม ΣR	IOC	แปลความ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. กิจกรรมเกษตรกรรมน้อยมีความเหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2. รูปแบบที่ใช้ประกอบกับกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยเข้าใจง่ายชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
3. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกับกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยมีความเหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
4. ประเภทของกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
5. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
รวม							IOC =1.00	สอดคล้อง

ภาคผนวก ง

แผนการจัดกิจกรรม และคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อย
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
และคู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 1 (วันจันทร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อนุรักษ์โรงเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ขั้นเตรียมการ

1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “ห้องเรียนแสนสะอาด” แล้วทำท่าทางประกอบเนื้อเพลงโดยครูกอยแนะนำทีละขั้นตอนแล้วให้เด็กปฏิบัติตาม (ภาคผนวก)
2. เมื่อเด็ก ๆ ร้องเพลงเสร็จแล้ว คุณครูใช้คำถามกระตุ้น
 - จากเพลงที่เด็ก ๆ ร้องไปเมื่อซักครู่นี้ เด็ก ๆ มีวิธีการทำความสะอาดในห้องเรียนและบริเวณนอกห้องเรียนอย่างไรบ้าง

ตัวอย่างคำตอบของเด็ก

- ไม่ทิ้งขยะในห้องเรียน
- ช่วยกันกวาดห้องค่ะ
- ไม่ขีดเขียนพื้นครับ
- ไม่เปิดน้ำแรง ๆ ให้หกเลอะห้องครับ
- ทิ้งขยะให้ลงถังครับ ไม่ทิ้งที่พื้น
- ช่วยกับเก็บขยะที่สนามเด็กเล่นค่ะ

ขั้นตอนกิจกรรม

1. เมื่อเด็กและครูร่วมกันสนทนาเสร็จแล้ว ครูนำภาพถ่ายอย่างความแตกต่างของ 2 โรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมาให้เด็กๆ ดู ซึ่งภาพโรงเรียนที่ 1 สภาพแวดล้อมร่มรื่น สะอาด น่าอยู่ ห้องเรียนสะอาด น่าเรียนรู้ และภาพโรงเรียนที่ 2 สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยขยะ ห้องเรียนรก ไม่เป็นระเบียบ ของเล่น ผุพัง ต้นไม้รกรก

โรงเรียนที่ 1

โรงเรียนที่ 2

2. คุณครูให้ตัวแทนออกมาบรรยายความรู้สึก เมื่อเห็นภาพโรงเรียนทั้ง 2 ภาพ
3. คุณครูแจกแบบบันทึกข้อมูลให้เด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็ก ๆ ได้บันทึกสิ่งที่พบเห็น ทั้งสภาพแวดล้อมที่ดี และสิ่งที่เป็นปัญหา
4. จากนั้นคุณครูชักชวนเด็ก ๆ ให้สำรวจภายในห้องเรียน ได้แก่ มุมหนังสือ มุมของเล่น มุมวิทยาศาสตร์ อ่างแปรงฟัน และห้องน้ำ ว่าพบเห็นมุมที่ต้องทำความสะอาดหรือไม่ จากนั้น ครูให้เด็ก ๆ บันทึกข้อมูลที่พบเห็นลงในแบบบันทึกข้อมูล
5. เมื่อสำรวจมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนแล้ว ครูนำเด็กไปสำรวจรอบ ๆ บริเวณนอกห้องเรียน ได้แก่ สวนเศรษฐกิจพอเพียง โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องสมุด ร้านค้าสหกรณ์ เป็นต้น โดยครูและเด็กร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการไปสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบอาคารเรียน เช่น ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่เดินไปในที่ที่ครูไม่บอกครูก่อน เมื่อออกจากห้องเรียนต้องปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้ง เป็นต้น
6. หลังจากสำรวจเสร็จ กลับเข้าห้องเรียน ครูให้เด็กแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วให้เด็ก ๆ สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองพบเห็นในการสำรวจ จากนั้นนำแบบบันทึกของแต่ละคนติดลงในกระดาษแผ่นใหญ่ แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มนำเสนอผลการสำรวจให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปสภาพแวดล้อมที่ดี และสิ่งที่เป็นปัญหาในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยให้เด็ก ๆ เสนอปัญหาที่พบเจอ แล้วร่วมกันเลือกหัวข้อเรื่องที่จะแก้ปัญหา และครูชี้แนะและกระตุ้นให้เด็กเห็นความสำคัญของปัญหาขยะในบริเวณโรงเรียน

ปัญหาที่พบเห็น

- ปัญหาต้นไม้รกรก
- ปัญหาตมในห้องเรียน
- ปัญหาขยะในโรงเรียน
- ปัญหาหน้าซังอ่างแปรงฟัน

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. ชาร์ตเพลง ห้องเรียนแสนสะอาด
2. ภาพโรงเรียน 2 ภาพ
3. แบบบันทึกข้อมูล
4. ห้องเรียน / บริเวณโรงเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 1 (วันจันทร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หนูรักโรงเรียน

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดใน ห้องเรียนและนอก ห้องเรียนได้				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความ สะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ อย่างครอบคลุม</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความ สะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ แต่ยังไม่ครอบคลุม</p> <p>1 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความ สะอาดในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ เพียงเล็กน้อย</p>
2. เด็กสามารถแสดงความคิด เห็นเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดใน ห้องเรียนและนอก ห้องเรียนได้				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาด ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่าง ครอบคลุม</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาด ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ แต่ยังไม่ครอบคลุม</p> <p>1 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาด ในห้องเรียนได้เพียงเล็กน้อย</p>
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการดูแล รักษารักษาความสะอาดใน ห้องเรียนและนอก ห้องเรียนได้				<p>3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษา รักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอก ห้องเรียนได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย</p> <p>2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบใน การทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษา รักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอก</p>

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
				<p>ห้องเรียนได้เพียงบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษา รักษาความสะอาดในห้องเรียนและนอก ห้องเรียนได้เพียงบางส่วนหรือไม่ได้เลย</p>

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

เพลง “ห้องเรียนแสนสะอาด”

ผู้แต่ง ทีมงาน Right Edutainment

พวกเรา ช่วยกันเก็บกวาด ห้องเรียน ก็เหมือนบ้านเรา
ห้องเรียน แสนสะอาด ทุกคน แจ่มใส และมีความสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสำรวจข้อมูลสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน

ชื่อ-สกุล.....

คำชี้แจง: ให้เด็ก ๆ วาดรูปสิ่งที่พบเห็น

ภายในห้องเรียน		ภายนอกห้องเรียน	
			
สิ่งแวดล้อมที่ดี	สิ่งที่เป็นปัญหา	สิ่งแวดล้อมที่ดี	สิ่งที่เป็นปัญหา

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 1 (วันอังคาร): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อนุรักษ์โรงเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผสานสู่ความพอเพียง (ชั้นมีเหตุผล)

1. เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการจัดการขยะได้อย่างเหมาะสม
2. เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการคัดแยกขยะได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ชั้นนำ

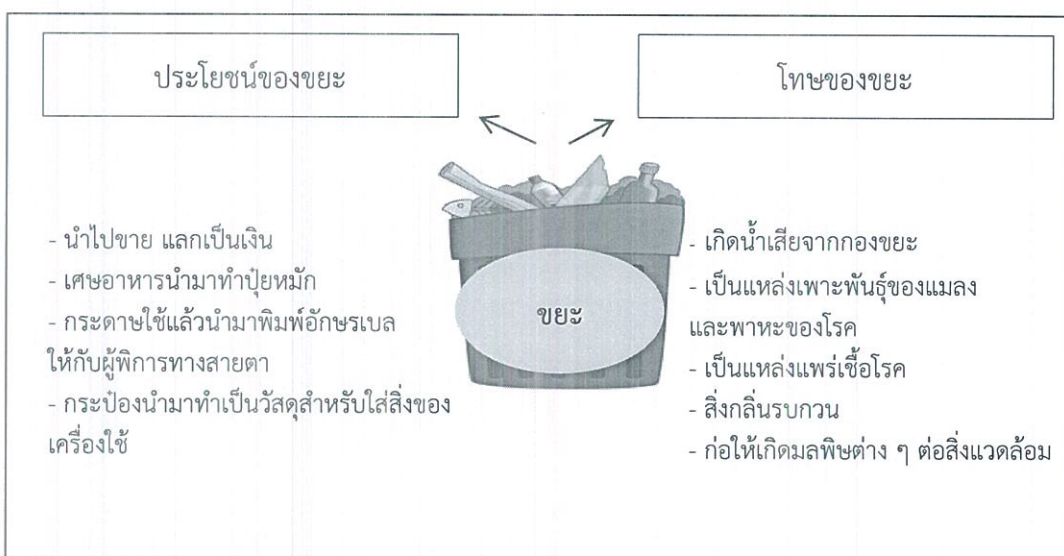
คุณครูเล่านิทาน “อันดากับพายุขยะ” ให้เด็ก ๆ ฟัง แล้วใช้คำถามกระตุ้น ดังนี้

- ใครเป็นผู้ทำให้มีพายุขยะ
- ทำไมเจ้าเต่า ถึงได้ไปหากุณหมอ
- ถ้าไม่ยอมให้ทะเล หรือ บริเวณโรงเรียนสกปรก เราจะทำอย่างไร
- แล้วเราจะมีวิธีการ ลดปริมาณขยะได้อย่างไร

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. หลังจากคุณครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องขยะแล้วนั้น คุณครูให้เด็กแบ่งกลุ่ม เพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องขยะ เช่น ประโยชน์และโทษของขยะ วิธีการลดปริมาณขยะ วิธีการคัดแยกขยะ เป็นต้น

2. เมื่อเด็ก ๆ แต่ละกลุ่ม ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของขยะ วิธีการลดปริมาณขยะ วิธีการคัดแยกขยะ เป็นต้น แล้วครูและเด็ก ช่วยกันทำแผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้สืบค้นมา

วิธีการคัดแยกขยะ

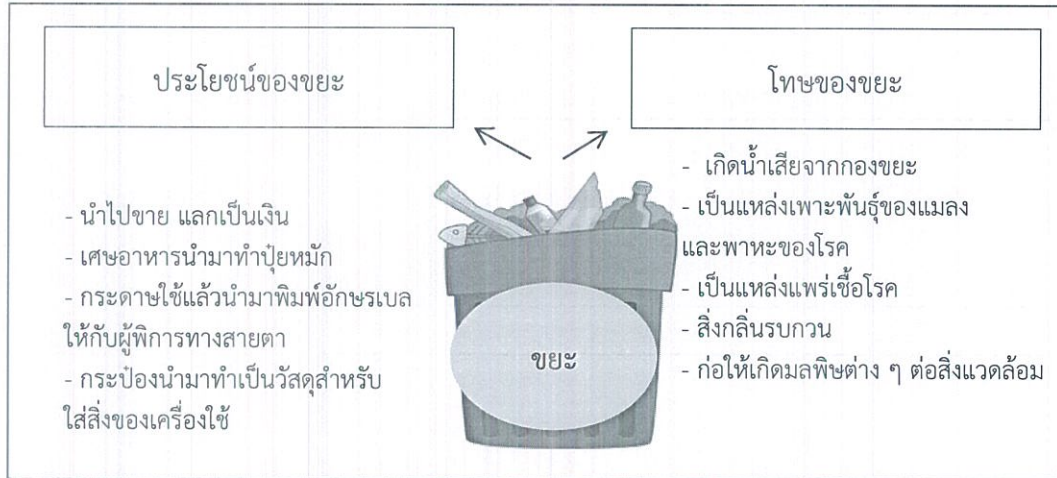
3. จากนั้น ครูนำเกมการคัดแยกขยะมาให้เด็ก ๆ เล่น โดยที่คุณครู อธิบายขยะแต่ละชนิดให้เด็ก ๆ ฟังพร้อมภาพประกอบ แล้วนำกล่องคุณตาวิเศษ ที่แบ่งสีตามถังขยะ ดังนี้ สีเขียว หมายถึง ขยะเปียก สีเหลือง หมายถึง ขยะรีไซเคิล สีน้ำเงิน หมายถึง ขยะทั่วไป สีแดง หมายถึง ขยะอันตราย เป็นต้น

4. คุณครูให้เด็ก ๆ ตั้งแถว เพื่อจับภาพขยะที่ครูเตรียมไว้ให้ จากนั้น นำภาพขยะที่ตนได้ไปทิ้งลงในกล่องคุณตาวิเศษให้ถูกสี

5. หลังจากเล่นเกมการคัดแยกขยะเสร็จแล้ว คุณครูและเด็กร่วมกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ประโยชน์ และโทษของขยะ

วิธีการคัดแยกขยะ

สื่อ อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

1. นิทาน อันทากับพายุขยะ
2. กระดาษชาร์ต
3. ภาพขยะแต่ละประเภท
4. กล้องจุลทรรศน์พิเศษ
5. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 1 (วันอังคาร): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อนุรักษ์โรงเรียน

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการจัดการขยะได้อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการจัดการขยะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการจัดการขยะได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการจัดการขยะได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการคัดแยกขยะได้อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการคัดแยกขยะได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการคัดแยกขยะได้เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการคัดแยกขยะได้เพียงบางส่วนหรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 1 (วันพุธ): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อนุรักษ์โรงเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผลานสู่ความพอเพียง (ชั้นพอประมาณ)

1. เด็กสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างคุ้มค่า
2. เด็กสามารถบอกแนวทางการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าได้
3. เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครুর่วมกันร้องเพลง “อย่าทิ้งขยะ” แล้วทำท่าทางประกอบเนื้อเพลงโดยครูกอຍแนะนำที่ละขั้นตอนแล้วให้เด็กปฏิบัติตาม (ภาคผนวก)
2. จากนั้นคุณครูทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำเมื่อวาน โดยใช้คำถามกระตุ้น
 - เด็ก ๆ จำได้หรือไม่ว่า ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีอะไรบ้าง

ตัวอย่างคำตอบของเด็ก

- ขยะเปียก คือ พวกเศษอาหาร พืชผัก เปลือกผลไม้ครับ
- ขยะอันตราย คือ สารเคมี ยาฆ่าแมลง ซากถ่านไฟฉาย หลอดไฟ และขยะ

ติดเข็อะ

- ขยะรีไซเคิล คือ ของหรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เมื่อเด็กร่วมกันตอบคำถามเสร็จ ครูนำขวดน้ำที่มีหลายขนาด มาให้เด็ก ๆ ดูพร้อมสาธิตเรื่องหลัก 3R (Reduce , Reuse, Recycle) ให้เด็ก ๆ ฟัง โดยใช้คำถามกระตุ้น
 - Reduce คือ การลดปริมาณขยะ ที่โรงเรียนของเรามีขวดน้ำจำนวนมากเราจะทำอย่างไรเพื่อลดจำนวนขวดน้ำ

ตัวอย่างคำตอบของเด็ก

- ไม่ซื้อขวดน้ำเพิ่มครับ
- ใช้ขวดน้ำขวดเดิมคะ
- Reuse คือ การนำมาใช้ซ้ำ เด็ก ๆ จะนำขวดน้ำมาใช้ซ้ำได้อย่างไรบ้าง

ตัวอย่างคำตอบของเด็ก

- นำขวดเดิม มากรอกน้ำอีกคะ
- นำขวดน้ำ มาใส่น้ำยาล้างจานครับ ผมเห็นแม่ทำ

2. จากนั้นคุณครูอธิบายเกี่ยวกับขยะรีไซเคิลให้เด็ก ๆ ฟัง จากนั้นนำวิดีโอการรีไซเคิลสิ่งของมาให้เด็ก ๆ ดู เพื่อกระตุ้นการเข้าร่วมกิจกรรม
3. คุณครู นำขวดน้ำที่เตรียมไว้มาให้เด็ก ๆ ดู พร้อมถามคำถาม
 - เด็ก ๆ จะนำขวดน้ำเหล่านี้ ไปประดิษฐ์เป็นอะไรได้บ้าง
4. คุณครูนำสิ่งของที่ประดิษฐ์เสร็จแล้ว มาให้เด็ก ๆ ดู ได้แก่

กระถางต้นไม้จากขวดน้ำ

ที่ใส่อุปกรณ์การเรียน

5. จากนั้น ให้เด็ก ๆ เลือกประดิษฐ์สิ่งของ ตามความสนใจ โดยครูคอยชี้แนะ
6. หลังจากประดิษฐ์สิ่งของเสร็จแล้ว คุณครูและเด็กร่วมกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้

เรียบริ้อย

ขั้นสรุป

เมื่อเด็ก ๆ ประดิษฐ์สิ่งของจากขยะรีไซเคิลเสร็จแล้ว ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างคุ้มค่า

- ลดปริมาณขยะ

- ประหยัดเงิน

- ลดภาวะโลกร้อน

สรุปขั้นตอนการประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุได้

1. นำขวดพลาสติกมาล้างทำความสะอาด
2. ตัดขวดพลาสติก ใช้ตรงกันขวด
3. ใช้สีน้ำระบายให้ทั่วกันขวดที่ตัดไว้
4. นำก้นขวดที่ระบายสีแล้ว ไปตากแดดให้แห้ง จากนั้นนำมาตกแต่ง

พร้อมใช้งาน

สื่อ อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

1. ชาร์ทเพลง อย่างทิ้งขยะ
2. วิดีโอรีไซเคิลสิ่งของ
3. ขวดน้ำพลาสติก
4. สีน้ำ
5. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 1 (วันพุธ): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หนูรักษ์โรงเรียน

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่าง คุ้มค่า				3 หมายถึง เด็กสามารถใช้ วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างประหยัด คุ้มค่า 2 หมายถึง เด็กสามารถใช้ วัสดุอุปกรณ์ได้เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถใช้ วัสดุอุปกรณ์ได้เพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้เลย
2. เด็กสามารถบอกแนวทางการใช้สิ่งของ อย่างคุ้มค่าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถ บอกแนวทางการใช้สิ่งของอย่าง คุ้มค่าได้อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถ บอกแนวทางการใช้สิ่งของอย่าง คุ้มค่าได้เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถ บอกแนวทางการใช้สิ่งของอย่าง คุ้มค่าได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้ เลย
3. เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุได้				3 หมายถึง เด็กประดิษฐ์ สิ่งของจากเศษวัสดุได้เสร็จ สมบูรณ์ 2 หมายถึง เด็กประดิษฐ์ สิ่งของจากเศษวัสดุได้เสร็จแต่ยัง ไม่สมบูรณ์ 1 หมายถึง เด็กไม่สามารถ ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุได้ เสร็จสมบูรณ์

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 1 (วันพฤหัสบดี): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อนุรักษ์โรงเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผานสู่ความพอเพียง (ชั้นมีภูมิคุ้มกัน)

1. เด็กสามารถเลือกแนวทางในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสม
2. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

คุณครูนำเด็ก ๆ ท่องคำคล้องจอง “เด็กเอ๋ย เด็กดี”

เด็กเอ๋ย เด็กดี ทำดีแม้ไม่มีใครเห็น

พบเจอสิ่งที่เป็น ปัญหาเด่นช่วยจัดการ

หนูน้อยคอยเก็บดู สิ่งที่ดูรกหูตา

แม้ว่าที่ทำมา ไม่มีสายตาใครมองดู

หนูน้อยยังคงทำ และจดจำทำดีต่อไป

เมื่อท่องคำคล้องจองเสร็จ คุณครูใช้คำถามกระตุ้น

- จากคำคล้องจอง ถ้าเด็ก ๆ เห็นขยะที่เด็ก ๆ ไม่ได้ทิ้ง เด็ก ๆ จะช่วยเก็บไหม

เพราะอะไร

- ถ้าหากเราไม่ช่วยกันเก็บขยะ จะเป็นอย่างไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

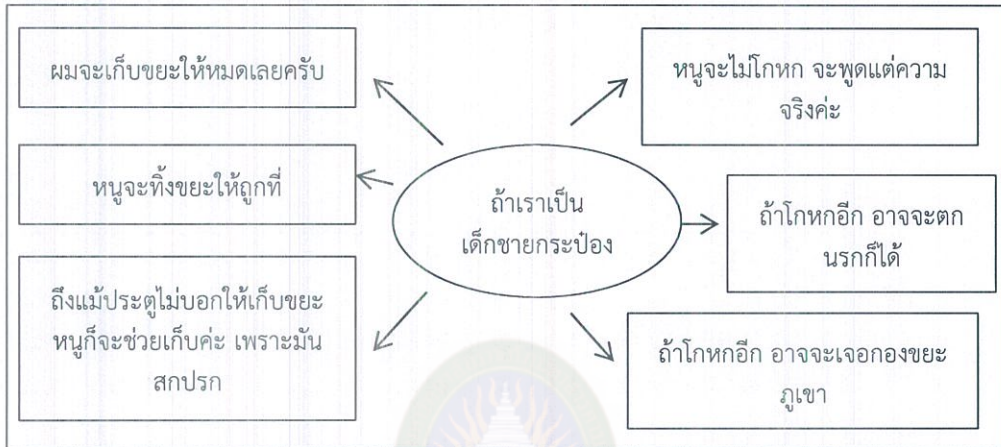
1. คุณครูขออาสาสมัครเพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง เด็กชายกระป๋อง

กระป๋องพบเข็มทิศที่นางฟ้าทำตกไว้ที่ริมตลิ่งแห่งหนึ่ง จากนั้นกระป๋องจึงออกเดินทางโดยใช้เข็มทิศจนถึง
ด้านทิศสอบด้านแรก ด้านนี้มีชื่อว่า “เด็กดีมีวินัย” ประดุสิตชมพุดถามกระป๋องว่า “เจ้าเป็นเด็กดีมีระเบียบ
วินัย หรือไม่ ถ้าเป็น ลองเล่าให้ข้าฟังหน่อยสิ อย่าโกหกนะ หากเจ้าโกหก ข้าจะส่งเจ้าไปอยู่ในกองขยะ”
กระป๋องเล่าอย่างภาคภูมิใจว่า “ผมทิ้งขยะลงในถัง และช่วยเก็บขยะที่อยู่บนถนนด้วย” “ประดุสิตชมพุด
เปิดออก แต่กระป๋องกลับพบเจอแต่ขยะมากมาย ทั้งเหม็นเน่า ” กระป๋องจึงตะโกนถามไปว่า “ทำไมถึง
ให้ผมมาอยู่ตรงนี้ครับ” ประดุสิตชมพุดตอบกลับว่า “ก็เจ้าโกหกข้า ข้าถึงให้เจ้ามาเก็บขยะที่นี่ไงละ ฮ่า ฮ่า ฮ่า”
กระป๋องร้องไห้เสียใจ ถึงแม้จะไม่ใช้ขยะที่ตนทิ้ง แต่ก็พยายามเก็บขยะจนหมด เมื่อกระป๋องเก็บขยะ
หมดแล้ว แล้วประดุสิตชมพุดก็เปิดออก กระป๋องดีใจ เดินทางต่อจนถึงด้านทิศสอบต่อมามีชื่อว่า “เรารัก
ธรรมชาติ” ประดุสิตชมพุดจึงถามว่า “เจ้าช่วยดูแลรักษาธรรมชาติอย่างไรบ้าง” กระป๋องไม่กล้าโกหกอีก
จึงตอบความจริงว่า “ผมไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง แล้วผมยังช่วยปลูกต้นไม้อีกด้วยครับ” กระป๋อง
ตอบ “ข้าจะให้ดอกไม้วิเศษแก่เจ้าเป็นรางวัลที่เจ้าช่วยดูแลรักษาธรรมชาติ ขอให้เจ้าเป็นคนดีตลอดไปนะ”
แล้วประดุสิตชมพุดก็เปิดออก กระป๋องเดินทางต่อไป ในที่สุดเขาก็มาถึงดินแดนมหัศจรรย์ ดินแดนที่สวยงาม
เต็มไปด้วยลูกกวาดหลากสี ของเล่นนานาชนิด ทันใดนั้นร่างของนางฟ้าแสนสวยก็ปรากฏขึ้น “หนูเป็นเด็ก
ดีมากจะกระป๋อง หนูไหมจะว่าทำไมหนูถึงมายังดินแดนมหัศจรรย์นี้ได้ ก็เพราะหนูพูดความจริง เป็นเด็กดี
ของพ่อแม่ไงละ และนี่ก็คือรางวัลของการทำความดี” นางฟ้าแสนสวยพูด “ผมสัญญาครับว่าต่อไปผมจะ
ทำแต่ความดี” กระป๋องตอบและยิ้มอย่างมีความสุข

2. เมื่อเด็ก ๆ แสดงบทบาทสมมติจบ ครูและเด็กร่วมกันชื่นชมนักแสดง

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสะท้อนถึงการกระทำของตัวละคร ในเรื่องเด็กชายกระป๋อง ให้เด็ก ๆ แต่ละคน แสดงความคิดเห็น หากตนเองเป็นเด็กชายกระป๋อง จะทำอย่างไร และถ้าหากในด้านต่อไป กระป๋องโกหกอีก ประตู่จะเปิดไปที่ใด

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. นิทาน เด็กชายกระป๋อง
2. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษารรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 1 (วันพฤหัสบดี): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หนูรักโรงเรียน

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถเลือกแนวทางในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทางในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทางในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสมเพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทางในการดูแลความสะอาดได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้				3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมได้ แต่มีบางส่วนที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย 1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมได้เพียงบางส่วนหรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 1 (วันศุกร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อนุรักษ์โรงเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นพสาณสู่ความพอเพียง (ขั้นสะท้อนการเรียนรู้)

1. เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
2. เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

คุณครูและเด็กร่วมกันทบทวนสิ่งที่ได้ทำมาตั้งแต่ต้นสัปดาห์ โดยครูสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ

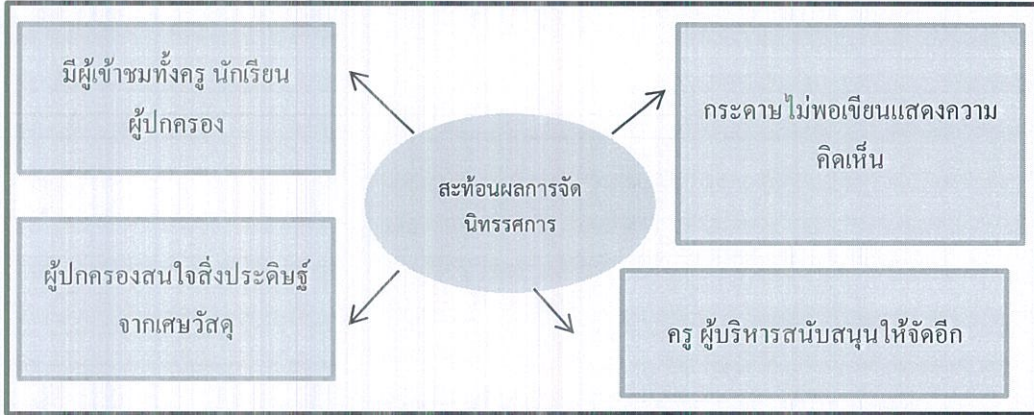
<p>วันจันทร์</p> <p>- สำรองโรงเรียน</p> <p>เลือกปัญหาที่พบเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาต้นไม้รัก - ปัญหาคนในห้องเรียน - ปัญหาขยะในโรงเรียน - ปัญหาน้ำข้างอ่างแปร่ง <p>พื้น</p>	<p>วันอังคาร</p> <p>- สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ โทษของขยะและวิธีการคัดแยกขยะ</p> 	<p>วันพุธ</p> <p>- ร่วมกันประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ</p> 	<p>วันพฤหัสบดี</p> <p>- เด็ก ๆ แสดงบทบาทสมมตินิทานเรื่องเด็กชายกระป๋อง</p>
---	--	---	--

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูและเด็กร่วมกันออกแบบนิทรรศการผลงานเพื่อนำเสนอผลงานต้อนรับผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่สนใจเข้าร่วมนิทรรศการ โดยการจัดเป็นมุมต่าง ๆ ได้แก่ มุมเลือกปัญหา มุมสืบค้นข้อมูล มุมแสดงสิ่งประดิษฐ์
3. ครูให้เด็กสนทนา พูดคุย และแสดงความชื่นชมในผลงานของตนเองและของผู้อื่น
4. ครูให้เด็กคัดเลือกตัวแทน หรือแบ่งหน้าที่ที่จะนำเสนอ นิทรรศการผลงาน
5. ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เข้าชมนิทรรศการ เขียนแสดงความคิดเห็นลงในกระดาษโน้ต

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสะท้อนปัญหา ประโยชน์ และแนวทางการแก้ไขในประเด็นหัวข้อเรื่อง ขยะทองคำ

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. กระดาษชาร์ต
2. ผลงานเด็ก
3. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 1 (วันศุกร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หนูรักโรงเรียน

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้				3 หมายถึง เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้ด้วยตนเอง 2 หมายถึง เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้เมื่อถูกกระตุ้น 1 หมายถึง เมื่อถูกกระตุ้นแล้ว เด็กไม่ร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่น

บันทึกผลหลังการจัดประสบการณ์

ผลการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

อุปสรรค/ปัญหา

.....

.....

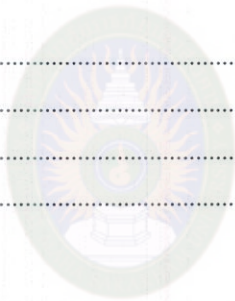
.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (นางสาวหฤทัย น้อมระวี)

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY ตำแหน่ง ครู

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 2 (วันจันทร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นเตรียมการ

1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบ้านได้
2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบ้านได้
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบ้าน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง “บ้านหลังหนึ่ง” แล้วทำท่าทางประกอบเนื้อเพลงโดยครูคอยแนะนำทีละขั้นตอนแล้วให้เด็กปฏิบัติตาม

ตัวฉันมีบ้านหลังหนึ่ง เป็นที่พักที่พึงทุกเวลา

ฉันช่วยพ่อแม่ ปลุกผัก เลี้ยงปลา

กวาดบ้าน ถูบ้าน ดูงามตา ช่วยกันรักษาให้น่าอยู่เอ๋ย

2. เมื่อเด็ก ๆ ร้องเพลงเสร็จแล้ว คุณครูใช้คำถามกระตุ้น

- จากคำคล้องจองที่เด็ก ๆ ท่องไปเมื่อซักครู่นั้น เด็ก ๆ มีวิธีการทำความสะอาดบ้านให้น่าอยู่อย่างไรบ้าง

ตัวอย่างคำตอบของเด็ก

- ช่วยกันเก็บขยะภายในบ้านค่ะ
- ช่วยกันกวาดบ้านค่ะ
- จัด ตกแต่งต้นไม้ครับ
- ช่วยแม่ล้างจานค่ะ
- ปิด กวาดหยากไย่ครับ

ขั้นตอนกิจกรรม

1. เมื่อเด็กและครูร่วมกันสนทนาเสร็จแล้ว ครูนำภาพตัวอย่างความแตกต่างของบ้าน 2 หลังมาให้เด็กๆ ดู ซึ่งภาพบ้านหลังที่ 1 สภาพแวดล้อมร่มรื่น สะอาด น่าอยู่ ต้นไม้สวยงาม และภาพบ้านหลังที่ 2 สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยขยะ ขวดน้ำ น้ำขัง และต้นไม้รก

บ้านหลังที่ 1

บ้านหลังที่ 2

2. คุณครูให้ตัวแทนออกมาบรรยายความรู้สึก เมื่อเห็นภาพบ้านทั้ง 2 หลัง
3. คุณครูแจกแบบบันทึกข้อมูลให้เด็กแต่ละคน เพื่อวาดภาพบ้านของตนเอง แล้วให้เด็กบรรยายเกี่ยวกับภาพที่ตนวาด
4. ครูให้เด็กแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วให้เด็ก ๆ สนทนาเกี่ยวกับปัญหาในบ้านของตนเอง จากนั้นนำแบบบันทึกของแต่ละคนติดลงในกระดาษแผ่นใหญ่ แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มนำเสนอผลการสำรวจให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปสภาพแวดล้อมที่ดี และสิ่งที่เป็นปัญหาในบริเวณบ้าน โดยให้เด็ก ๆ เสนอปัญหาที่พบเจอ แล้วร่วมกันเลือกหัวข้อเรื่องที่จะแก้ปัญหา โดยครูชี้แนะเข้าสู่ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกวาดและถูบ้านให้สะอาด

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. ชาร์ทคำคล้องจอง “บ้านหลังหนึ่ง”
2. ภาพบ้าน 2 หลัง
3. สมุดบันทึก
4. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษารักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 2 (วันจันทร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดบ้านได้				3 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่ สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดบ้านได้อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่ สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดบ้านได้ แต่ยังไม่ครอบคลุม 1 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่ สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดบ้านได้เพียงเล็กน้อย
2. เด็กสามารถแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดบ้านได้				3 หมายถึง เด็กสามารถแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษา ความสะอาดบ้านได้อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษา ความสะอาดบ้านได้แต่ยังไม่ครอบคลุม 1 หมายถึง เด็กสามารถแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลรักษา ความสะอาดบ้านได้เพียงเล็กน้อย
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการดูแล รักษา รักษาความสะอาด บ้านได้				3 หมายถึง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษา ความสะอาดบ้านได้อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษา ความสะอาดบ้านได้แต่มีบางส่วนที่ไม่เป็น ระเบียบเรียบร้อย 1 หมายถึง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษา ความสะอาดบ้านได้เพียงบางส่วนหรือ ไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 2 (วันอังคาร): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ชั้นผสานสู่ความพอเพียง (ชั้นมีเหตุผล)

1. เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการดูแลความสะอาดบ้านได้
2. เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดบ้านได้
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

คุณครูเปิดนิทานเรื่อง“น้องไข่เจียว ตอนรักความสะอาด” ให้เด็ก ๆ ตู แล้วใช้คำถาม

กระตุ้น

- ทำไมน้องไข่เจียวต้องทำความสะอาดบ้าน และห้องนอนเสมอ
- เพราะทำให้บ้านสะอาด น่าอยู่
- จะได้ไม่มีฝุ่น ไม่เป็นภูมิแพ้
- ถ้าหากเด็ก ๆ ไม่ทำความสะอาดบ้าน จะเกิดอะไรขึ้น
- จะมีพวก หนู แมลงสาป สัตว์ต่าง ๆ มาอยู่
- เกิดโรคไข้เลือดออก มาจากยุง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. หลังจากคุณครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องนิทานแล้วนั้น ครูนำภาพตัดต่อ 4 ภาพ มาให้เด็ก ๆ ทาย โดยครูเปิดขึ้นส่วนภาพ ออกทีละชิ้น พร้อมใช้ปริศนาคำทาย ดังนี้
 - อะไรรออยู่ มีด้ามจับ ใช้กวาดพื้น (ไม้กวาด)
 - อะไรรออยู่ ใช้ทำความสะอาดพื้น ให้สะอาด (ไม้ถูพื้น)
 - อะไรรออยู่ เป็นชนไก่ ใช้ปัดฝุ่น (ไม้ชนไก่)
 - อะไรรออยู่ มีด้ามจับ มีปากไว้ตักขยะ (ที่ตักขยะ)
2. เมื่อเด็ก ๆ ตอบปริศนาคำทายเสร็จแล้ว ครูให้เด็ก ๆ แบ่งกลุ่ม 4 กลุ่มละ 5 คน เพื่อศึกษา ค้นคว้าข้อมูล เกี่ยวกับอุปกรณ์ในการทำความสะอาด และวิธีการใช้งาน เมื่อได้ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้อาสรูปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ

3. คุณครูนำอุปกรณ์ทำความสะอาด ได้แก่ ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว ไม้ถูพื้น แปรงขัดห้องน้ำ และเศษผ้า มาให้เด็ก ๆ ดู พร้อมทั้งสาธิตการใช้งาน จากนั้น ให้เด็ก ๆ แต่ละคนเลือกอุปกรณ์ทำความสะอาดที่ตนสนใจ แล้วให้เด็ก ๆ ช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและเด็ก ร่วมกันสรุปประโยชน์ของการดูแลความสะอาดบ้านได้ ดังนี้
 - ทำให้บ้านสะอาด น่าอยู่
 - ไม่มีสัตว์ หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค
 - ไม่มีอาการแพ้ฝุ่น หรือโรคภูมิแพ้
 - บ้านสะอาด มีอากาศปลอดโปร่ง
2. เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดบ้านได้ ดังนี้
 - บ้านสกปรก ไม่น่าอยู่
 - มีสัตว์ หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค
 - มีอาการแพ้ฝุ่น หรือเป็นโรคภูมิแพ้
 - อากาศไม่บริสุทธิ์ อับชื้น
 - เกิดโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ
 - เป็นไข้ เป็นหวัดง่าย

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. นิทานเรื่อง “น้องไขเจียว ตอนรักความสะอาด”
2. อุปกรณ์การทำความสะอาด
3. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 2 (วันอังคาร): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการดูแลความสะอาดบ้านได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการดูแลความสะอาดบ้านได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการดูแลความสะอาดบ้านได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ของการดูแลความสะอาดบ้านได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดบ้านได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดบ้านได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดบ้านได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษของการไม่ดูแลความสะอาดบ้านได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม				3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมได้ แต่มีบางส่วนที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย 1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมได้เพียงบางส่วนหรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 2 (วันพุธ): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ชั้นผลานสู่ความพอเพียง (ชั้นพอประมาณ)

1. เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของเหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ให้คุ้มค่าได้
2. เด็กสามารถปิด กวาด เช็ด ถู โดยใช้วัสดุเหลือใช้ได้
3. เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง“บ้านของฉัน ” แล้วทำท่าทางประกอบเนื้อเพลงโดยครูคอยแนะนำที่ละขั้นตอนแล้วให้เด็กปฏิบัติตาม (ภาคผนวก)

คำคล้องจอง บ้านของฉัน

บ้านฉันนั้นแสนน่าอยู่	เพราะเราช่วยกันปิดกวาด
ดอกไม้ที่อยู่รอบบ้าน	ปลูกไว้หลากสีหลายพันธุ์
มองแล้วดูสะอาด	ทำความสะอาดทุกวัน
ออกดอกงดงามตามกัน	ทำให้บ้านฉันน่าอยู่เอ๋ย

2. จากนั้นคุณครูทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำเมื่อวาน โดยใช้คำถามกระตุ้น

- เด็ก ๆ จำได้หรือไม่อุปกรณ์การทำความสะอาด มีอะไรบ้าง แล้วใช้งาน

อย่างไร

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

- ไม้กวาด เอาไว้กวาดเศษขยะ ฝุ่นที่พื้น
- ไม้ถูพื้น เอาไว้ถูพื้น
- แปรงขัดห้องน้ำ เอาไว้ขัดพื้นห้องน้ำ ขัดส้วม
- เศษผ้า เอาไว้เช็ดตามชั้น ตู้ หรือขอบหน้าต่าง
- ที่ตักขยะ เอาไว้ตักขยะที่เรากวาดไว้

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูทบทวนเรื่องการทำความสะอาดเมื่อวานอีกครั้ง เนื่องจากครูแกล้งทำไม้ถูพื้นอันเก่าหัก จากนั้นครูใช้คำถามกระตุ้น

- เด็ก ๆ จำได้หรือไม่ว่า เมื่อวานขณะที่เราทำความสะอาด มีไม้ถูพื้นหักและผ้าที่ใช้ถูก็เริ่มขาด ถ้าเราไม่มีไม้ถูพื้น เด็ก ๆ จะทำอย่างไรเพื่อให้เกิดการประหยัด

- ซื้อไม้ถูพื้นใหม่ครับ
- นำเศษผ้าที่ไม่ใช่แล้ว มาประดิษฐ์ไม้ถูพื้นอันใหม่ค่ะ
- นำเศษผ้ามาถูพื้นค่ะ

4. เมื่อเด็ก ๆ ตอบคำถามครูแล้ว ครูชี้แนะและกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากประดิษฐ์ไม้ถูพื้นจากเศษผ้า จากนั้นนำอุปกรณ์การประดิษฐ์ไม้ถูพื้นจากเศษผ้า มาแนะนำให้เด็กดูได้แก่ เศษผ้า ไม้ฝืดที่ตอกติดกับไม้แกนแล้ว ตะปู ขนาด 1 นิ้ว และลวด

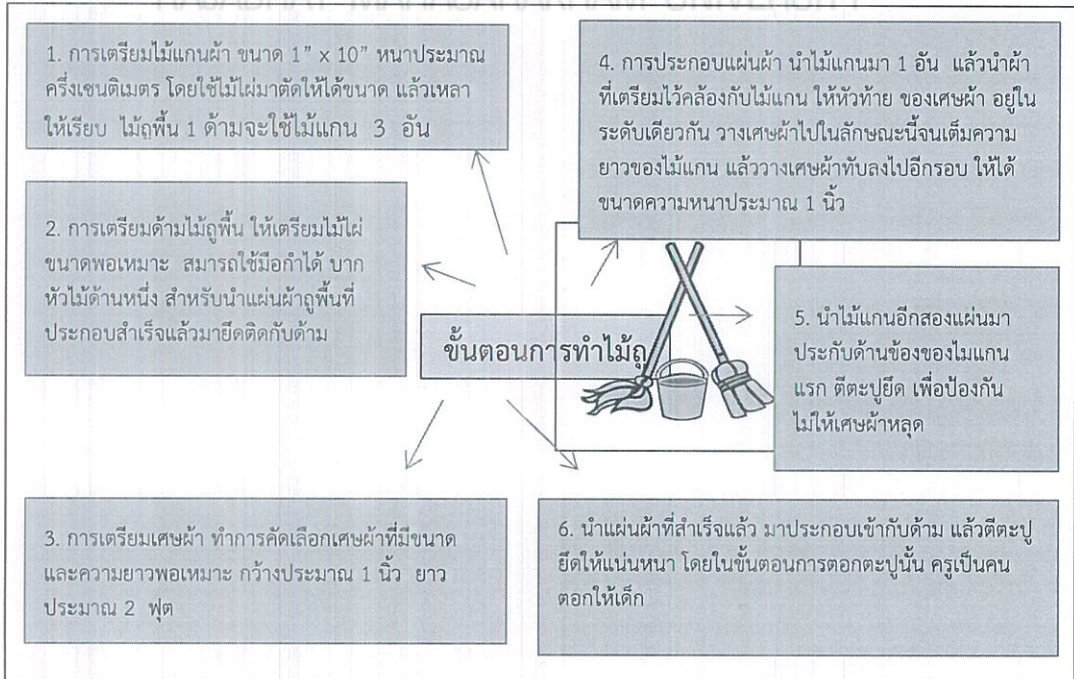
5. คุณครูสาธิตขั้นตอนประดิษฐ์ไม้ถูพื้นจากเศษผ้า

- การเตรียมไม้แกนผ้า ขนาด 1" x 10" หนาประมาณครึ่งเซนติเมตร โดยใช้ไม้ฝืดมาตัดให้ได้ขนาด แล้วเหลาให้เรียบ ไม้ถูพื้น 1 ด้ามจะใช้ไม้แกน 3 อัน
- การเตรียมด้ามไม้ถูพื้น ให้เตรียมไม้ฝืดขนาดพอเหมาะ สามารถใช้มือกำได้ บากหัวไม้ด้านหนึ่ง สำหรับนำแผ่นผ้าฝืดที่ประกอบสำเร็จแล้วมายึดติดกับด้าม
- การเตรียมเศษผ้า ทำการคัดเลือกเศษผ้าที่มีขนาด และความยาวพอเหมาะ กว้างประมาณ 1 นิ้ว ยาวประมาณ 2 ฟุต
- การประกอบแผ่นผ้า นำไม้แกนมา 1 อัน แล้วนำผ้าที่เตรียมไว้คล้องกับไม้แกน ให้หัวท้าย ของเศษผ้า อยู่ในระดับเดียวกัน วางเศษผ้าไปในลักษณะนี้จนเต็มความยาวของไม้แกน แล้ววางเศษผ้าทับลงไปอีกรอบ ให้ได้ขนาดความหนาประมาณ 1 นิ้ว
- นำไม้แกนอีกสองแผ่นมาประกบด้านข้างของไม้แกนแรก ตีตะปูยึด เพื่อป้องกันไม่ให้เศษผ้าหลุด
- นำแผ่นผ้าที่สำเร็จแล้ว มาประกอบเข้ากับด้าม แล้วตีตะปูยึดให้แน่นหนา โดยในขั้นตอนการตอกตะปูนั้น ครูเป็นคนตอกให้เด็ก

6. ครูแบ่งกลุ่มเด็ก เป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ช่วยกันประดิษฐ์ไม้ถูพื้นจากเศษผ้า

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันเก็บวัสดุอุปกรณ์ และทำความสะอาดห้องเรียน จากนั้นสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนการประดิษฐ์ไม้ถูพื้นจากเศษผ้าและสนทนาเกี่ยวกับการนำเศษวัสดุอื่น ๆ มาประดิษฐ์เป็นของใช้ต่าง ๆ

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. เศษผ้า
2. ไม้ไผ่
3. ตะปู ขนาด 1 นิ้ว
4. ลวด
5. ค้อน
6. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 2 (วันพุธ): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของ เหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ ให้คุ้มค่าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของ เหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ให้คุ้มค่าได้อย่าง ประหยัด คุ้มค่า 2 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของ เหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ให้คุ้มค่าได้เพียง บางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของ เหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ให้คุ้มค่าได้เพียง เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กสามารถปิด กวาด เช็ด ถู โดยใช้วัสดุเหลือใช้ได้				3 หมายถึง เด็กสามารถปิด กวาด เช็ด ถู โดยใช้วัสดุเหลือใช้ได้อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถปิด กวาด เช็ด ถู โดยใช้วัสดุเหลือใช้ได้เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถปิด กวาด เช็ด ถู โดยใช้วัสดุเหลือใช้ได้เพียงเล็กน้อยหรือ ไม่ได้เลย
3. เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษ วัสดุได้				3 หมายถึง เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษ วัสดุได้เสร็จสมบูรณ์ 2 หมายถึง เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษ วัสดุได้เสร็จแต่ยังไม่สมบูรณ์ 1 หมายถึง เด็กไม่สามารถประดิษฐ์ สิ่งของจากเศษวัสดุได้เสร็จสมบูรณ์

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 2 (วันพฤหัสบดี): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผสมสานสู่ความพอเพียง (ชั้นมีภูมิคุ้มกัน)

1. เด็กสามารถเลือกแนวทางในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสม
2. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูนำภาพตัดต่อ 4 ภาพ มาให้เด็ก ๆ ทาย โดยครูเปิดชิ้นส่วนภาพ ออกทีละชิ้น พร้อมใช้ปริศนาคำทาย ดังนี้

- อะไรเอ่ย มีด้ามจับ ใช้กวาดพื้น (ไม้กวาด)
- อะไรเอ่ย ใช้ทำความสะอาดพื้น ให้สะอาด (ไม้ถูพื้น)
- อะไรเอ่ย เป็นขนไก่ ใช้ปิดฝุ่น (ไม้ขนไก่)
- อะไรเอ่ย มีด้ามจับ มีปากไว้ตักขยะ (ที่ตักขยะ)

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. คุณครูนำห้องจำลอง 2 ห้อง มาให้เด็ก ๆ ดู โดยที่ห้อง 2 ห้องนั้นรกมาก เต็มไปด้วยขยะ กระดาษ โดยคุณครูมีอุปกรณ์ทำความสะอาดจิวให้เด็ก ๆ จากนั้นคุณครู ใช้สถานการณ์กระตุ้น

บ้านของคุณครูหลังใหญ่ มีห้องต่าง ๆ มากมาย ทั้งห้องนั่งเล่น ห้องครัว ห้องนอน ห้องทำงาน ห้องน้ำ แต่มีเพียง 2 ห้อง ที่รกมาก ๆ เด็ก ๆ ช่วยคุณครูทำความสะอาดบ้านได้ไหมคะ ?

เด็ก ๆ : ได้ครับ/ได้ค่ะ

คุณครู : เด็ก ๆ จะช่วยคุณครูทำความสะอาดได้อย่างไร

เด็ก ๆ : หนูจะเก็บขยะขึ้นใหญ่ ๆ ออกก่อนค่ะ

คุณครู : ถ้าอย่างนั้น หนูมาเก็บขยะออกให้คุณครูหน่อยสิจ๊ะ

เด็กหญิงมาช่วยครูเก็บขยะขึ้นใหญ่ออก

คุณครู : เมื่อเก็บขยะขึ้นใหญ่ออกแล้ว มันยังเหลือเศษฝุ่น เศษผมขึ้นเล็ก ๆ เด็ก ๆ จะทำอย่างไร

เด็ก ๆ : ผมจะใช้ไม้กวาดจิวของคุณครู กวาดให้หมดเลยครับ จากนั้นเด็กชายก็กวาดพื้น

ห้องจนสะอาด

คุณครู : เมื่อกวาดสะอาดแล้ว เราต้องทำอะไรต่อค่ะ

เด็ก ๆ : หนูจะช่วยคุณครูถูห้อง ให้สะอาดเลยคะ

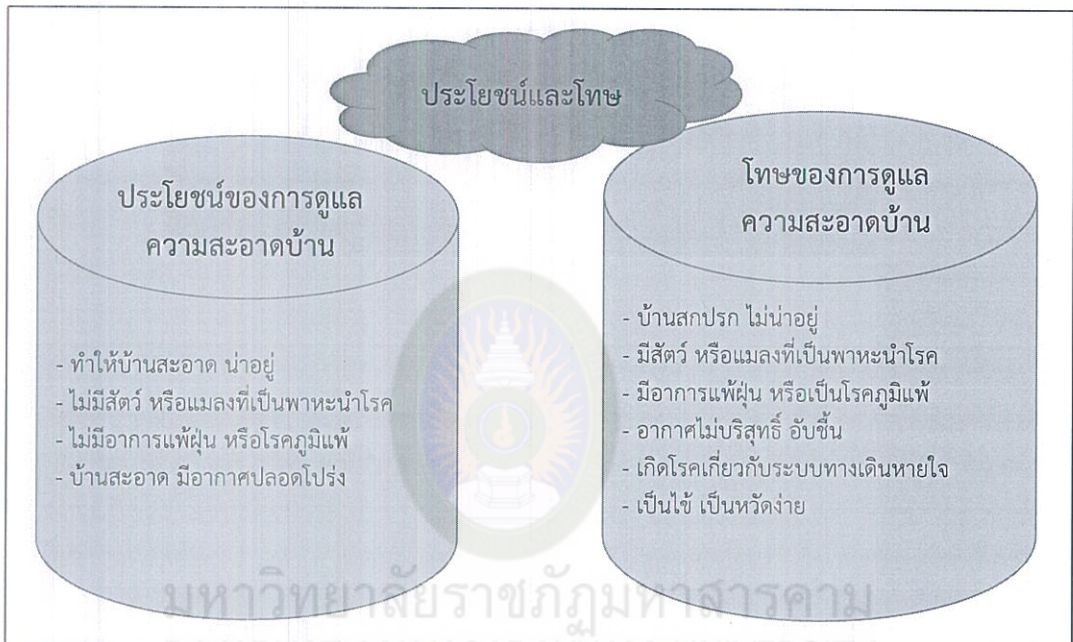
2. เมื่อเด็ก ๆ เล่นบทบาทสมมติจบ คุณครูให้เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มทำความสะอาดห้องเรียน ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ทำความกวาดห้องเรียน กลุ่มที่ 2 ทำความสะอาดห้องน้ำ กลุ่มที่ 3 ทำความสะอาดอ่างล้างมือ และกลุ่มที่ 4 เก็บขยะบริเวณอาคารอนุบาล

3. คุณครูให้เด็ก ๆ เริ่มทำความสะอาดตาม โดยครูคอยสังเกตพฤติกรรม และคอยกระตุ้นเด็ก ๆ ในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

4. เมื่อเด็กและครู ร่วมกันทำความสะอาด เสร็จแล้ว เด็ก ๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ และทำความสะอาดร่างกายให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำความสะอาด และโทษของการไม่รักษาความสะอาด

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. ห้องจำลอง 2 ห้อง
2. อุปกรณ์ทำความสะอาดขนาดเล็ก
2. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 2 (วันพฤหัสบดี): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการดูแลความสะอาดได้ อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการดูแลความสะอาดได้อย่างเหมาะสม เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการดูแลความสะอาดได้เพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้เลย
2. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมได้				3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้ แต่มีบางส่วนที่ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย 1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้เพียงบางส่วน หรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 2 (วันศุกร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผสานสู่ความพอเพียง (ขั้นสะท้อนการเรียนรู้)

1. เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
2. เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

คุณครูและเด็กร่วมกันทบทวนสิ่งที่ได้ทำมาตั้งแต่ต้นสัปดาห์ โดยครูสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ

<p>วันจันทร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตำรวจสภาพสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกบ้าน - เลือกปัญหาเกี่ยวกับการทำความสะอาดบ้าน 	<p>วันอังคาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน 	<p>วันพุธ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ 	<p>วันพฤหัสบดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เด็ก ๆ ทำกิจกรรมจากสถานการณ์จำลอง
---	---	---	---

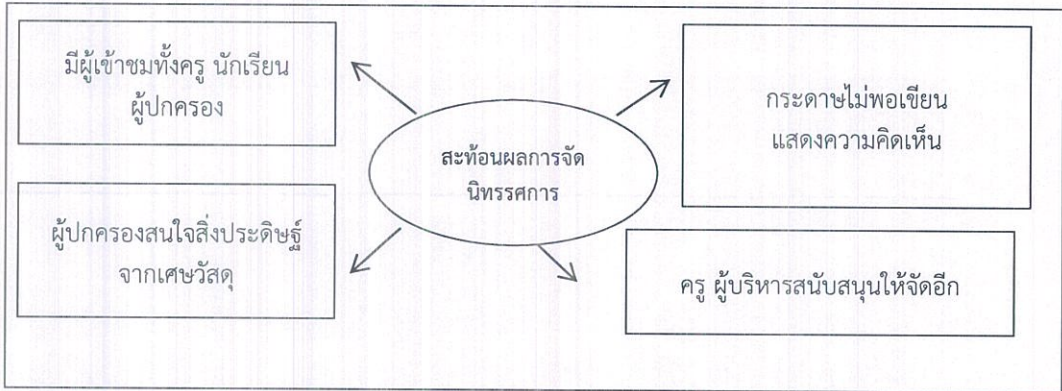
ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูและเด็กร่วมกันออกแบบนิทรรศการผลงานเพื่อนำเสนอผลงานต้อนรับผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่สนใจเข้าร่วมนิทรรศการ โดยการจัดเป็นมุมต่าง ๆ ได้แก่ มุมเลือกปัญหา มุมสืบค้นข้อมูล มุมแสดงสิ่งประดิษฐ์
3. ครูให้เด็กสนทนา พุดคุย และแสดงความชื่นชมในผลงานของตนเองและของผู้อื่น
4. ครูให้เด็กคัดเลือกตัวแทน หรือแบ่งหน้าที่ที่จะนำเสนอนิทรรศการผลงาน
5. ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เข้ามามีนิทรรศการ เขียนแสดงความคิดเห็นลงในกระดาษ

โน้ต

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสะท้อนปัญหา ประโยชน์ และแนวทางการแก้ไขในประเด็นหัวข้อ เรื่อง ปิด กวาด เช็ด ถู หนูทำได้

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. กระดาษชาร์ต
2. ผลงานเด็ก
3. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 2 (วันศุกร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อนุรักษ์บ้าน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถบอกแนว ทางการดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กร่วมจัดนิทรรศการ ผลงานร่วมกับครู และผู้อื่นได้				3 หมายถึง เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้ด้วยตนเอง 2 หมายถึง เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้เมื่อถูกกระตุ้น 1 หมายถึง เมื่อถูกกระตุ้นแล้ว เด็กไม่ร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่น

บันทึกผลหลังการจัดประสบการณ์

ผลการจัดประสบการณ์

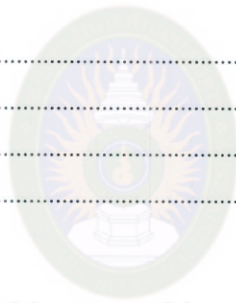
.....
.....
.....
.....

อุปสรรค/ปัญหา

.....
.....
.....
.....

แนวทางการแก้ไข

.....
.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (นางสาวหทัย น้อมระวี)

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY ตำแหน่ง ครู

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 3 (วันจันทร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นเตรียมการ

1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าได้
2. เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล และการประหยัดไฟฟ้าได้
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม: ขั้นเตรียมการ

ชั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง “ไฟฟ้า”

ไฟฟ้ามีประโยชน์ อีกทั้งโทษก็มากมาย
เด็ก ๆ จงจำไว้ อย่าเข้าใกล้อันตราย
ทีวีต้องดูห่าง และอีกอย่างคือปลั๊กไฟ
อย่าแหย่มือเข้าไป ไฟดูดได้อาจตายเอย

2. ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับคำคล้องจอง โดยถามคำถาม ดังนี้

- คำคล้องจองนี้ เกี่ยวกับอะไร
- เด็ก ๆ รู้จักไฟฟ้าหรือไม่ ไฟฟ้าคืออะไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูใช้คำถามในการกระตุ้นเด็ก

- เด็ก ๆ รู้จักเครื่องใช้ไฟฟ้าอะไรบ้าง

ตัวอย่างการตอบคำถาม

- โทรศัพทค์รับ
- โทรทัศน์ค์
- เครื่องซักผ้าค์รับ
- คอมพิวเตอร์ค์
- ตู้เย็นค์
- พัดลมค์รับ

2. เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นเสร็จแล้ว คุณครูแจกแบบบันทึกข้อมูลให้เด็กแต่ละคน เพื่อวาดภาพเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ตนพบเห็น แล้วให้เด็กบรรยายเกี่ยวกับภาพที่ตนวาด

3. ครูนำเด็กไปสำรวจห้องต่าง ๆ ได้แก่ ห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องโรงเรียนธนาคาร และร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน ว่ามีเครื่องใช้ไฟฟ้าอะไรบ้าง โดยครูและเด็กร่วมกันกำหนดข้อตกลง ในการไปสำรวจเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่เดินไปในที่ที่ครูไม่บอกครูก่อน เมื่อออกจากห้องเรียนต้องปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้ง เป็นต้น

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 3 (วันจันทร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถสำรวจ สืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่ สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าได้ อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่ สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าได้ แต่ยังไม่ครอบคลุม 1 หมายถึง เด็กสามารถอธิบายสิ่งที่ สำรวจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าได้ เพียงเล็กน้อย
2. เด็กสามารถแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล และการประหยัดไฟฟ้าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล และการ ประหยัดไฟฟ้าได้อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล และการ ประหยัดไฟฟ้าได้แต่ยังไม่ครอบคลุม 1 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการดูแล และการ ประหยัดไฟฟ้าได้เพียงเล็กน้อย
3. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรม				3 หมายถึง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมได้แต่มีบางส่วนที่ไม่เป็นระเบียบ เรียบร้อย 1 หมายถึง เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมได้เพียงบางส่วนหรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 3 (วันอังคาร): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้านำรู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผสานสู่ความพอเพียง (ชั้นมีเหตุผล)

1. เด็กสามารถบอกประโยชน์ของไฟฟ้าได้
2. เด็กสามารถบอกโทษของไฟฟ้าได้
3. เด็กสามารถบอกวิธีการประหยัดไฟฟ้าได้
4. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

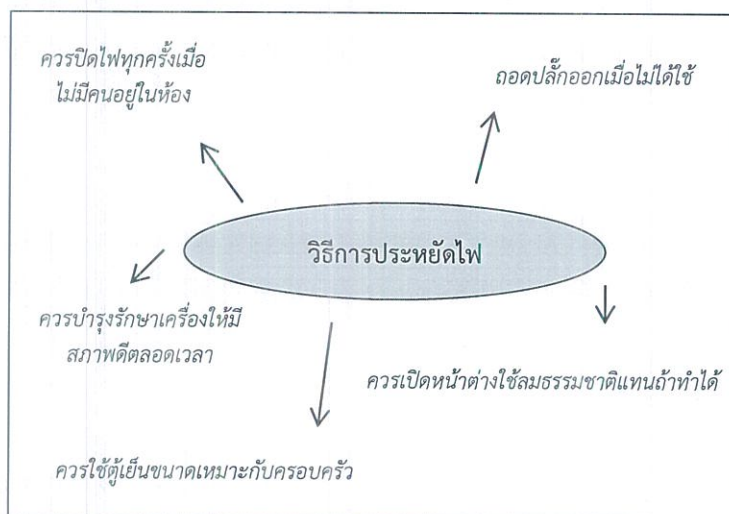
1. คุณครูเปิดนิทานเรื่อง“น้องไข่เจียว ตอนไม่สัมผัสเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อมือเปียก” ให้เด็ก ๆ ดู แล้วใช้คำถามกระตุ้น

- เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านน้องไข่เจียว มีอะไรบ้าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้เด็กทายปริศนาคำทายเครื่องใช้ไฟฟ้า ดังนี้
 - อะไรเอ๋ย มีรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยม มีเสียงและมีภาพเคลื่อนไหว (โทรทัศน์)
 - อะไรเอ๋ย เปิดปุ๊บ สว่างปั๊บ ปิดปุ๊บ มืดปั๊บ (หลอดไฟ สวิตช์ไฟ)
 - อะไรเอ๋ย เก็บความเย็นไว้ให้อาหารสดใหม่ น้ำเย็นชื่นใจดื่มได้จากตู้นี้ (ตู้เย็น)
 - อะไรเอ๋ย ไบพัดหมุนไว ช่วยไล่ความร้อน คำเย็นพักผ่อน นอนหลับสบาย (พัดลม)
2. หลังจากคุณครูและเด็กร่วมกันเล่นปริศนาคำทายเสร็จแล้วนั้น คุณครูให้เด็กไปสืบค้นข้อมูล เกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้า และวิธีการประหยัดไฟ โดยแบ่งกลุ่มเด็ก เป็น 4 กลุ่ม
3. เมื่อเด็ก ๆ แต่ละกลุ่ม ได้ข้อมูลแล้ว ครูและเด็ก ช่วยกันทำแผนภูมิรูปภาพเกี่ยวกับที่มาเกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้า และวิธีการประหยัดไฟ ดังนี้

4. จากนั้นครูนำสื่อ CAI การประหยัดไฟฟ้าและโทษของไฟฟ้า มาให้เด็ก ๆ ได้เล่น โดยจะเป็นคำถามให้เด็ก ๆ เลือกตอบ เช่น

ข้อที่ 1 เมื่อถึงเวลาพักเที่ยง ไม่มีนักเรียนอยู่ในห้อง ควรปฏิบัติตนตามภาพใด

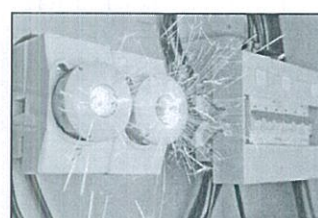

ข้อที่ 2 เมื่อนักเรียนเสียบปลั๊กทิ้งไว้นาน ๆ จะเกิดความเสียหายตามภาพใดบ้าง

ขั้นสรุป

หลังจากเล่นเกมจากสื่อ CAI การประหยัดไฟฟ้าและโทษของไฟฟ้าแล้ว เด็กและครู ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของการประหยัดไฟฟ้า

- ประหยัดค่าใช้จ่าย
- เครื่องใช้ไฟฟ้ามีอายุการใช้งานนานขึ้น
- อำนวยความสะดวก
- ลดภาวะโลกร้อน

และโทษของการไม่ประหยัดไฟฟ้า

- ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น
- เครื่องใช้ไฟฟ้าพังเร็ว
- เมื่อใช้เกินความจำเป็นทำให้เกิดไฟฟ้าลัดวงจร
- เกิดอุบัติเหตุจากการใช้ไฟฟ้า
- เกิดภาวะโลกร้อน

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. นิทานเรื่อง “น้องไข่เจียว ตอนไม่สัมผัสเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อมือเปียก”
2. ปริศนาคำทาย
3. สื่อ CAI การประหยัดไฟฟ้าและโทษของไฟฟ้า
4. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 3 (วันอังคาร): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถบอกประโยชน์ ของไฟฟ้าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ ของไฟฟ้าได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ ของไฟฟ้าได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกประโยชน์ ของไฟฟ้าได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กสามารถบอกโทษ ของไฟฟ้าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษ ของไฟฟ้าได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษ ของไฟฟ้าได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกโทษ ของไฟฟ้าได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
3. เด็กสามารถบอกวิธีการ ประหยัดไฟฟ้าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกวิธีการ ประหยัดไฟฟ้าได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกวิธีการ ประหยัดไฟฟ้าได้ถูกต้องบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกวิธีการ ประหยัดไฟฟ้าได้เล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
4. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรม				3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้ แต่มีบางส่วน ที่ไม่เป็นระเบียบ 1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้เพียงบางส่วน หรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 3 (วันพุธ): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้านำรู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผสานสู่ความพอเพียง (ชั้นพอประมาณ)

1. เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของเหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ให้คุ้มค่าได้
2. เด็กสามารถบอกแนวทางการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าได้
3. เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง“ป ปลา ” แล้วทำท่าทางประกอบเนื้อเพลง โดยครูคอยแนะนำที่ละขั้นตอนแล้วให้เด็กปฏิบัติตาม (ภาคผนวก)

คำคล้องจอง ป ปลา

ป ปลานั้นหายาก ต้องลำบากออกเรือไป
ขนส่งจากแดนไกล ใช้น้ำแข็งเปลืองน้ำมัน
แช่เย็นก็เสียไป หุงต้มไซร์แก๊สทั้งนั้น
พลังงานต้องหมดกัน โอ้ลูกหลานจำจงดี

2. จากนั้นคุณครูใช้คำถามกระตุ้น

- ถ้าหากในโลกของเรา ไม่มีไฟฟ้า เด็ก ๆ จะทำอย่างไร
- จุดเทียนในตอนกลางคืนครับ
- บ้านผมมีตะเกียงครับ
- ใช้ฟันในการก่อไฟทำอาหารครับ
- ทำกั้งหันลมให้เกิดลมเย็นครับ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เมื่อเด็กร่วมกันตอบคำถามเสร็จ ครูนำพัดลมเก่า มาให้เด็ก ๆ ดู พร้อมสาธิตเรื่องหลัก 3R (Reduce , Reuse, Recycle) ให้เด็ก ๆ ฟัง โดยใช้คำถามกระตุ้น

- Reduce คือ การลดปริมาณขยะ ถ้าหากที่บ้านเด็ก ๆ มีพัดลมเก่าที่ใช้ไม่ได้เด็ก ๆ จะทำอย่างไรกับใบพัดนั้น

- เอามาทำความสะอาดแล้วให้คุณแม่เอาไปซ่อมครับ
- Reuse คือ การนำมาใช้ซ้ำ เด็ก ๆ จะนำพัดลมเก่ามาใช้ซ้ำได้อย่างไรบ้าง
- ให้คุณพ่อเปลี่ยนใบพัดพัดลมก็ใช้ได้แล้วค่ะ
- เอาฝาครอบพัดลม มาตากปลาครับ
- หนูเคยเห็นเขาเอามาทำกระถางปลูกดอกไม้ค่ะ

2. จากนั้นคุณครูและเด็กร่วมกันตอบคำถามแล้ว ครูนำกั้งหันลมจากกระดาษ มาให้เด็ก ๆ ดู พร้อมสาธิตการทำ

ขั้นตอนการทำ กั้งหันลมจากกระดาษ

1. นำกระดาษขาวที่เตรียมไว้ มาตัดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เช่น ขนาด 10 ซม ให้เด็ก ๆ ระบายสีน้ำตามจินตนาการ

2. เมื่อเด็ก ๆ ระบายสีเสร็จแล้ว ครูใช้มีดหรือกรรไกรตัดตามแนวเส้นทแยงมุมเข้ามาจากมุมทั้ง 4 ด้าน จนถึงจุดที่ห่างจากจุดศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. จากทุกด้านซึ่งจะทำให้ได้ลักษณะเป็นสามเหลี่ยม 4 อัน โดยแต่ละอันมีฐานอยู่ที่ด้านแต่ละด้านของสี่เหลี่ยมจัตุรัสเดิม แล้วตรงจุดกึ่งกลางนี้ เจาะรูกลมที่เสียบกับไม้แล้วหลวมๆ

3. ใช้ลวดหมุดเจาะรูเสียบปลายกระดาษ แล้วเสียบลวดหมุดเจาะหลอดกาแฟแล้วพับลวดหมุด แล้วเอาเทปใสพันให้รอบปิดลวดหมุดเพื่อไม่ให้ทิ่มมือ โดยครูเป็นคนใช้ลวดเจาะให้เด็ก

5. หลังจากประดิษฐ์สิ่งของเสร็จแล้ว คุณครูและเด็กร่วมกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

เมื่อเด็ก ๆ ประดิษฐ์สิ่งกั้งหันลมจากกระดาษเสร็จแล้ว ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของการประหยัดไฟฟ้า

- ประหยัดค่าใช้จ่าย
- เครื่องใช้ไฟฟ้ามีอายุการใช้งานนานขึ้น
- อำนวยความสะดวก
- ลดภาวะโลกร้อน

และโทษของการไม่ประหยัดไฟฟ้า

- ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น
- เครื่องใช้ไฟฟ้าพังเร็ว
- เมื่อใช้เกินความจำเป็นทำให้เกิดไฟฟ้าลัดวงจร
- เกิดอุบัติเหตุจากการใช้ไฟฟ้า
- เกิดภาวะโลกร้อน

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. พัดลมเก่า	2. กระดาษ
3. สีน้ำ	4. หลอด
5. ลวดหมุด	6. เทปใส
7. ห้องเรียน	

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 3 (วันพุธ): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถนำวัสดุ สิ่งของ เหลือใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ ให้คุ้มค่าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ได้ อย่างประหยัด คุ้มค่า 2 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ได้ เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ได้ เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กสามารถบอกแนว ทางการใช้สิ่งของ อย่างคุ้มค่าได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทาง การใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าได้ อย่างครอบคลุม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทาง การใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าได้เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทาง การใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าได้เพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้เลย
3. เด็กประดิษฐ์สิ่งของ จากเศษวัสดุได้				3 หมายถึง เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษ วัสดุได้เสร็จสมบูรณ์ 2 หมายถึง เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษ วัสดุได้เสร็จแต่ยังไม่สมบูรณ์ 1 หมายถึง เด็กไม่สามารถประดิษฐ์ สิ่งของจากเศษวัสดุได้เสร็จสมบูรณ์

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 3 (วันพฤหัสบดี): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้านำรู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

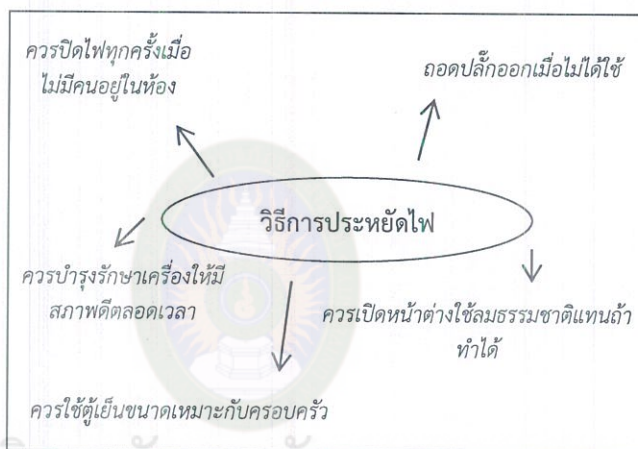
จุดประสงค์การเรียนรู้: ชั้นผานสู่ความพอเพียง (ชั้นมีภูมิคุ้มกัน)

1. เด็กสามารถเลือกแนวทางในการประหยัดไฟฟ้าได้อย่างเหมาะสม
2. เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

คุณครูและเด็กช่วยกันทบทวนวิธีการประหยัดไฟฟ้า

ขั้นดำเนินกิจกรรม

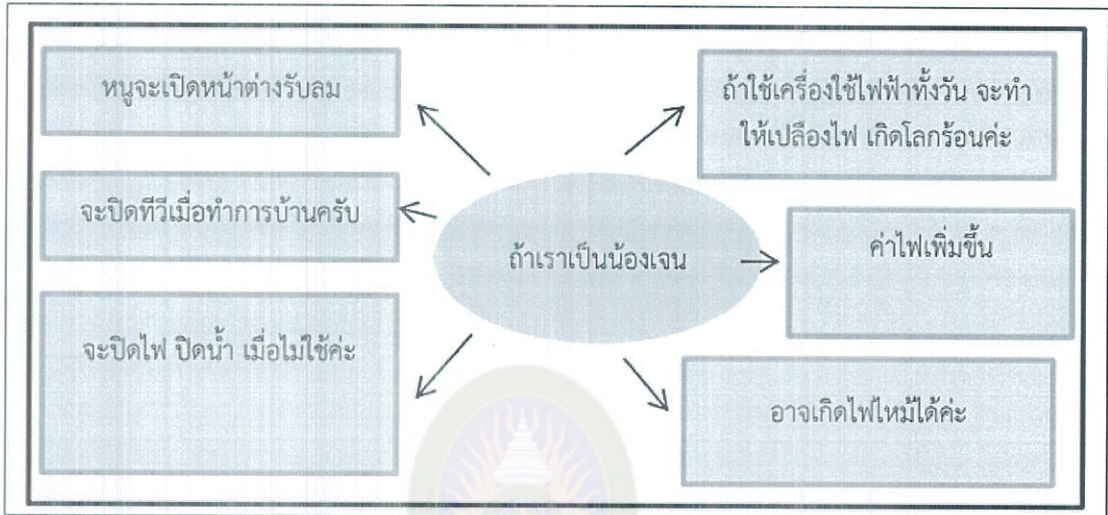
1. คุณครูขออาสาสมัครเพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง น้องเจน น้องนุ่นช่วยโลก

วันนี้เป็นวันหยุดปิดเทอมวันแรกของน้องเจน น้องเจนดีใจและชอบช่วงเวลาปิดเทอมเพราะจะได้หยุดพักผ่อนอยู่กับบ้าน น้องเจนชื่นชอบการเล่นและทำกิจกรรมในห้องนอน และมักจะเปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้ ไม่ว่าจะทำอะไรก็มักจะเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทิ้งไว้เสมอ ส่วนน้องนุ่นนั้น เป็นเด็กที่ใช้ไฟฟ้าได้คุ้มค่าเสมอ เพราะคุณแม่ของน้องนุ่นบอกน้องนุ่นว่า ไม่ได้ดูโทรทัศน์แล้ว ควรปิดไม่ควรเปิดทิ้งไว้ สิ้นเปลืองพลังงานอย่างมาก และการเปิดเครื่องปรับอากาศไว้ทั้งวันก็ควรจะเปลี่ยนเป็นเปิดหน้าต่างรับลมเย็นๆ จากธรรมชาติบ้าง ส่วนไฟในห้องเมื่อไม่ใช้ให้ปิดอย่าเปิดทิ้งไว้ ทั้งกลางวัน กลางคืน ตั้งแต่นั้นมาน้องนุ่นก็ปฏิบัติตามที่แม่แนะนำ วันหนึ่งน้องนุ่นมาเล่นที่บ้านน้องเจน น้องเจนก็เปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกอย่างเหมือนเคย แล้วทันใดนั้น ไฟที่บ้านน้องเจนดับ เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกอย่างไม่ทำงาน ในบ้านทั้งมืด และร้อน น้องเจนกลัวไปหมด แล้วตะโกนเรียกคุณแม่ คุณแม่จึงวิ่งมาน้องเจนและน้องนุ่น แล้วบอกน้องเจนว่า ที่ไฟดับ เกิดจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้ามากเกินความจำเป็น ใช้ไฟฟ้ามากเกินไปทำให้สิ้นเปลืองเป็นสาเหตุทำให้โลกร้อน น้องนุ่นจึงบอกน้องเจนว่า ที่หลังน้องเจนต้องใช้ไฟฟ้าให้พอดี ถ้าไม่ได้ดูโทรทัศน์แล้ว ควรปิด ถ้าไม่ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าชิ้นไหน ก็ปิดไว้ และควรถอดปลั๊กทุกครั้งด้วย และยังทำให้ค่าใช้จ่ายเรื่องค่าไฟฟ้าที่บ้านลดลง ทำให้ได้ช่วย ลดโลกร้อน ช่วยประหยัดพลังงาน และประหยัดเงินด้วย

2. เมื่อเด็ก ๆ แสดงบทบาทสมมติจบ ครูและเด็กร่วมกันชื่นชมนักแสดง

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสะท้อนถึงการกระทำของตัวละคร ในเรื่องน้องเจน น้องนุ่นช่วยโลก หากตนเองเป็นน้องเจนจะวิธีการประหยัด ไฟฟ้าอย่างไร และถ้าหากน้องเจนเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าต่อไป จะเกิดอะไรขึ้น

สื่อ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

1. นิทาน น้องเจน น้องนุ่นช่วยโลก
2. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 3 (วันพฤหัสบดี): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการประหยัดไฟฟ้าได้ อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการประหยัดไฟฟ้าได้อย่างเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการประหยัดไฟฟ้าได้อย่างเหมาะสม เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถเลือกแนวทาง ในการประหยัดไฟฟ้าได้เพียงเล็กน้อยหรือ ไม่ได้เลย
2. เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมได้				3 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย 2 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้ แต่มีบางส่วน ที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย 1 หมายถึง เด็กร่วมมือและรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมได้เพียงบางส่วน หรือไม่ได้เลย

แผนการการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สัปดาห์ที่ 3 (วันศุกร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้: ขั้นผลานสู่ความพอเพียง (ขั้นสะท้อนการเรียนรู้)

1. เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
2. เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ชั้นนำ

คุณครูและเด็กร่วมกันทบทวนสิ่งที่ได้ทำมาตั้งแต่ต้นสัปดาห์ โดยครูสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ

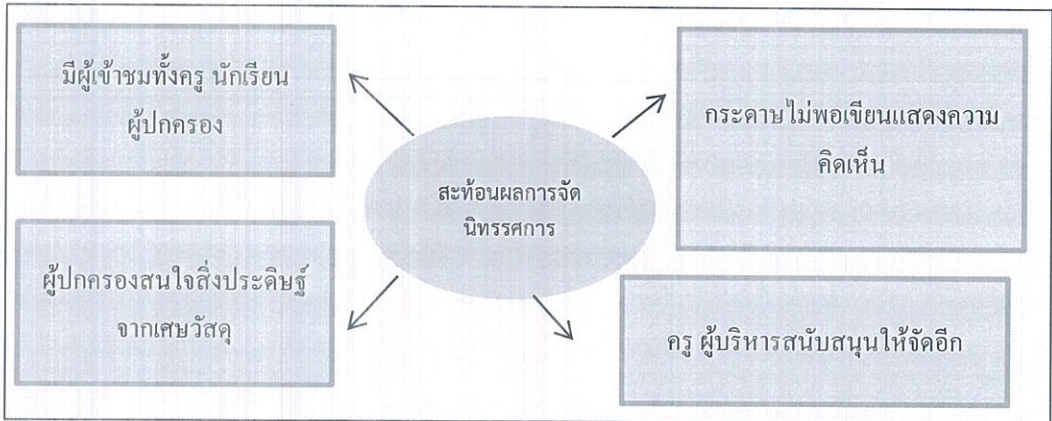
<p>วันจันทร์</p> <p>- สํารวจสภาพ เครื่องใช้ไฟฟ้าใน โรงเรียน</p> 	<p>วันอังคาร</p> <p>- สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ เครื่องใช้ไฟฟ้า</p> 	<p>วันพุธ</p> <p>- ร่วมกันประดิษฐ์ สิ่งของจากเศษวัสดุ</p> 	<p>วันพฤหัสบดี</p> <p>- เด็ก ๆ แสดงบทบาท สมมติ เรื่อง น้องเจน น้องนุ่นช่วยโลก</p>
--	--	---	---

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูและเด็กร่วมกันออกแบบนิทรรศการผลงานเพื่อนำเสนอผลงานต้อนรับผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่สนใจเข้าร่วมนิทรรศการ โดยการจัดเป็นมุมต่าง ๆ ได้แก่ มุมเลือกปัญหา มุมสืบค้นข้อมูล มุมแสดงสิ่งประดิษฐ์
3. ครูให้เด็กสนทนา พูดคุย และแสดงความชื่นชมในผลงานของตนเองและของผู้อื่น
4. ครูให้เด็กคัดเลือกตัวแทน หรือแบ่งหน้าที่ที่จะนำเสนอ นิทรรศการผลงาน
5. ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เข้าชมนิทรรศการ เขียนแสดงความคิดเห็นลงในกระดาษโน้ต

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสะท้อนปัญหา ประโยชน์ และแนวทางการแก้ไขในประเด็นหัวข้อ เรื่อง ไฟฟ้าความรู้

สื่อ อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

1. กระดาษชาร์ต
2. ผลงานเด็ก
3. ห้องเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 3 (วันศุกร์): หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ไฟฟ้าน่ารู้ ชั้นอนุบาลปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
1. เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้				3 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม 2 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เพียงบางส่วน 1 หมายถึง เด็กสามารถบอกแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
2. เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้				3 หมายถึง เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้ด้วยตนเอง 2 หมายถึง เด็กร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่นได้เมื่อถูกกระตุ้น 1 หมายถึง เมื่อถูกกระตุ้นแล้ว เด็กไม่ร่วมจัดนิทรรศการผลงานร่วมกับครูและผู้อื่น

บันทึกผลหลังการจัดประสบการณ์

ผลการจัดประสบการณ์

.....
.....
.....

อุปสรรค/ปัญหา

.....
.....
.....

แนวทางการแก้ไข

.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (นางสาวทฤทัย น้อมระวี)
ตำแหน่ง ครู

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเกษตรกรน้อยโดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรม ให้เด็ก ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการจัดเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอน การสำรวจทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่อยู่ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน เพื่อรับรู้ถึงสภาพสิ่งแวดล้อม อภิปราย สรุปสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเลือกประเด็นปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เด็กปฐมวัยสนใจศึกษาและแก้ปัญหา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการชี้แนะให้เด็ก รู้จักการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีมารยาทในการพูด การแสดงออกตามความเหมาะสมของ สถานการณ์

2. ขั้นผลานสู่ความพอเพียง เป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่สะท้อนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม ผ่านการปฏิบัติโดยให้เด็กเรียนรู้ตามหลัก 3 ห่วง ซึ่ง ประกอบด้วย การมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกัน โดยมีการดำเนินกิจกรรมตาม ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นมีเหตุผล เป็นขั้นตอนสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสังเกต สำรวจ การสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ หรือการสืบค้นอินเทอร์เน็ต การกระตุ้นให้เด็ก ฝึกฝนทักษะการสืบค้น การคิด การหาสาเหตุ เหตุปัจจัย โทษ หรือประโยชน์ โดยการลงมือปฏิบัติ และหาความรู้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและผู้อื่น กระตุ้นให้เด็กมีความรอบคอบในการตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม แล้วนำเสนอ ข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ได้แก่ แผนภูมิ แผนภาพ ผังความคิด รูปภาพ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

2.2 ขั้นพอประมาณ เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ปฏิบัติตามแนวทางการ แก้ปัญหาที่เด็กได้เลือกแนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำสู่การจัดกิจกรรม โดยเด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม เน้นให้เด็กเรียนรู้การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า และสามารถนำวัสดุ สิ่งของเครื่องใช้ ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้

2.3 ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติโดยการ วางแผน ค้นคว้า สำรวจ ทดลอง พิสูจน์แนวทางแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความพร้อมโดยไม่ประมาท ประเมินความเสี่ยง การป้องกันดูแลตนเองไม่ให้เกิดความเดือดร้อน หรือเกิดความเสียหายต่อ ส่วนรวม เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทดลอง พิสูจน์ ค้นคว้า โดยครู เป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ

3. ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นขั้นทบทวนกระบวนการทำกิจกรรมทั้งหมด ได้แก่ขั้น เตรียมการ ขั้นผลานสู่ความพอเพียง (ขั้นมีเหตุผล ขั้นพอประมาณ ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน) และขั้นสะท้อน

ผลการเรียนรู้ โดยการลำดับเหตุการณ์ การสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเด็กสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ นำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ ซึ่งมีครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลการจัดกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 5 ขั้นตอน ใน 1 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วันที่ 1	วันจันทร์	ขั้นเตรียมการ
วันที่ 2	วันอังคาร	ขั้นพาสานสู่ความพอเพียง (ขั้นมีเหตุผล)
วันที่ 3	วันพุธ	ขั้นพาสานสู่ความพอเพียง (ขั้นพอประมาณ)
วันที่ 4	วันพฤหัสบดี	ขั้นพาสานสู่ความพอเพียง (ขั้นมีภูมิคุ้มกัน)
วันที่ 5	วันศุกร์	ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้

โดยแต่ละขั้น จะมีขั้นย่อย 3 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป และในการจัดกิจกรรม ในแต่ละสัปดาห์ ผู้วิจัยต้องประสาน ชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการสะท้อนผลการเรียนรู้ ในทุกวันศุกร์ ก่อนเลิกเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าร่วมการจัดกิจกรรมอย่างพร้อมเพรียง

บทบาทครู

ในการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทครูมีดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการส่งเสริมพฤติกรรมคุณลักษณะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
2. จัดเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เพียงพอต่อเด็ก
3. อธิบายข้อตกลงในการทำกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. การนำเข้าสู่กิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ ด้วยการเล่นบทบาทสมมติ การร้องเพลงการเล่านิทาน ท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ สนุกสนานและ เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม
5. จัดการเรียนรู้และดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก
6. ฝึกทักษะกระบวนการคิด
7. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
8. จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน
9. ควรเป็นผู้ที่มีสภาพจิตใจหรือสภาวะอารมณ์ปกติพร้อมที่จะถ่ายทอดข้อมูล

กำหนดการจัดกิจกรรมแผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะดำเนินการจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จัดอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 5 ขั้นตอน ใน 1 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

สัปดาห์ที่	หน่วยการเรียนรู้	หมายเหตุ
1	หน่วยอนุรักษ์โรงเรียน	
2	หน่วยอนุรักษ์บ้าน	
3	หน่วยพลังงานไฟฟ้าในครัว	
4	หน่วยอาหารดีมีประโยชน์	
5	หน่วยของเล่นของใช้	
6	หน่วยรักสัตว์	
7	หน่วยพืชผักธรรมชาติ	
8	หน่วยเรื่องมหัศจรรย์ของดิน	

แบบประเมินพฤติกรรม การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>1.1 การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และ บ้าน</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ครูทำขนมและน้ำหกเลอะเทอะห้องเรียน โดยครูเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดไว้หลังห้อง ในขณะที่ครูกำลังทำความสะอาด ครูแจ้งเด็ก ๆ ว่ามีประชุมด่วน จากนั้นครูเดินออกนอกห้องเรียน</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ขนم และน้ำ - อุปกรณ์ทำความสะอาด (ไม้กวาด, ที่ตักขยะ, ไม้ถูพื้น, ผ้าเช็ดพื้น) 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และ บ้านได้ด้วยตนเอง อย่างสะอาดเรียบร้อย</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และ บ้านได้เพียงบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง เด็กสามารถดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และ บ้านได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย</p>
<p>1.2 การปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อไม่มีคนอยู่</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ครูเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าในห้องเรียนไว้ แล้วพาเด็กไปทำกิจกรรม บริเวณสนามเด็กเล่น</p>				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อไม่มีคนอยู่ได้ด้วยตนเอง อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อแนะนำแล้ว เด็กไม่ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าหลังใช้งาน</p>
<p>ครูพาเด็กออกไปทำกิจกรรม โดยไม่ได้ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้า</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - อุปกรณ์ทำความสะอาด (ไม้กวาด, ที่ตักขยะ, ไม้ถูพื้น, ผ้าเช็ดพื้น) - เครื่องใช้ไฟฟ้าในห้องเรียน 				

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>1.3 ปิดน้ำทุกครั้งเมื่อใช้เสร็จ <u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ครูและเด็กมีกิจกรรม big cleaning ซึ่งต้องออกไปทำความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่น ซึ่งครูเปิดน้ำในห้องน้ำไว้ และก่อนออกนอกห้องเรียนครูทำข้อตกลงกับเด็ก ๆ เช่น ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่เดินไปในที่ที่ครูไม่บอกครูก่อน เมื่อออกจากห้องเรียนต้องปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้ง เป็นต้น</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - อุปกรณ์ทำความสะอาด (ไม้กวาด, ที่ตักขยะ, ไม้ถูพื้น, ผ้าเช็ดพื้น) - ห้องน้ำ, อ่างแปรงฟัน 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถปิดน้ำทุกครั้ง หลังใช้เสร็จได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถปิดน้ำทุกครั้ง หลังใช้เสร็จเมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อแนะนำแล้ว เด็กไม่ปิดน้ำ หลังใช้เสร็จ</p>
<p>1.4 ทิ้งขยะถูกที่ <u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ครูและเด็กออกไปกิจกรรมภายนอกห้องเรียน โดยตลอดทางเดิน มีเศษขยะตามถนนที่เดิน และครูแกล้งทำเศษขยะหล่นตามทางเดิน</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เศษขยะ 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถทิ้งขยะถูกที่ และมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถทิ้งขยะถูกที่ และมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งได้อย่างเรียบร้อยเพียงบางส่วน</p> <p>1 หมายถึง เด็กสามารถทิ้งขยะถูกที่ และมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้</p>

ด้านที่ 2 การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
	<p>2.1 การดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ครูจะทำกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ ครูจึงนำแก้วตีมนม มาใส่น้ำผสมสีผสมอาหาร ทำให้แก้วเลอะคราบสีผสมอาหาร เมื่อเวลาตีมนม ครูสังเกตพฤติกรรม การดูแลรักษา</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - นม - แก้วใส่นม - สีผสมอาหาร - น้ำยาล้างจาน 			
<p>2.2 การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูใช้กระดาษจำนวนมาก ในการปริ้นเอกสาร แล้วบอกเด็กๆ ว่า ครูทำเอกสารผิดแล้วเอากระดาษ ใส่กล่องกระดาษไว้ จากนั้นพาเด็ก ๆ ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ แต่ครูบอกเด็ก ๆ ว่าคุณครูใช้กระดาษหมดแล้ว ไม่มีกระดาษเหลือ จากนั้นครูสังเกตพฤติกรรม การดูแลรักษา</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กระดาษ - สี 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำได้เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำได้</p>

ด้านที่ 2 การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>2.3 การนำวัสดุที่ใช้แล้วมา สร้างชิ้นงานใหม่</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูจัดงานเลี้ยง สังสรรค์ขึ้นในห้องเรียน เมื่อ เสร็จงานแล้ว มีกล่องขนมป๊อป ที่ทานหมดแล้ว 3 กล่อง เมื่อ คุณครูบอกให้เด็ก ๆ ช่วยเก็บ เก็บกวาด แต่ไม่มีถังขยะเลย จากนั้นครูสังเกตพฤติกรรม การดูแลรักษา</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กล่องขนม - สี่ - กระดาษสี - กาว - กรรไกร 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุที่ใช้แล้วมา สร้างชิ้นงานใหม่ได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถนำวัสดุที่ใช้แล้วมา สร้างชิ้นงานใหม่ได้เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถ นำวัสดุที่ใช้แล้วมาสร้างชิ้นงานใหม่ได้</p>
<p>2.4 การใช้วัสดุสิ่งของ อย่างประหยัด คุ้มค่า</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ในงานเลี้ยงสังสรรค์ ในห้องเรียน คุณครูให้เด็ก ช่วยกันเก็บกระดาษสีรีวธง ที่ใช้ในการตกแต่งห้องเรียน จากนั้นให้เด็ก ๆ ทำใบงานฉีก ตัด ปะ แต่ในห้องเรียนไม่มี กระดาษสี คุณครูสังเกต พฤติกรรมในการใช้วัสดุ สิ่งของอย่างประหยัด คุ้มค่า</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กระดาษสี - กาว - ใบงานฉีก ตัด ปะ 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุสิ่งของ อย่างประหยัด คุ้มค่าได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุสิ่งของ อย่างประหยัด คุ้มค่าได้เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถ ใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ้มค่าได้</p>

ด้านที่ 3 การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>3.1 การใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ่มค่า</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูให้เด็ก ๆ ช่วยกันนำของเล่น มาทำความสะอาด โดยครูมีกะละมังใส่น้ำให้เด็ก 2 ใบ เมื่อทำความสะอาดของเล่นเสร็จแล้ว น้ำในกะละมังเหลือ คุณครูจึงกระตุ้นเด็ก โดยใช้คำถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เราจะทำอย่างไรกับน้ำที่เหลือในกะละมังคะ จากนั้นสังเกตพฤติกรรมการใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ่มค่า <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - น้ำ - ของเล่น - กะละมัง 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ่มค่าได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ่มค่าได้เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ่มค่าได้</p>
<p>3.2 การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากเศษวัสดุที่ใช้แล้ว</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูนำวัสดุที่ใช้แล้วได้แก่ กล่องกระดาษ A4 และหนังสือพิมพ์เก่า ที่ได้จากห้องสมุด มาวางไว้โต๊ะหลังห้องเรียน แล้วชูตะกร้าที่ส่งการบ้านให้เด็ก ๆ ดู แล้วบอกว่ามันเก่า และแตกมากแล้ว ไม่มีตะกร้าให้เด็ก ๆ ส่งการบ้าน จากนั้นครูสังเกตการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กล่องกระดาษA4 - หนังสือพิมพ์เก่า 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากเศษวัสดุที่ใช้แล้วได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากเศษวัสดุที่ใช้แล้วได้เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากเศษวัสดุที่ใช้แล้วได้</p>

ด้านที่ 3 การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>3.3 ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ตะกร้าส่งการบ้านในห้องเรียน ทั้งเก่า และแตก คุณครูจึงกระตุ้นให้เด็ก ๆ คิดวิธีการซ่อม เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ โดยคุณครูเตรียมอุปกรณ์ในการซ่อมแซม ได้แก่ เชือกฟาง ไหมพรม จากนั้นครูสังเกตพฤติกรรมในการจะซ่อมแซม ตะกร้าส่งการบ้าน</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เชือกฟาง - ไหมพรม 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้</p>
<p>3.4 บริจาคหรือขายสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูทำความเข้าใจระดับความสะอาดชั้นวางเอกสาร มีเอกสาร กระดาษ และแบบฝึกหัดที่ไม่ได้ใช้แล้วมากมาย คุณครูจึงกระตุ้นเด็ก ๆ ด้วยคำถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณครูจะทำอย่างไรกับเอกสาร กระดาษ และแบบฝึกหัดที่ใช้แล้วเหล่านี้ โดยที่คุณครูไม่ยอกทิ้งให้เป็นขยะ <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เอกสาร - กระดาษที่ใช้แล้ว - แบบฝึกหัดที่ใช้แล้ว 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถบอกวิธีการการนำสิ่งของที่ใช้แล้วไปบริจาคหรือขายได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถบอกวิธีการการนำสิ่งของที่ใช้แล้วไปบริจาคหรือขายได้เพียงเล็กน้อย</p> <p>1 หมายถึง เด็กไม่สามารถบอกวิธีการการนำสิ่งของที่ใช้แล้วไปบริจาคหรือขายได้</p>

ด้านที่ 4 การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>4.1 เพาะปลูกต้นไม้ พืชผัก</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูนำเด็กไปที่สวนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีการเตรียมแปลงปลูกไว้แล้ว จากนั้นให้เด็กเลือกวิธีการปลูก โดยครูมีแบบเมล็ด และแบบต้นกล้าให้เด็ก ๆ</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เมล็ดผักบุ้ง - ต้นกล้าผักบุ้ง - แปลงปลูกผัก 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถเพาะปลูกต้นไม้ พืชผักได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถเพาะปลูกต้นไม้ พืชผักได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถเพาะปลูกต้นไม้ พืชผักได้</p>
<p>4.2 การดูแล รักษาต้นไม้ พืชผัก</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ เมื่อเด็ก ๆ ได้ปลูกผักบุ้งโดยใช้เมล็ด และใช้ต้นกล้าแล้วนั้น ในแต่วัน คุณครูพาเด็กไปแปลงผัก เพื่อดูแล รดน้ำผักที่ตนปลูก</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แปลงผัก - บัวรดน้ำ 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถดูแล รักษาต้นไม้ พืชผักได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถดูแล รักษาต้นไม้ พืชผักได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถดูแล รักษาต้นไม้ พืชผักได้</p>
<p>4.3 การจัด ตกแต่งสวน</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ในแปลงผักที่เด็ก ๆ ปลูกผักบุ้ง มีบางต้นที่มีใบสีเหลือง และมีวัชพืช มารบกวน โดยคุณครูได้เตรียมเสียมและพลั่วเล็ก ๆ สำหรับเด็กไว้ให้ จากนั้นครูสังเกตพฤติกรรมการจัด ตกแต่งสวน</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เสียมขนาดเล็ก - พลั่วขนาดเล็ก 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถจัด ตกแต่งสวนได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถจัด ตกแต่งสวนได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถจัด ตกแต่งสวนได้</p>

ด้านที่ 4 การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>4.4 การทำความสะอาดพื้นที่ ภายในสวน</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ในบริเวณสวนเศรษฐกิจ พอเพียง มีเศษขยะ กิ่งไม้ และ เศษใบไม้ร่วงลงมามากมาย คุณครูจึงกระตุ้นให้เด็ก ๆ ช่วยกันทำความสะอาด พื้นที่ ภายในสวน โดยจัดเตรียม อุปกรณ์สำหรับทำความสะอาด สะอาดไว้ให้</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม้กวาดทางมะพร้าว - คราดมือเสือ (ไม้) - ถังหมักกิ่งไม้ ใบไม้ และ เศษหญ้า 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถทำความสะอาด พื้นที่ภายในสวนได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถทำความสะอาด พื้นที่ภายในสวนได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถ ทำความสะอาดพื้นที่ภายในสวนได้</p>

ด้านที่ 5 การเลี้ยงสัตว์				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>5.1 มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ <u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูนำรูปสัตว์ต่าง ๆ มา ให้เด็ก ๆ ดู ได้แก่ ไก่ สุนัข แมว ปลา เป็นต้น จากนั้นกระตุ้น เพื่อให้เด็กบอกเล่าประสบการณ์ ในการเลี้ยงสัตว์ โดยใช้คำถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ที่บ้านของเด็ก ๆ เลี้ยงสัตว์ อะไรบ้าง - มีวิธีการเลี้ยงสัตว์อย่างไร <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพสัตว์เลี้ยง ไก่ สุนัข แมว ปลา 				<p>3 หมายถึง เด็กบอกเล่าประสบการณ์ ในการเลี้ยงสัตว์ได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กบอกเล่าประสบการณ์ ในการเลี้ยงสัตว์ได้เพียงเล็กน้อย</p> <p>1 หมายถึง เด็กไม่สามารถบอกเล่า ประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ได้</p>
<p>5.2 การดูแลให้อาหารสัตว์เลี้ยง <u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ในตอนเช้าหลังเข้าแถว เคารพธงชาติคุณครูนำเด็ก ๆ ไป ฟาร์มเลี้ยงไก่ของโรงเรียน คุณครูบอกเด็ก ๆ ว่าวันนี้คนดูแล ไก่ติดธุระจึง ไม่ได้มาให้อาหาร ไก่ แล้วให้เด็ก ๆ แบ่งกลุ่ม เพื่อให้อาหารไก่</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ฟาร์มเลี้ยงไก่ 				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถดูแลให้อาหาร สัตว์ เลี้ยงได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถดูแลให้อาหาร สัตว์ เลี้ยงได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถ ดูแลให้อาหาร สัตว์เลี้ยงได้</p>
<p>5.3 การดูแลความสะอาดที่อยู่ ของสัตว์เลี้ยง <u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ ในฟาร์มเลี้ยงไก่ เต็มไปด้วย ปึกไก่อที่ร่วง และเศษใบไม้ ที่พัด ปลิวเข้ามา คุณครูเตรียม อุปกรณ์สำหรับทำความสะอาด ให้เด็ก ๆ จากนั้นสังเกตการดูแล ความสะอาดที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง</p>				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถดูแลความสะอาด ที่ อยู่ของสัตว์เลี้ยงได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถดูแลความสะอาด ที่ อยู่ของสัตว์เลี้ยงได้ เมื่อมีผู้แนะนำ</p> <p>1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถ ดูแลความสะอาดที่อยู่ของสัตว์เลี้ยงได้</p>

ด้านที่ 5 การเลี้ยงสัตว์

รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
5.4 การแสดงความเมตตาต่อสัตว์อื่น ๆ <u>สถานการณ์สังเกต</u> - คุณครูนำวิดีโอเกี่ยวกับสัตว์เร่ร่อนมาให้เด็ก ๆ ดูได้แก่ สุนัขหรือแมวข้างถนน สุนัขหรือแมวที่โดยทิ้งที่วัด จากนั้นครูสังเกตพฤติกรรม การแสดงความเมตตาต่อสัตว์ <u>วัสดุ/อุปกรณ์</u> - วิดีโอเกี่ยวกับสัตว์เร่ร่อน				3 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความเมตตาต่อสัตว์อื่น ๆ ได้ด้วยตนเอง 2 หมายถึง เด็กสามารถแสดงความเมตตาต่อสัตว์อื่น ๆ ได้ เมื่อมีผู้แนะนำ 1 หมายถึง เมื่อมีผู้แนะนำ เด็กไม่สามารถแสดงความเมตตาต่อสัตว์อื่น ๆ ได้

ด้านที่ 6 การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>6.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ คุณครูนำภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ โรคระบาดโควิด 19 มาให้เด็ก ๆ ดู พร้อมกับสนทนาเกี่ยวกับโรคนั้น จากนั้นครูสังเกตการสนทนาโต้ตอบของเด็ก ๆ</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <p>- ภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ โรคระบาดโควิด 19</p>				<p>3 หมายถึง เด็กบอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กบอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เพียงเล็กน้อย</p> <p>1 หมายถึง เด็กไม่สามารถบอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้</p>
<p>6.2 การสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม น้ำแข็งขั้วโลก เหนือละลาย ไฟไหม้ป่า การตัดไม้ทำลายป่าและดินถล่ม</p> <p><u>วัสดุ/อุปกรณ์</u></p> <p>- บัตรภาพ น้ำท่วม น้ำแข็งขั้วโลกเหนือละลาย ไฟไหม้ป่า การตัดไม้ทำลายป่า และดินถล่ม</p>				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้เพียงเล็กน้อย</p> <p>1 หมายถึง เด็กไม่สามารถสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้</p>
<p>6.3 การสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้ ได้แก่ น้ำท่วม น้ำแข็งขั้วโลกเหนือละลาย ไฟไหม้ป่า การตัดไม้ทำลายป่า และดินถล่ม</p>				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้เพียงเล็กน้อย</p> <p>1 หมายถึง เด็กไม่สามารถสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้</p>

ด้านที่ 6 การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน				
รายการประเมิน	เกณฑ์พิจารณา การให้คะแนน			เกณฑ์การประเมิน
	3	2	1	
<p>6.4 การสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ</p> <p><u>สถานการณ์สังเกต</u></p> <p>☛ เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม น้ำแข็งขั้วโลกร้อน ละลายไฟไหม้ป่า การตัดไม้ทำลายป่าและดินถล่ม</p>				<p>3 หมายถึง เด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้ด้วยตนเอง</p> <p>2 หมายถึง เด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้เพียงเล็กน้อย</p> <p>1 หมายถึง เด็กไม่สามารถสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้</p>

คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เป็นแบบประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

- ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน
- 1.1 การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และที่บ้าน
 - 1.2 การปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อไม่มีคนอยู่
 - 1.3 ปิดน้ำทุกครั้งเมื่อใช้เสร็จ
 - 1.4 ทิ้งขยะถูกที่
- ด้านที่ 2 การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า
- 2.1 การดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี
 - 2.2 การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ
 - 2.3 การนำวัสดุที่ใช้แล้วมาสร้างชิ้นงานใหม่
 - 2.4 การใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ้มค่า
- ด้านที่ 3 การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่
- 3.1 การใช้วัสดุสิ่งของอย่างประหยัด คุ้มค่า
 - 3.2 การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากเศษวัสดุที่ใช้แล้ว
 - 3.3 ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก
 - 3.4 บริจาคหรือขายสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ
- ด้านที่ 4 การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้
- 4.1 เพาะปลูกต้นไม้ พืชผัก
 - 4.2 การดูแล รักษาต้นไม้ พืชผัก
 - 4.3 การจัด ตกแต่งสวน
 - 4.4 การทำความสะอาดพื้นที่ภายในสวน
- ด้านที่ 5 การเลี้ยงสัตว์
- 5.1 การบอกแนวทางในการเลี้ยงสัตว์อย่างง่าย
 - 5.2 การดูแล ให้อาหาร สัตว์เลี้ยง
 - 5.3 การทำความสะอาดที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง
 - 5.4 การแสดงความเมตตาต่อสัตว์อื่น ๆ

ด้านที่ 6 การสนทนาเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชีวิตประจำวัน

- 6.1 การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน
- 6.2 การสนทนาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ
- 6.3 การสนทนาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ
- 6.4 การสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. ชั้นเตรียมการ

ภาพที่ จ.1 นักเรียนสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน

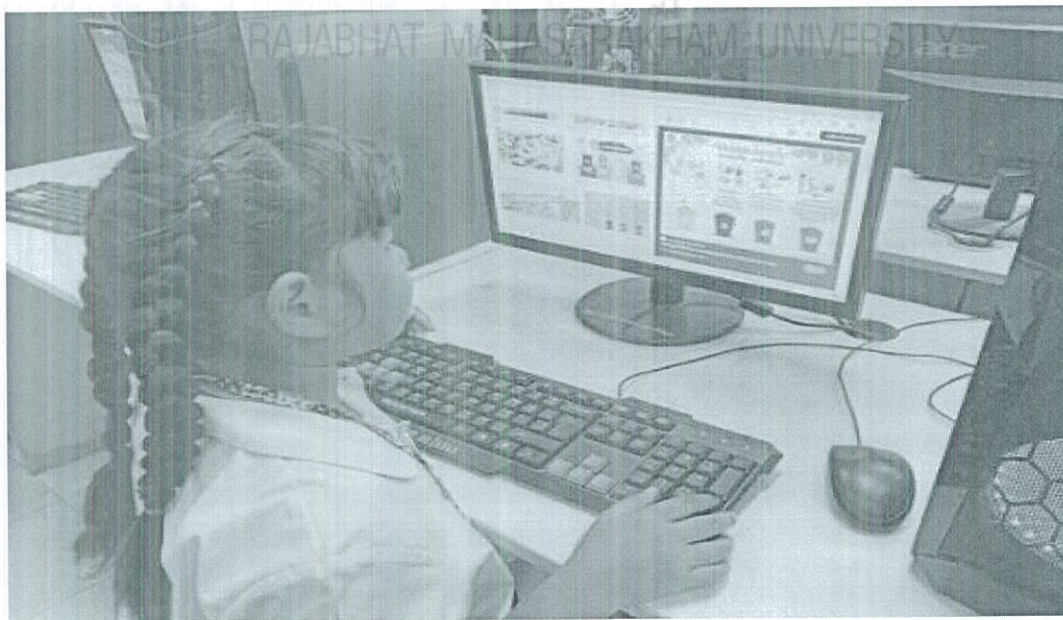
ภาพที่ จ.2 นักเรียนสำรวจสิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

2. ชั้นผานสู่ความพอเพียง

2.1 ชั้นมีเหตุผล

ภาพที่ จ.3 เด็กปฐมวัยสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสืบค้นข้อมูล จากอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามบุคคลภายในโรงเรียน

ภาพที่ จ.4 เด็กปฐมวัยสืบค้นข้อมูลโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การสืบค้นข้อมูล จากอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามบุคคลภายในโรงเรียน

2.2 ชั้นพอประมาณ

ภาพที่ จ.5 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่

ภาพที่ จ.6 เด็กปฐมวัยใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า โดยการนำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือประดิษฐ์ แล้วนำกลับมาใช้ใหม่

2.3 ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน

ภาพที่ จ.7 ครูใช้สถานการณ์จำลองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ

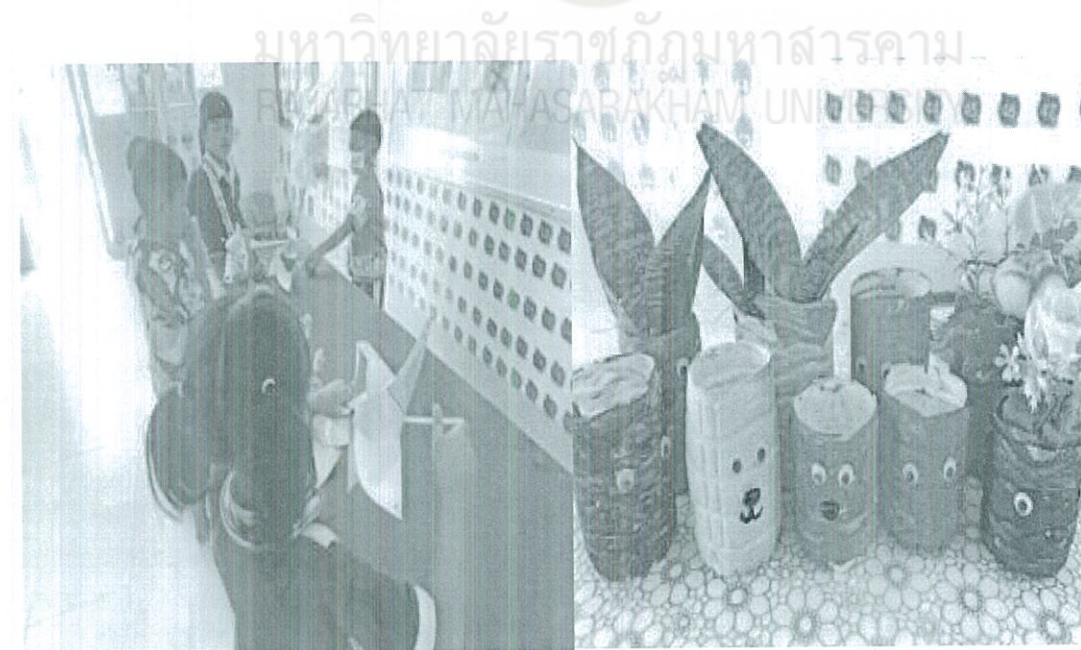

ภาพที่ จ.8 ครูใช้สถานการณ์จำลองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ

3. ชั้นสะท้อนผลการเรียนรู้

ภาพที่ จ.9 เด็กปฐมวัยสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ

ภาพที่ จ.10 เด็กปฐมวัยสะท้อนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ทฤทัย น้อมระวี และรุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา. (2566). การจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของเด็กปฐมวัย. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 8(2), (พฤษภาคม-สิงหาคม).

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางสาวหฤทัย น้อมระวี
วันเกิด	6 มีนาคม 2537
ที่อยู่ปัจจุบัน	5 หมู่ที่ 2 บ้านอนามัย ตำบลฝักแว่น อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย ตำบลเกษตรวิสัย อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง	ครู
รางวัลดีเด่น	รางวัลครูดี ศรีเมืองเกษ ฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2560	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2565	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม